

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**Gençlerin Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk Anlayışı
ve Örgütlenme Eğilimleri ile Sivil Toplum Örgütlerine
Katılım Düzeyleri Arasındaki İlişki**

Yüksek Lisans Tezi

Öznur Altındal

Haziran 2024

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SİVİL TOPLUM ÖRGÜTLERİNİN YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**Gençlerin Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk Anlayışı
ve Örgütlenme Eğilimleri ile Sivil Toplum Örgütlerine
Katılım Düzeyleri Arasındaki İlişki**

Yüksek Lisans Tezi

Öznur Altındal

Danışman

Prof. Dr. İbrahim Hakan Karataş

Haziran 2024

TEZ JÜRİSİ ONAYI

Öznur Altındal tarafından hazırlanan " Gençlerin Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk Anlayışı ve Örgütlenme Eğilimleri ile Sivil Toplum Örgütlerine Katılım Düzeyleri Arasındaki İlişki " başlıklı bu Yüksek Lisans Tezi, Sivil Toplum Örgütlerinin Yönetimi Anabilim Dalı'nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı:

Prof. Dr. İbrahim Hakan Karataş
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

Prof. Dr. İsmail Ermağan
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Doç. Dr. Mithat Korumaz
Yıldız Teknik Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 12/07/2024

BEYANLAR

Yazım ve Kaynak Gösterme Kılavuzu Beyanı

Danışmanlığımda yazılan bu tezin APA yazım ve kaynak gösterme kılavuzunda belirtilen kurallara uygun olarak yapılandırıldığı ve bu kılavuzun metin içi kaynak gösterme standartlarının bu tezde tutarlı olarak uygulandığı tarafımdan incelenerek teyit edilmiştir.

İmza

Prof. Dr. İbrahim Hakan Karataş

Etik İlkeler Sadakat Beyanı

Hazırladığım bu tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi beyan ederim.

İmza

Öznur Altındal

ÖZET

Gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri, toplumsal değişim ve demokratik süreçlerin güçlendirilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmada gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri ile sivil toplum kuruluşlarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. İlişkisel tarama modelinin kullanıldığı araştırmaya toplam 450 gönüllü katılım göstermiştir. Katılımcıların seçimi için olasılıklı örnekleme yöntemlerinden tabakalı rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Verilerin anket yöntemi ile elde edildiği çalışmada veriler SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Anket formunda katılımcıların bireysel sosyal sorumluluk düzeylerini ölçmek amacıyla Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği; örgütlenme eğilimi düzeylerini ölçmek amacıyla Kolektif Eylem Ölçeği; STK'lara katılım düzeylerini ölçmek amacıyla Sivil Toplum Kuruluşu Algı Ölçeği siyasal katılım düzeylerini ölçmek amacıyla ise Gençlerin Siyasal ve Toplumsal Katılımı Ölçeği kullanılmıştır. Bulgular, siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri ile sivil toplum kurumlarına katılım faktörleri arasında önemli ve pozitif ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Siyasal katılımın artmasıyla birlikte gençlerin sosyal sorumluluk algılarının güçlendiği ve toplumsal sorunlara duyarlılıklarının arttığı gözlemlenmiştir. Özellikle, siyasal katılım ile sosyal sorumluluk değişkenleri arasındaki ilişki ve siyasal katılım ile örgütlenme eğilimi değişkenleri arasındaki ilişki oldukça dikkat çekicidir. Gençlerin siyasal faaliyetlere katıldıkça, sosyal sorumluluk anlayışlarının güçlenerek toplumsal sorunlara duyarlılık gösterme isteklerinin arttığı ve örgütlenme eğilimlerinin yükseldiği görülmüştür. Ayrıca, siyasal katılım ile sivil toplum kurumlarına katılımı arasındaki pozitif ilişki de belirgin bir şekilde ortaya konmuştur. Son olarak, sosyal sorumluluğun siyasal katılım ile sivil toplum kurumlarına katılımı arasında kısmi aracılık ettiği bulgusu önemlidir. Bu bulgular, gençlerin toplumsal sorunlara duyarlılıklarını artırmak ve toplumsal değişime katkıda bulunmak için siyasal faaliyetlere ve sivil toplum kurumlarına katılımını teşvik etmenin önemini vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Örgütlenme, Sivil Toplum Kuruluşu, Gençler.

ABSTRACT

In this study, the relationships between young people's political participation, understanding of social responsibility and organizational tendencies, and their level of participation in non-governmental institutions were examined. A total of 441 volunteers participated in the research using the relational screening model. In the study where the data was obtained by survey method, the data were analyzed with the SPSS package program. The findings revealed that there are significant and positive relationships between the factors of political participation, social responsibility understanding and organizational tendencies, and participation in non-governmental organizations. It has been observed that with the increase in political participation, young people's perception of social responsibility has strengthened and their sensitivity to social problems has increased. In particular, the positive relationship between political participation and social responsibility and the relationship between political participation and the tendency to organize are striking. It has been observed that as young people participate in political activities, their understanding of social responsibility strengthens, their desire to show sensitivity to social problems increases and their tendency to organize increases. In addition, the positive relationship between political participation and participation in non-governmental institutions has been clearly demonstrated. Finally, the finding that social responsibility partially mediates between political participation and participation in civil society institutions is important. These findings emphasize the importance of encouraging young people to participate in political activities and civil society institutions to increase their sensitivity to social problems and contribute to social change.

Key Words: Political Participation, Sense of Social Responsibility, Organization Tendencies and Participation in Civil Society Institutions

ÖNSÖZ

Üniversite yıllarımda katıldığım gönüllü çalışmalar ve bu deneyimlerin profesyonel hayatımı şekillendirmesi, "Gençlerin Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk Anlayışı ve Örgütlenme Eğilimleri ile Sivil Toplum Örgütlerine Katılım Düzeyleri Arasındaki İlişki" konusunu seçmemde önemli bir etken olmuştur.

Tez hazırlık sürecinde bana her zaman ilham veren ve araştırmamı tamamlamam için desteğini esirgemeyen kıymetli danışmanım Prof. Dr. İbrahim Hakan KARATAŞ'a en derin saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

Maddi ve manevi her daim yanımda olan hayallerimi gerçekleştirmem için bana güç veren sevgili annem ve babama en içten teşekkürlerimi ve sevgilerimi sunuyorum.

Bu süreçte yanımda olup bana her adımda destek olan müstakbel eşim Yunus BAYRAM'a teşekkür ederim.

Çalışmalarım boyunca yardımlarını hiç esirgemeyen, zorlandığım anlarda bana destek olan değerli arkadaşlarıma da şükranlarımı sunarım. Sağladıkları manevi destek ve motivasyon, bu yolculuğu daha anlamlı ve keyifli hale getirmiştir.

Çalışmanın, sivil toplum kuruluşlarında görev alanlar ve gençlerle bir araya gelen herkes için faydalı olmasını temenni ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
GİRİŞ	1
Problem Durumu	1
Çalışmanın Amacı	3
Çalışmanın Önemi	4
Çalışmanın Hipotezleri	5
Özgün Yanı.....	6
Araştırmanın Kısıtlılıkları	7
Tanımlar	8
BÖLÜM 1: SİYASAL KATILIM	11
1.1. Siyasal Katılım Kavramı	11
1.2. Siyasal Katılım Şekilleri.....	15
1.2.1. Olağan Siyasal Katılma.....	15
1.2.2. Olağandışı Siyasal Katılma	16
1.2.3. Katılımsızlık	16
1.3. Siyasal Katılımı Etkileyen Unsurlar.....	17
1.3.1. Siyasal Katılımı Etkileyen Sosyal ve Çevresel Faktörler.....	18
1.3.2. Siyasal Katılımı Etkileyen Psikolojik Faktörler.....	23
1.4. Siyasal Katılma Modelleri.....	30
1.4.1. Siyasal Katılımda Milbrath'ın Sınıflaması.....	30
1.4.2. Siyasal Katılımda Olsen'in Sınıflaması	32
1.4.3. Verba ve Nie'nin Siyasal Katılım Sınıflaması	32
1.5. Gençler ve Siyasal Katılım.....	33
1.5.1. Gençlerin Siyasal Katılımı ile İlgili Araştırmalar	36

BÖLÜM 2: GENÇLERİN BİREYSEL SOSYAL SORUMLULUK ANLAYIŞI VE SİVİL TOPLUM KURUMLARI	40
2.1. Sorumluluk	40
2.2. Sosyal Sorumluluk	42
2.3. Bireysel Sosyal Sorumluluk	44
2.3.1. Bireysel Sosyal Sorumluluk Özellikleri	46
2.3.2. Bireysel Sosyal Sorumluluğun Aşamaları	47
2.4. Sivil Toplum	48
2.4.1. Sivil Toplum Kavramı	49
2.4.2. Sivil Toplum Kuruluşları	52
2.4.3. Sivil Toplum Kurumlarının Özellikleri	53
2.4.4. Sivil Toplum Kurumlarının Fonksiyonları	54
2.4.5. Sivil Toplum Kurumlarının Örgütlenme Biçimleri	56
2.5. Örgütlenme Eğilimi	58
2.5.1. Örgütlenme Nedir?	58
2.5.2. Örgütlenme Eğiliminin Tanımı	59
2.5.3. Örgütlenme Eğiliminin Önemi	61
2.6. Gençler, Sorumluluk ve STK'lar ile İlişkili Araştırmalar	62
BÖLÜM 3: YÖNTEM	66
3.1. Araştırma Deseni	66
3.2. Evren ve Örneklem	66
3.3. Veri Toplama Yöntemi	69
3.4. Veri Toplama Araçları	69
3.4.1. Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği	69
3.4.2. Kolektif Eylem Ölçeği	70
3.4.3. Sivil Toplum Kuruluşu Algı Ölçeği	70
3.4.4. Gençlerin Siyasal ve Toplumsal Katılımı Ölçeği	70
3.4.5. Analiz Yöntemi	71
3.5. Güvenilirlik Analizi	72
3.6. Normal Dağılım Analizi	73
3.7. Araştırmanın Bağlamı: Türkiye'nin Sosyal, Politik ve Kültürel Yapısı	74
3.8. Etik Hususlar	76
3.9. Araştırmacının Rolü	76

BÖLÜM 4: BULGULAR	78
4.1. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarına Yönelik Bulgular	78
4.2. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular	80
4.2.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar	80
4.2.2. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar	82
4.2.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar	84
4.2.4. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar	86
4.2.5. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar	89
4.2.6. Gelir Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar	91
4.2.7. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar..	93
4.2.8. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar..	95
4.2.9. STK Üyelik Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar..	97
4.3. Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular	99
4.4. Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk ve Kolektif Eylemin STK Algısını Yordamasına Yönelik Bulgular	103

4.5. Siyasal Katılım ile STK Algısı Arasındaki İlişkide Sosyal Sorumluluk Anlayışının Aracılık Rolüne İlişkin Bulgular	105
TARTIŞMA	107
Araştırma Değişkenlerinin Cinsiyete göre Fark Testlerine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	107
Araştırma Değişkenlerinin Yaş Gruplarına göre Fark Testlerine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	108
Araştırma Değişkenlerinin Eğitim Durumuna göre Fark Testlerine Yönelik Bulguların Tartışılması.....	110
STK Algısı, Kollektif Eylem, Siyasal Katılım ve Sosyal Sorumluluk Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması.....	111
Siyasal Katılım ile STK Algısı Arasındaki İlişkide Sosyal Sorumluluk Anlayışının Aracılık Rolü	114
SONUÇ VE ÖNERİLER	116
KAYNAKÇA.....	123
EKLER.....	140

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	68
Tablo 2. Güvenilirlik Analizi Sonuçları.....	72
Tablo 3. Normal Dağılım Analizi Sonuçları.....	73
Tablo 4. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistiksel Analiz Sonuçları	78
Tablo 5. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları.....	81
Tablo 6. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Yaşa Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları ..	83
Tablo 7. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Medeni Duruma Göre Farklılaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları	85
Tablo 8. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları	87
Tablo 9. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları	89
Tablo 10. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Gelir Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları	92
Tablo 11. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları.....	93
Tablo 12. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları.....	95
Tablo 13. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının STK Üyelik Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları	97
Tablo 14. Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Arasındaki İlişkilere Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları.....	100

Tablo 15. Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk ve Kolektif Eylemin STK Algısını Yordamasına Yönelik Çok Değişkenli Regresyon Analizi Sonuçları	103
Tablo 16. Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk ve Kolektif Eylem Alt Boyutlarının STK Algısını Yordamasına Yönelik Çok Değişkenli Regresyon Analizi Sonuçları	104
Tablo 17. Siyasal Katılım ile STK Algısı Arasındaki İlişkide Sosyal Sorumluluk Anlayışının Aracılık Rolüne İlişkin Analiz Sonuçları	106

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Gençlik Katılım Merdiveni	35
Şekil 2. Araştırma Modeli	66

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Avrupa Birliği
Akt.	: Aktaran
md.	: Madde
STK	: Sivil Toplum Kuruluğu
TTBK	: Türk Tabipler Birliği Kanunu
vd.	: ve devamı

GİRİŞ

Problem Durumu

Çalışmanın temel problemi, gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri ile sivil toplum kurumlarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesidir. Dünya nüfusunun yüzde 50'si 30 yaşın altındayken, bu demografide demokrasiden önemli ölçüde kopuş yaşanması endişe verici boyutlardadır. Birleşmiş Milletler'in 2021 yılında yayınladığı "Dünya Gençlik Raporu"na göre, dünya genelinde 15-24 yaş arası gençlerin sadece %2,6'sı bir siyasi partiye üyedir (UN World Youth Report, 2018). Bu düşük katılım oranı, gençlerin siyasi süreçlerden uzaklaşma eğilimini göstermektedir. Durumu kurtarmak için *Demokrasi Zirvesi*, Gençlik Demokrasi Kohortunun bir parçası olarak The Youth Café ile işbirliği içinde 'Olası Taahhütler Menüsü' adı verilen bir taahhüt modeli geliştirmiştir. Bu menü, ilgili devletlerin ve uluslararası kurumların, genç vatandaşların, özellikle de kız çocuklarının ve genç kadınların başarılı olabileceği ve demokratik süreçlere herhangi bir engel olmadan güvenli bir şekilde katılabilecekleri elverişli bir ortam yaratmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır (Apolitical, 2023).

Avrupa Konseyi'nin 2020 yılında yayınladığı "Gençlik Katılımı ve Temsili" raporuna göre, Avrupa ülkelerinde 18-29 yaş arası gençlerin oy kullanma oranı, genel nüfusa göre ortalama %20 daha düşüktür. Bu bulgu, gençlerin demokratik süreçlere katılımında ciddi bir eksiklik olduğunu ortaya koymaktadır. Seçmen yaşının alt sınırında bulunan gençlerin düşük katılım oranları, demokrasinin sürdürülebilirliği ve temsiliyet açısından endişe verici bir durumu yansıtmaktadır. Gençlerin oy kullanma oranlarının düşük olması, çeşitli faktörlere bağlanabilir. Bunlar arasında, gençlerin siyasete olan güven eksikliği, politik süreçlerle ilgili bilgi yetersizliği, siyasi partilerin gençlere yönelik politikalar geliştirmemesi ve gençlerin günlük yaşamlarında karşılaştıkları ekonomik ve sosyal zorluklar yer almaktadır. Gençlerin siyasal katılımının düşük olması, sadece oy kullanma ile sınırlı kalmayıp, genel olarak politik süreçlere ve sivil toplum faaliyetlerine katılımlarında da benzer bir eğilim göstermektedir (Council of Europe, 2020). Bu durum, gençlerin geleneksel siyasi katılım mekanizmalarından uzaklaştığını göstermektedir.

Türkiye özelinde ise, TÜİK'in 2022 verilerine göre, 15-24 yaş arası gençlerin sadece %3,2'si bir sivil toplum kuruluşuna üyedir (TÜİK, 2022). Bu oran, gençlerin örgütlenme ve sivil topluma katılım konusundaki isteksizliğini ve yetersizliğini açıkça ortaya koymaktadır. Gençlerin sivil toplum kuruluşlarına olan düşük katılım oranı, toplumsal bilinç ve sosyal sorumluluk geliştirme fırsatlarından yeterince yararlanamadıklarını göstermektedir. Bu durum, gençlerin toplumsal değişim ve gelişim süreçlerine dahil olmalarını engelleyerek, demokrasinin ve sivil toplumun güçlenmesini de olumsuz yönde etkilemektedir. Ayrıca, gençlerin sivil topluma katılımının düşük olması, onların sosyal ağlarını genişletme ve liderlik becerilerini geliştirme fırsatlarını da sınırlamaktadır.

Durumu iyileştirmek için çeşitli girişimler başlatılmıştır. Örneğin, Demokrasi Zirvesi, Gençlik Demokrasi Kohortunun bir parçası olarak The Youth Café ile işbirliği içinde 'Olası Taahhütler Menüsü' adı verilen bir taahhüt modeli geliştirmiştir. Bu menü, ilgili devletlerin ve uluslararası kurumların, genç vatandaşların, özellikle de kız çocuklarının ve genç kadınların başarılı olabileceği ve demokratik süreçlere herhangi bir engel olmadan güvenli bir şekilde katılabilecekleri elverişli bir ortam yaratmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır (Apolitical, 2023).

Öte yandan, Loader ve arkadaşlarının (2014) yaptığı araştırma, gençlerin geleneksel siyasi katılım formlarından uzaklaşırken, sosyal medya üzerinden yeni katılım biçimleri geliştirdiklerini ortaya koymuştur. Geleneksel katılım biçimleri arasında yer alan oy kullanma, siyasi partilere üye olma ve mitinglere katılma gibi faaliyetler, gençler arasında popülaritesini yitirirken; çevrimiçi petisyonlar imzalama, sosyal medya kampanyalarına katılma ve dijital platformlarda politik tartışmalara katılma gibi yeni katılım biçimleri öne çıkmaktadır. Bu durum, gençlerin siyasi katılımının değişen doğasını anlamak için yeni perspektiflere ve yaklaşımlara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Sosyal medya, gençlere daha erişilebilir, hızlı ve geniş kitlelere ulaşma imkanı sunarken, aynı zamanda onların seslerini duyurmaları ve toplumsal meselelerde etkili olmaları için yeni fırsatlar yaratmaktadır. Dolayısıyla, gençlerin siyasi katılımını artırmak ve desteklemek için bu yeni dijital alanların ve araçların daha iyi anlaşılması ve etkin bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

Akman'ın (2021) Türkiye'de gençlerin siyasi katılımı üzerine yaptığı çalışma, gençlerin siyasete olan güvensizliğinin ve apolitik tutumlarının altında yatan sebepleri incelemiştir. Bu çalışma, gençlerin siyasi katılımını artırmak için eğitim sisteminde ve siyasi kurumlarda yapısal değişikliklere ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır.

Bu bağlamda, gençlerin siyasal katılımı, apolitik tutumu ve sosyal örgütlenmelere olan bakış açısı dünya çapında olduğu gibi Türkiye'de de önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle çalışmada, gençlerin siyasal katılımı ve sosyal sorumluluk anlayışları, örgütlenme eğilimleri ve sivil toplum kuruluşlarına (STK) olan katılım seviyeleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Bu ilişkilerin anlaşılması, gençlerin demokratik süreçlere daha etkin katılımını sağlayacak politikaların geliştirilmesine katkıda bulunacaktır."

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amacı, gençlerin siyasal katılım düzeyleri, sosyal sorumluluk anlayışları ve örgütlenme eğilimleri ile sivil toplum örgütlerine katılım düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu bağlamda, gençlerin siyasal katılımının, sosyal sorumluluk anlayışının ve örgütlenme eğilimlerinin STK'lara katılım üzerindeki etkilerini belirlemek hedeflenmektedir. Gençlerin bu üç temel alandaki davranış ve tutumlarının, STK'lara katılım düzeylerini nasıl şekillendirdiği analiz edilmektedir. Ayrıca, gençlerin siyasal katılım düzeyi ile STK katılımı arasındaki ilişkide sosyal sorumluluk anlayışının aracılık etkisi olup olmadığı analiz edilmektedir. Çalışma kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İstanbul'da yaşayan gençlerin STK algısı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puan ortalamaları nedir?
2. İstanbul'da yaşayan gençlerin STK, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puan ortalamaları demografik özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?
3. İstanbul'da yaşayan gençlerin STK algısı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında pozitif bir ilişki var mıdır?
4. İstanbul'da yaşayan gençlerin siyasal katılım, sosyal sorumluluk anlayışı ve kolektif eylem düzeyleri, STK algısı düzeylerini yordamakta mıdır?

5. Siyasal katılım ile STK algısı arasındaki ilişkide sosyal sorumluluk anlayışının aracılık rolü var mıdır?

Çalışmanın Önemi

Gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri, toplumsal değişim ve demokratik süreçlerin güçlendirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu alandaki araştırmalar, gençlerin demokratik katılımının toplumun genel sağlığı ve sürdürülebilirliği açısından önemli olduğunu ortaya koymaktadır (Flanagan ve Levine, 2010). Siyasal katılım, bireylerin demokratik süreçlere aktif olarak dahil olmalarını sağlayarak, toplumsal sorunların çözümüne katkıda bulunmalarını mümkün kılar (Norris, 2002). Bu bağlamda, gençlerin siyasal katılım düzeylerinin incelenmesi, demokratik süreçlerin etkinliği ve toplumsal bütünleşme açısından önemlidir.

Sosyal sorumluluk anlayışı, bireylerin ve toplulukların içinde yaşadıkları toplumun genel refahına katkıda bulunma bilinci ve isteği olarak tanımlanabilir. Gençlerin bu sorumluluğu benimsemesi, onların toplumsal olaylara ve sorunlara karşı duyarlı olmalarını sağlar. Bu duyarlılık, gençlerin sadece kendi çıkarlarını düşünmek yerine, toplumun genel yararını göz önünde bulundurmaları ve toplumsal sorunlara çözüm arayışında aktif rol almaları anlamına gelir (Özkaya, 2010). Örneğin, sosyal sorumluluk anlayışına sahip gençler, çevre kirliliği, yoksulluk, eğitim eşitsizliği gibi toplumsal sorunlara karşı duyarlılık gösterirler ve bu sorunların çözümü için çeşitli faaliyetlerde bulunurlar. Bu faaliyetler arasında gönüllü çalışmalar, sosyal projeler geliştirme, yardım kampanyalarına katılma ve toplumsal farkındalık yaratma gibi eylemler yer alır (Youniss ve Yates, 1997). Gençlerin sosyal sorumluluk bilincinin gelişmesi, toplumun genel refahına katkıda bulunarak, sosyal adalet ve eşitlik ilkelerinin yaygınlaşmasını sağlar (Sherrod, 2007). Örgütlenme eğilimleri ise, gençlerin kolektif hareket etme yeteneklerini ve sivil toplum örgütlerine katılımlarını etkiler. Bu tür örgütler, gençlerin seslerini duyurmaları ve toplumsal değişim yaratmaları için önemli platformlar sunar (Putnam, 1995).

Sivil toplum örgütlerine katılım, bireylerin sosyal sermayelerini artırarak, toplumsal ağların güçlenmesine ve demokratik süreçlerin daha katılımcı hale gelmesine olanak

tanır (Putnam, 1995). Gençlerin bu örgütlere katılımı, onların toplumsal kimliklerini ve sorumluluklarını pekiştirir. Örneğin, yapılan çalışmalar, sivil toplum örgütlerine katılımın gençlerin empati, dayanışma ve liderlik becerilerini geliştirdiğini göstermektedir (Smith, 1999).

Araştırmamız, gençlerin siyasal katılım, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri ile sivil toplum örgütlerine katılım düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyerek, literatüre önemli bir katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, gençlerin toplumsal katılım süreçlerinin nasıl şekillendiğini ve bu süreçlerin sivil toplum üzerindeki etkilerini anlamak, demokratik değerlerin yaygınlaştırılması ve toplumsal bütünleşmenin sağlanması açısından kritik bir öneme sahiptir (Zukin et al., 2006). Araştırmamız, bu alandaki boşlukları doldurarak, politika yapıcılar ve sivil toplum kuruluşları için değerli bilgiler sunmayı hedeflemektedir.

Çalışmanın Hipotezleri

Çalışmada ele alınan hipotezler de araştırma soruları ile uyumlu şekilde belirlenmiştir. Buna göre çalışmanın hipotezleri şu şekildedir:

H1: İstanbul'da yaşayan gençlerin cinsiyetlerine göre STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır.

H2: İstanbul'da yaşayan gençlerin yaş gruplarına göre (13-18, 19-24, 25-30) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır.

H3: İstanbul'da yaşayan gençlerin medeni durumlarına göre (evli, bekar) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır.

H4: İstanbul'da yaşayan gençlerin öğrenim durumlarına göre (lise altı, lise, lisans ve üstü) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır.

H5: İstanbul'da yaşayan gençlerin çalışma durumlarına göre (çalışan, çalışmayan) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır.

H6: İstanbul'da yaşayan gençlerin gelir durumlarına göre (50 bin TL altı, 50 bin TL üstü) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır.

H7: İstanbul'da yaşayan gençlerin anne eğitim durumlarına göre (temel eğitim, ortaöğretim, yüksek öğretim) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır.

H8: İstanbul'da yaşayan gençlerin baba eğitim durumlarına göre (temel eğitim, ortaöğretim, yüksek öğretim) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır.

H9: İstanbul'da yaşayan gençlerin STK üyeliğine göre (STK üyesi, STK üyesi değil) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır.

H10: İstanbul'da yaşayan gençlerin STK algısı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında pozitif bir ilişki vardır.

H11: İstanbul'da yaşayan gençlerin siyasal katılım, sosyal sorumluluk anlayışı ve kolektif eylem düzeyleri, STK algısı düzeylerini pozitif yönde ve anlamlı olarak yordamaktadır.

H12: Siyasal katılım ile STK algısı arasındaki ilişkide sosyal sorumluluk anlayışının aracılık rolü vardır.

Özgün Yanı

Çalışma gençlerin hem siyasal katılmalarını hem de sivil topluma katılmalarını, aynı zamanda sosyal sorumluluk düzeylerini ve örgütlenme düzeylerini aynı anda incelemeyi amaçlamaktadır. Yerli doktrinde çalışmada incelenen bu dört kavramdan her birini özel olarak ele alan ya da ikili şekilde (siyasal katılım ve sivil toplum gibi) unsurların gençler bakımından incelendiği çalışmalar mevcuttur. Örneğin Küçükşen, ve Budak (2017) tarafından kaleme alınan *Lise öğrencilerinin sosyal değer tercihlerinin küresel sosyal sorumluluk düzeylerine etkisi*; Özkan, ve diğerleri (2015)

tarafından kaleme alınan “*Sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeylerinin belirlenmesi*” Tekin (2015) tarafından kaleme alınan “*Gençlerin siyasal katılımında kitle iletişim araçlarının rolü*” isimli tez, Toker ve Tat (2013) tarafından kaleme alınan “*Sosyal sorumluluk: kamu ve vakıf üniversiteleri öğrencilerinin sosyal sorumluluğa ilişkin bilgi düzeyleri ve algılarının ölçülmesi*” isimli makale, Uğurlu’nun (2019) “*Sivil toplum çalışmalarına katılımı motive eden faktörler ve gönüllü üniversite öğrencileri arasında bir araştırma*” isimli tezi; Yaşar ve diğerlerinin (2021) “*Sosyoekopolitik Gençlik Araştırması: İstanbul İli Örneğinde Gençlerin Ekonomik ve Siyasal Eğilimleri*” ile Yıldız’ın (2014) “*Gençlik ve siyasal katılım: Diyarbakır örneği*” isimli tezi bu kapsamda sayılabilir. Buna karşın mevcut tez, dört farklı kavramın gençler bağlamında ele alınması bakımından özgün bir çalışmadır.

Araştırmanın Kısıtlılıkları

Bu araştırma, gençlerin siyasal katılım, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri ile sivil toplum örgütlerine katılım düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Ancak, araştırma sürecinde bazı kısıtlamalarla karşılaşmıştır. Bu kısıtlamalar aşağıda detaylandırılmıştır:

1. Veri toplama sürecinde, katılımcılara ulaşma ve verileri toplama aşamasında bazı zorluklarla karşılaşmıştır. Özellikle, bazı katılımcılar anketleri doldurmakta isteksiz davranmıştır. Bu durum, veri setinin tam ve eksiksiz olmasını engellemiş olabilir.
2. Araştırmada kullanılan örneklem büyüklüğü, genelleme yapma konusunda sınırlamalar getirmektedir. Örneklem büyüklüğünün sınırlı olması, elde edilen sonuçların tüm genç nüfusa genellenebilirliğini azaltmaktadır. Daha geniş ve çeşitli bir örneklem kullanılarak, daha kesin ve genellenebilir sonuçlara ulaşmak mümkün olabilirdi.
3. Bu araştırma, belirli bir coğrafi bölgede ve belirli yaş gruplarında gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle, elde edilen bulguların diğer bölgelerdeki ve farklı yaş gruplarındaki gençlere genellenmesi sınırlıdır. Çalışmanın bulguları, sadece araştırma yapılan örneklem grubuyla sınırlıdır ve diğer popülasyonlar için geçerliliği sorgulanabilir.

4. Araştırma, katılımcıların kültürel ve sosyal arka planlarının etkilerini tam olarak dikkate alamamıştır. Kültürel ve sosyal faktörler, gençlerin siyasal katılım, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri üzerinde önemli etkilere sahip olabilir. Bu faktörlerin etkilerini daha derinlemesine incelemek için daha kapsamlı ve çok boyutlu bir araştırma gereklidir.
5. Araştırmada kullanılan anketler, katılımcıların kendi beyanlarına dayanmaktadır. Öz-bildirim yöntemi, katılımcıların dürüst olmamalarına veya sosyal olarak kabul edilebilir yanıtlar verme eğiliminde olmalarına neden olabilir. Bu durum, elde edilen verilerin doğruluğunu ve güvenilirliğini etkileyebilir.

Bu kısıtlamalar, araştırmanın bulgularının yorumlanması ve uygulanmasında dikkate alınmalıdır. Gelecekteki araştırmalar, bu sınırlamaları aşmak ve daha kapsamlı sonuçlara ulaşmak için daha geniş örneklemelerle ve farklı veri toplama yöntemleriyle gerçekleştirilmelidir.

Tanımlar

Siyasal Katılım: Siyasal katılım, temel olarak yurttaşların siyaseti etkileyen faaliyetleri olarak tanımlanabilir. Perikles'in ünlü cenaze konuşmasından (MÖ 431) beri, düşünürler, sıradan vatandaşların siyasi meselelerdeki rolünü vurgulayarak demokrasinin benzersiz karakterini vurgulamaktadır. Bugün vatandaşların politik sürece dahil olmasının farklı yönleri bulunmaktadır. Bunlar arasında oy verme, gösteri yapma, kamu görevlileriyle iletişim kurma, boykot etme, parti mitinglerine katılma, blog yayınlama, gönüllü faaliyetlere iştirak etme, dilekçe imzalama, adil ticaret satın alma, toplantı ve gösteri yürüyüşlerine katılma gibi eylemleri içermektedir. Öyle ki meseleye geniş açıdan yaklaşıldığında açlık grevleri de bir tür siyasal katılım örneğidir. Siyasi katılım, her türden siyasi sistem için geçerlidir, ancak demokrasiler açısından siyasal katılım daha fazla ön plana çıkar zira idarenin vatandaş tarafından yönlendirilmesi demokrasilerde zaten talep edilen bir olgudur. Verba ve Nie tarafından belirlendiği üzere *“Kararlara çok az kişinin katıldığı yerde, çok az demokrasi vardır; kararlara ne kadar çok katılım olursa, o kadar çok demokrasi vardır”* (1972: 1). Siyasi katılımın kapsamı, demokrasinin kalitesini değerlendirmek için önemli -hatta

belki de belirleyici- kriterlerdir. Hükümetin ve siyasetin günlük yaşam için artan önemi, özel ve kamusal alanlar arasındaki ayrımların bulanıklaşması, vatandaşların ilgilerinin ve kabiliyetlerinin artması ile eğitim ve iletişim kaynaklarının genişlemesi sayesinde bol miktarda siyasi bilginin mevcudiyeti, siyasal katılıma ilişkin mevcut içeriklerin ve şekillerin de sürekli genişlemesine yol açmıştır (Van de Varth, 2016). Bu genişlemeye örnek olarak denilebilir ki bugün belirli koşullarda üretilmiş spor ayakkabıların satın alınması, kamuya açık yeşil alanlarda ağaç dikilmesi gibi eylemlerin vatandaşlar tarafından eylemsel bir nitelik kazanması, Kuzey Atlantik'teki balinaların korunmasını savunan bir grubun sitesinde "beğen" butonuna tıklamak gibi davranışlar söz konusu olduğunda bu alan çok daha muğlak hale gelmektedir. Bu son örneklerin listesi basit bir şekilde genişletilebilir. Görünüşe göre, bazı vatandaşlar tarafından yapılan hemen hemen her faaliyet, bir şekilde bir siyasi katılım biçimi olarak anlaşılabilir.

Sosyal Sorumluluk: Sosyal sorumluluk, bir kişinin diğer insanlar ile ya da örgütler ile, toplumun faydasına olacak şekilde birlikte çalışması ve işbirliği yapmasını ifade etmektedir. Bir örgüt pek çok şekilde sosyal sorumluluk ortaya koyabilir. Örneğin, bağış, gönüllü faaliyetleri destekleme, etik işe alım usulleri benimseme, çevreye faydası olan değişimler gerçekleştirme bu kapsamda sayılabilir. Sosyal sorumluluk, ekonomi ve ekosistem arasındaki dengeyi kapsayan bireysel sorumluluğu da kapsar. Sosyal sorumluluk sadece iş örgütlerini değil çevre ile etkileşim içindeki herkesi kapsar (Jensen, 2006: 696)

Sivil Toplum: Sivil toplum kavramının tam olarak tanımını yapmak mümkün değilse de “vatandaşlık” olgusu ve cumhuriyet fikirleri ile yakından ilişkili olduğu açıktır. Liberal ve Cumhuriyetçi bakış açılarına göre iki farklı anlam kazanan sivil toplum, birinci gelenekte sınırlandırılmış bir hükümeti tanımlarken ikinci gelenekte siyaset ile yakından ilişkili olan ve hükümeti sürekli denetleyerek ve yönlendirerek onun daha etkin bir şekilde çalışmasını sağlayan bir yapı olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak açıktır ki sivil toplum her durumda resmî devlet aygıtından bağımsız bir alanda, vatandaşlar tarafından örgütlenen, bireylerin kendi “vatandaş” kimlikleri ile dahil oldukları bir yapıdır (Şahin ve Akboğa, 2019). Dolayısıyla sivil toplum bir kamusal alandır. Bu noktadaki kamusallığın siyasal olmakla ilgili olduğuna yönelik Marksist bir yazın da bulunmaktadır. Açıktır ki bu yönüyle Marksist ve Cumhuriyetçi görüş

arasında bir yakınlaşma vardır. Zira Marx bizzatıhi sivil olanın özel alanda kaldığını reddeder, Gramsci ise proleteryanın kendi sivil örgütlenmesini oluşturarak burjuva hegemonyasına karşı kendi hegemonyasını inşa etmesi gerektiğini savunur. Her durumda sivil toplum, bilinçli ve ne istediğini bilen bireylerin, devlet yardımı ya da teşvikine ihtiyaç duymadan ve bazen de onun aleyhine oluşturduğu bir yapıdır. Dolayısıyla sivil toplumun ön şartının özgür bireyler ya da özgür vatandaşlar olduğu söylenebilir. Bu ise ancak demokratik bir sistem içerisinde mümkündür zira eleştirinin ve sorgulamanın içselleştirildiği tam bir demokraside ancak özgür bireyler bir şeyleri başarabilmek için örgütlenebilir (Dahl, 1971). Günümüzde de bu yönüyle sivil toplumun medenileştirici, yurttaş katılımını teşvik edici, kamusal alan ve sosyal sermaye gibi kavramlar ile birlikte ele alındığı görülmektedir (Şahin ve Akboğa, 2019). Fakat Hegel'in ifadesiyle, kurumsallaşmayı, hukuku ve bireyleri toplumun çıkarları doğrultusunda birleştiren bir devletin varlığı sivil toplumun oluşumu açısından gereklidir.

BÖLÜM 1: SİYASAL KATILIM

1.1. Siyasal Katılım Kavramı

Demokratik bir yönetim için bazı temel ilkelerin olması gerekir. Demokratik sistemler olarak aynı olmasa da demokrasilerde vatandaşlarının birçok ortak noktayı paylaştığı söylenebilir. Demokrasi sadece bir yönetim sistemi değil, bir yaşam biçimidir (Şahan, 2022: 3). Demokrasi, yalnızca yasalara ve bir dizi yol gösterici ilkeye dayanan bir yönetim sistemiyle var olamaz. Ulus içinde yaşayan ve demokrasiyi uygulayan insanların siyasi kültürü de önemli ölçüde etkilidir. Demokrasiyi sağlam temeller üzerinde geliştirip ilerletebilecek olanlar ise siyasi kültüre sahip olan sistemlerdir (İlter, 2022: 217).

Demokrasi, tüm bireylere eşit davranmayı esas alarak insanların ihtiyaçlarının karşılanması ya da herhangi bir haktan faydalanmaları ile sınırlı tutulamaz. Aynı zamanda bireylerin kendilerini özgürce ifade etmeleri de demokratik yapılanmanın yapı taşı olan eşit katılımı oluşturmaktadır (Bolluk, 2017: 24-25). Böylece bireyler kendilerini özgür bir şekilde ifade ederek demokratik çağdaşlaşmanın önemli göstergeleri arasında yer almakta; toplumsal aktörlerin siyasal karar alma süreçlerine katılmalarını sağlamaktadır. Siyasal katılımı devlet, halkla bütünleşir ve yönetim halkın seçimler yoluyla belirlediği temsilciler tarafından gerçekleşir (Duran, 2005: 132).

Toplumsal değerlerdeki değişimle beraber toplumsal çıkarların dile getirilmesi ve siyasal strateji olarak olumsuz tepkilere karşı gelmek için kullanılması siyasal katılımın önemini artırmıştır. Toplumdaki bireyler kendi çıkarları için seçimlerde sınırlı bir tutum sergilememeli ve her konuyla ilgili demokratik bir katılımın olması gerektiği savunulmalıdır (Tuncay vd., 2008: 30). Bireyleri siyasal katılıma yönlendiren unsurlar arasında siyasal ilgi, etkinlik ve bireyin içinde bulunduğu sosyal ağ bulunmaktadır. Birey ve siyaset ilişkisine bakıldığında siyasal katılım ile birey siyasal süreç ve karar alıcılara etki edebileceğini hissettiğinde siyasete olan ilgisi ve siyasal katılımı artacaktır (Yılmaz ve Yaşar, 2020: 198).

Demokratik bir devletin varlığı ve devamlılığı için gerekli olan en temel itici güçlerden biri bireylerin siyasete katılımıdır. Katılım demokraside vatandaşların önemli bir

rolüdür (Erzen ve Yalın, 2011). Siyasete katılmanın en yaygın yolu oy vermek veya göreve gelip halkın temsilcisi olmaktır. Ancak demokrasi oy vermenin ötesine geçer. Siyasete ve yönetime katılmanın başka birçok yolu vardır. Demokrasinin etkin işleyişi vatandaşların bu diğer araçları mümkün olduğu kadar etkin kullanma becerisine bağlıdır (Şahan, 2022: 3).

Siyasi katılım biçimleri, siyasi yetkililerle iletişim kurmak, partiye üye olmak, mitinglere katılmak, oy vermek, siyasi makamlara seçilmek vb. gibi sıralanabilir. Son yıllarda mevcut katılım biçimlerinin sürekli genişlemesi, siyasi katılım ile demokrasi ve demokratikleşme arasındaki ilişkiyi vurgulamaktadır (İlter, 2022: 218). Demokratik sistemlerde bireylerin siyasal karar sürecinde ve siyasal sistemler karşısındaki davranışları farklılık gösterebilmektedir. Vatandaşların bir kısmı var olan sistemi olduğu gibi kabul etmekte ve sistemi sorgulamamakta ya da eleştirmemektedir (Silsüper, 2021: 165). Dolayısıyla vatandaşlar tamamen sistemin belirlediği çerçevede davranışlar sergilemektedir. Burada vatandaşların davranışlarını siyasal sistem belirlemektedir. Fakat var olan siyasal sistemi kabul etmeyen vatandaşlar ise siyasal sistemi ya düzeltmek ya da değiştirmek için uğraş vermektedir. Siyasal sisteme uzak olan vatandaşlar, siyasal sistemden uzak durmaktadır. Bu vatandaşlar siyasal katılımı pasif olanlardır. Siyasal katılımı yakından ilgilendiren ve siyasal sistemi değiştirmeye çalışan vatandaşlar ise siyasal sistemde aktif olanlardır. Bir diğer grup ise siyasete hiç katılmamaktadır (Daver, 1969: 203).

Meşruluğun temel ölçütü olan siyasal katılma “halk egemenliği” kavramının yaygınlık kazanması ile gelişmiştir. Günümüzde bir yönetimin demokratik olup olmasının temel ölçütü, yönetimlerin halka tanıdığı siyasal katılma ölçütlerine bağlıdır. Demokratik olmayan toplumlarda siyasal katılım düzeyi oldukça düşüktür. Siyasal katılım seviyesinin yükselmesi için ülkelerin demokratik bir yapıya sahip olması gerekmektedir. Halk, özgür ve hür iradesi ile herhangi bir baskı altında bırakılmadan, seçme ve seçilme hakkını kullanabiliyorsa demokratik bir ortamın olduğundan bahsedilebilir (Kışlalı, 2021: 243).

Halkın siyasal anlamda kendilerini ilgilendiren konularda istek ve arzularını dile getirdiği tek sistem katılımcı demokrasi sistemidir. Katılım anlamında siyasal gücü oluşturan ise bireylerdir. Bireyler de kendilerini yani aslında toplumu ilgilendiren

kararların alınmasına katılım sağlamaktadır. Böylece yurttaşlar toplumu ilgilendiren kararların üretilmesine ortak olmuş olurlar (Çukurçayır, 2012: 25). Bu kapsamda önem arz eden siyasal katılım Turan'a (1986) göre, toplumsal yaşamı etkileyen olgulardan yararlanır. Sanayileşmenin başlaması ve ticaretin artması köylerden kentlere göçü artırmış ve insanların yaşam tarzları değişmeye başlamıştır. Artan kentleşme ve sanayileşmeyle birlikte iletişim oranları ve okur-yazarlık oranları artmıştır. Sosyal farklılaşma, aynı yerde veya benzer mesleklerde çalışan, aynı ihtiyaçlara sahip ve aynı ilgileri yaşayan, kendilerini akranlarından farklı gören grupların ortaya çıkmasıyla ortaya çıkar. Bu kapsamda siyasal katılım kavramı, bu birey ya da grupların kendilerini etkileyen karar alma süreçlerine katılma mücadelesinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Turan, 1986: 66-67). Siyasal katılımın gerçekleşmesiyle birlikte geleneksel devlet yapısı modern devlet yapısına dönüşmüş ve bireyler yönetimde söz sahibi olmaya başlayarak yönetimde ve karar alma mekanizmalarında dolaylı olarak etkili olmaya başlamıştır. Nüfusun giderek artması doğrudan siyasal katılım koşullarını zorlaştırmıştır. Ancak belirli aralıklarla yapılan seçimler ve temsilciler aracılığıyla siyasal katılımın dolaylı bir şekilde gerçekleşmesini sağlamıştır (Şahan, 2022: 4).

Demokrasinin temel göstergelerinden biri olan siyasal katılım, siyaset biliminde en sık kullanılan kavramlardan biridir. Siyasi katılımı tanımlarken bilim adamları arasında tam bir fikir birliği yoktur ve kavramın anlamı büyük ölçüde farklılık göstermektedir. Bu bağlamda siyasal katılım kavramının evrensel olarak kabul edilmiş bir tanımı bulunmamasıyla birlikte çeşitli görüşler söz konusudur (Dursun 2008: 102-103).

Siyasal katılım, toplumdaki bireylerin siyasal sisteme yönelik tutum ve davranışlarını yansıtan bir olgudur. Siyasal katılım, basit bir ilgi biçiminden süregelen bir faaliyete doğru genişleyen bir kavramdır (Kapani, 2019: 144). Siyasal katılım, bireylerin devletin kararları ve uygulamaları üzerindeki etkisidir. Bireyler siyasal katılım yoluyla siyasal sistemi güçlendirir, sistemin ve toplumun değişen koşullara göre kendini yenilemesini sağlar (Alkan ve Bağcı, 2011: 208). Ancak bu kısa tanımın da gösterdiği gibi, siyasal katılım kavramının sosyal bilimlerde tek ve evrensel bir tanımı yoktur. Bu kavramın tek ve ortak bir tanımının olmayışı birçok nedene bağlı olarak açıklanabilir (Şahan, 2022: 3).

Siyasal katılıma ilişkin ortak bir tanımın olmayışının birinci nedeni, siyasal katılımın gelişen ve gelişmiş toplumlarda demokrasiyi gerçekleştirmeye yönelik çeşitli çabaları içeren bir süreç olarak kabul edilmesidir. Diğer bir neden ise siyasal katılımın demokrasinin karakteristik bir kavramı olarak görülmesidir. Bu kavramın ortak bir tanımının bulunmamasının bir diğer nedeni ise siyasal katılımın günümüzde daha çeşitli ve karmaşık biçimler almasıdır (Akıncı, 2014: 36). Temelde siyasal, sosyal ve idari olaylara katılım anlamına gelen siyasal katılım, siyasal ve toplumsal yapıların aldığı kararlardan etkilenen birey veya toplulukların bu kararların alınması sürecine katılımını ifade eden bir kavramdır (Aydın, 2019: 2122).

Vatandaşların siyasal sisteme ilişkin görüş ve davranışları, siyasal katılım düzeylerinden etkilenir. Siyasal katılımın seçimlerde oy kullanma eylemiyle sınırlı olduğunu düşünmek, yetersiz ve yanlış bir anlayışa sahip olmak anlamına gelir. Katılım, hafif bir ilgiden güçlü bir eyleme kadar geniş bir eğilim ve davranış yelpazesini kapsar. Bu nedenle siyasal katılım, yasal ya da yasadışı, başarılı ya da başarısız, kendileri ya da başkaları tarafından yaratılmış olsun, genel ya da yerel düzeydeki yöneticiler ve onların kararları üzerinde etkisi olan tüm siyasal eylemleri kapsar (Özdemir, 2019: 255).

Siyasal katılım, insanların kendileri için yaptıkları tercihler ve seçimler sonucunda siyaseti belirleyecek konuma gelecek olanları ya da bu konuma gelmiş ve artık otorite konumunda olanları etkilemek için gerçekleştirdikleri eylemleri ifade eder. Siyasal katılımın tanımı, vatandaşların kendi tercih ve çıkarlarına bağlı olarak ulusal ya da uluslararası düzeyde siyasal süreçlere doğrudan katılabilmeleri ya da siyasal iktidar konumunda olanlar üzerinde etkili olabilmeleridir (Dursun 2008: 243).

Demokratik toplumlarda yönetimin halka karşı sorumluluğu bulunmakla birlikte yönetim halk tarafından seçilir. Halkın temsilinden ve yönetiminden sorumlu olan siyasi partiler, amaçlarını gerçekleştirmek ve hedeflerine ulaşmak için halkla etkileşim içinde olmak zorundadır (Şahan, 2022: 4-5). Bu kapsamda ortaya çıkan siyasal katılım, oy verme ve siyasal sistemdeki bireylerle bağlantı kurma şeklinde gerçekleşir. İlkinde, demokratik toplumlarda her vatandaş oy verme davranışıyla siyasal tercihini ortaya koyarken, ikincisinde ise siyasal katılımın en etkili biçimi, siyasal sistemdeki

görevlilerle temasa geçerek yönetilenlerin kontrol ve denge işlevini canlı tutmaktır (Kapani, 2019: 145-146).

Genel olarak, halkın siyasi sistemi etkilemek için yaptığı her türlü eylem ve çaba siyasi katılım olarak kabul edilir. İnsanlar siyasete farklı şekillerde ve farklı düzeylerde dahil olurlar. İnsanlar katılımlarından duygusal veya çıkarla ilgili sonuçlar bekleyebilirler. Siyasete katılım çeşitli eylemleri içerir. Seçimlerde oy kullanmak, bir siyasi partiye katılıp görev almak, aday olmak, bir baskı grubu aracılığıyla hükümet üzerinde baskı kurmaya yönelik faaliyetlerde bulunmak veya bir protesto gösterisinde yer almak gibi. Oy verme davranışı, siyasi katılım üzerine yapılan araştırmalarda çeşitli faaliyet biçimleri arasında ayrı bir yere sahiptir.

1.2. Siyasal Katılım Şekilleri

Siyasi katılım, çeşitli biçimlerde ve farklı düzeylerde gerçekleştiği için belirli bir biçime veya düzeye sahip olmaktan ziyade bir süreci tanımlar. Bu süreçte birincil değişken, katılımcıların kendilerine özgü nitelikleri ve katılım biçimleridir (Aydın, 2019: 2124). Siyasal katılım, çeşitli şekillerde söz konusu olabilmektedir. Siyasal katılma şekilleri olağan siyasal katılma, olağandışı siyasal katılma ve katılımsızlık olmak üzere iç şekilde sınıflandırılmaktadır.

1.2.1. Olağan Siyasal Katılma

Olağan siyasal katılma, siyasetle ilgilenirken siyasi rejimin düzenlemelerine ve kurallarına uymayı ifade eder. Olağan siyasal katılmada insanların siyasete dahil olmalarının yaygın yolları arasında oy vermek, başkalarıyla siyasi tartışmalar yapmak ve seçim kampanyalarına katılmak vardır (Özkaynar vd., 2017: 100).

Olağan siyasal katılma; düzenli olarak siyasete katılmak, iktidar partisi tarafından belirlenen kurallara ve geleneklere uymayı gerektirirken, baskı ve protesto eylemlerini kapsayan aşırı siyasi katılım, meşru çerçeveyi, rejimin normlarını ve düzenlemelerini aşan, yasaları ihlal eden ve hatta bazen fiziksel güç kullanan eylemleri de içerir (Cansever, 2024: 370).

1.2.2. Olağandışı Siyasal Katılma

Toplumda itaatsizlik, aykırılık, düzene karşı şiddet ya da benzeri tutumlar bazen olağandışı siyasal katılma, siyasi faaliyet anlamına gelir. Geleneksel olmayan siyasi katılım biçimleriyle uğraşan insanlar ya bu biçimlere aşina olmadıkları ya da bu biçimlerin yetersiz olduğunu düşündükleri için bunları tercih etme eğilimindedirler. Olağandışı siyasal katılım türleri arasında yasalara aykırı olarak gerçekleştirilen, diğerlerine ya da topluma zarar veren mitingler ve yürüyüşler düzenlemek, boykotlar, grevler, bildiriler basmak, gösteriler düzenlemek, itaatsizlik ve imza toplamak gibi eylemler yer alır (Dilber, 2013: 27).

Olağandışı siyasal katılma, toplumda itaatsizlik bazen sıra dışı siyasi faaliyet anlamına da gelebilmektedir. Geleneksel olmayan siyasi katılım biçimleriyle meşgul olan insanlar ya bu biçimlere aşina olmadıkları ya da bu biçimlerin yetersiz olduğunu düşündükleri için bunları tercih etme eğilimindedirler (Budakoğlu ve Tuysuz, 2023: 124). Ancak olağandışı siyasal katılım her zaman yasa dışı değildir. Siyasi sistemin esnek olmayışı ve baskılar yasadışı katılımların nedeni olabilir. Bireylerin ortak araçları kullanmadaki yetersizliği, yasal önlemlerin yetersizliği ve belirli çıkar ve fikir gruplarının desteğinin olmaması da bunun bir sonucu olabilir (Akıncı, 2014: 43).

1.2.3. Katılımsızlık

Siyasete katılıma karşı çıkan ve siyasi sistemin dışında kalmayı tercih eden grupların eylemleri katılımsızlık olarak adlandırılır. Vatandaşlar, siyasi katılımın demokrasinin gerekli bir koşulu olduğuna inanırlarsa aslında katılıma daha açık olabilirler (Dilber, 2011: 28). Bu nedenle, insanların katılımın en basit şekli olan oy verme davranışını sıklıkla kullandıkları görülmektedir. İnsanlar zaman zaman bu şekilde davranmaktadır çünkü bu prosedürü sadece bir alışkanlık olarak görmektedirler. İnsanlar bunu bir görev ya da alışkanlık olarak görmektedir. Dolayısıyla, bu sistem içerisinde bu faaliyetlere katılmak için -ister aktif ister pasif olsun- insanların siyasi katılım hissine sahip olması gerekir (Budakoğlu ve Tuysuz, 2023: 125). Siyasete katılma bağlamında katılımsızlığın temel nedenlerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Alacahan, 2000: 165):

- Siyasete katılım, emek ve zaman isteyen bir süreçtir. Dolayısıyla siyasetle ilgilenmek, siyasette adımlar atabilmek belirli düzeyde bir gelire ve zaman sahip olmayı gerektirmektedir. Eğer bunlar yoksa siyasal katılımsızlık söz konusu olabilir.
- Bireyin içinde yaşadığı grup, cemaat, dinsel ve etnik topluluk, bireyi siyasal katılımdan alıkoyabilir.
- Siyasete katılım ile bireyin sosyal ve ekonomik durumu arasında ilişki vardır. Eğer bireyin gelir durumu çok düşük ya da çok yüksek ise siyasal katılımsızlık söz konusu olabilir.
- Siyasete katılımsızlık, bizzat devlet otoritesi tarafından bilinçli olarak da yaratılabilmektedir.

1.3. Siyasal Katılımı Etkileyen Unsurlar

Siyasi katılımı etkileyen unsurlar, bireyin ilgi düzeyi ve katılım tarzı da dahil olmak üzere çeşitli nedenlerle farklılık gösterebilir. Bireyi etkileyen psikolojik, sosyal, siyasi ve ekonomik faktörlerin yanı sıra bireyi çevreleyen koşullara bağlı olarak, toplum siyasi katılım sürecine dahil olabilir veya olmayabilir. Bir dizi değişkenden etkilenen bir süreç, bireyin siyasete ilgi duymasına ve bu ilginin farklı düzeylerde ve farklı şekillerde gösterilmesine yol açar. Siyasete dahil olanların ayırt edici nitelikleri, siyasi katılımın önemli belirleyicileridir (Özdemir, 2019: 256).

Siyasal katılımı etkileyen temel değişkenler bireyin görüşleri, tutumları ve özellikleridir. Bunların başında değer yargıları, beklentiler ve kişisel özellikler gelmektedir (Çukurçayır, 2012: 62). Önyargılar, sosyal sınıflar, yazılı ve görsel medya, sosyal medya ve çevredeki diğer insanlar da ek değişkenler olarak düşünülebilir. Daha geniş anlamda, sosyal, ekonomik ve psikolojik unsurlar siyasal katılımı etkileyen unsurları kategorize etmek için kullanılabilir (Dursun, 2006: 236). Ayrıca, bir kişinin siyasete katılma kararı her zaman kendisine dayanmayabilir. Bu durum prosedürlerin adilliği olarak kabul edilir. İnsanların temel amaçları, içinde yaşadıkları toplumda mevcut olan kaynaklardan adil bir pay aldıklarından emin olmaktır. Ancak kendilerine her zaman adil davranıldığını hissetmeleri yeterli olmayabilir. Kendi mahallelerinden başlayarak tüm toplumda kaynakların adil bir şekilde dağıtılmasını da arzu edebilirler. Dağıtım sürecinin kendilerine ya da bir bütün

olarak topluma karşı adil olmadığına inanan insanlar sıklıkla mağduriyet, adaletsizlik ve otoriteye itaatsizlik fikirleriyle motive olan protestolara katılırlar (Erdoğan, 2015: 38).

Bireyin tüm tercihlerinde olduğu gibi, siyasi tercihler de bireysel farklılıklar, bireyin yaşadığı çevre, sosyalleşme sürecindeki etkileşimler, cinsiyet gibi önceden belirlenmiş özellikler, kişisel çabayla öğrenilenler, yazılı ve görsel medya gibi çeşitli faktörlerden etkilenmektedir. Bu faktörler aynı zamanda siyasi katılım davranışını da etkilemekte ve bireyler siyasete farklı derecelerde katılmaktadır. Bu bakış açısına göre, siyasete dahil olma sürecini etkileyen değişkenler yaş, cinsiyet, eğitim, kentleşme, meslek, kitle iletişim araçlarını takip etme, gelir, örgüt üyeliği, siyasi ilgi ve siyasi eylemler olarak sıralanabilir. Sonuç olarak da siyasi katılım; bireyin demografik özellikleri, kişilik yapısı ve çevresel değişkenlere göre etkilenmektedir. Bunlar hakkında aşağıda açıklamalar yapılmıştır.

1.3.1. Siyasi Katılımı Etkileyen Sosyal ve Çevresel Faktörler

1.3.1.1. Yaş

Siyasal katılım üzerinde etkili olan toplumsal faktörlerden birisi yaştır. Belirli yaş gruplarının ve kuşakların siyasi olayları anlama becerileri ve çevrelerindeki siyasi olaylara verdikleri tepkiler yaş ile siyasi katılım arasındaki ilişkiyi belirlemektedir. Bu bağlamda önemli olan bireyin biyolojik yaşından ziyade hangi yaş grubuna ya da kuşağa ait olduğudur. Bireylerin belli yaş gruplarında olmaları, belli bir sosyal kontrol sisteminin oluşmasına etki etmektedir. Bu sosyal kontrol sistemi bireyin kişisel tutumlarını etkiler. Bu etkiye bağlı olarak siyasi yaklaşımlarda da farklılıklar ortaya çıkabilmektedir (Dursun, 2013: 110-111).

Yaş, bireylerin siyasi yaşama katılımlarında tercih edecekleri siyasi faaliyet türü ve siyasi tercihin yoğunluğu açısından oldukça belirleyici bir faktördür. Bireylerin fiziksel ve sosyo-psikolojik özelliklerinin yaşa göre değişmesi, onların siyasi davranış ve tutumlarında da farklılıklar yaratmaktadır. Dolayısıyla farklı yaş dönemlerinde farklı türde siyasi faaliyetler ve tercihler gözlemlenebilmektedir. Bu duruma örnek olarak gençlerin ve yaşlıların siyasi davranışları gözlemlenebilir. Gençler miting, yürüyüş ve gösterilere katılmada yaşlılara göre daha aktifken, yaşlılar

oy verme davranışında gençlere göre belli bir düzen içinde daha aktiftirler (Orhan, 2009: 126-127).

Gençler ise orta yaş gruplarına göre siyasal katılımı daha az aktif olmalarında sorumluluklarının daha az olması etkilidir. Bu konuda genel bir kanı olmakla birlikte farklı kuşaklarda yaşa bağlı farklı siyasal katılım davranışları gözlenmektedir. Ancak yaşın siyasal katılım üzerindeki etkisini genel kabul görmüş bir kural olarak kabul etmek doğru olmayacaktır. Çünkü yaş ve siyasal katılım arasındaki ilişki araştırılırken göz ardı edilmemesi gereken iki husus vardır. Birincisi, yaş grupları evrensel bir yapıya sahip değildir; bu nedenle bulguların tüm ülkeler için geçerli olmadığı unutulmamalıdır. İkincisi, farklı yaş grupları kendi aralarında farklılık göstermektedir; dolayısıyla yaş ve siyasal katılım arasındaki ilişkiyi anlamak için bu farklılıklar da dikkate alınmalıdır (Altan, 2011: 318-319).

1.3.1.2. Cinsiyet

Kadınların ve erkeklerin siyasal katılımına baktığımızda, kadınların toplumun sosyo-ekonomik ve siyasal yapısında geride bırakıldığı toplumlar ile kadınların sosyo-ekonomik ve siyasal olarak geride bırakılmadığı ve ayrımcılığa maruz kalmadığı toplumlar arasında siyasal katılım açısından fark olduğunu görüyoruz. Bu toplumlarda kadınların ev işleri, çocuk bakımı ve benzeri rollerinin yanı sıra toplumsal beklentiler nedeniyle siyasal alanda aktif olmalarının önündeki engeller nedeniyle siyasal katılımlarının erkeklere göre daha düşük olacağı görülmektedir (Kahraman, 2011: 72-74). Benzer şekilde, cinsiyetçi bir yaklaşıma sahip toplumlarda kadınların özgürce siyasi bir kimliğe sahip olamadıkları bilinmektedir. Bu durum kadınların siyasi çıkarlarını olumsuz etkilemekte ve siyasi çıkarlarını sınırlandırmaktadır. Dolayısıyla bu toplumlarda kadınlar erkeklere göre daha zayıf bir konumdadır (Çağlar, 2011: 65-66).

Toplumsal cinsiyet ve siyasal katılım arasındaki ilişkiye dair üç varsayımdan bahsetmek mümkündür. Bunlardan ilki, toplumun kadına biçtiği rol nedeniyle kadınların erkeklere kıyasla daha düşük bir sosyal ve ekonomik konumda olduğu, bunun da kadınların siyasal katılımını olumsuz etkilediği ve kadınları siyasal yaşamın dışına ittiğidir. Bir sonraki varsayım, ilk varsayımın bir sonucudur. Kadınların erkeklere kıyasla daha düşük sosyal ve ekonomik konumları, siyasal iletişim araçlarına

erişimlerini ve siyasal faaliyet ve ilgiyi içeren siyasal yaşama katılımlarını sınırlamaktadır. Dolayısıyla kadınlar siyasal katılımı erkeklerin gerisinde kalmaktadır. Cinsiyet ve yaşa ilişkin yukarıda belirtilen varsayımların sonucunda, diğeri iki varsayımın neden ve sonuçlarına ek olarak bir başka neden ve sonuçla daha karşılaşıyoruz (Becel, 2017: 32).

Toplumsal cinsiyet faktörü ile siyasal katılım arasındaki bağılantıya bakarken, değışen toplumsal rollerin kadınların siyasal katılımı üzerindeki etkilerini de göz ardı etmemek gerekir. Kadınların toplumsal rollerinde değışime neden olan faktörler arasında eğitim seviyesinin yükselmesi ve çalışan kadın sayısının artması yer almaktadır. Bu değışimler sonucunda kadınlar siyasal yaşama daha fazla ilgi duymakta ve bu doğırltuda haklarını savunmaktadır. Dolayısıyla kadınların çalışma hayatında ve toplumun diğeri alanlarında daha fazla yer almaları, siyasal katılımlarında da değışimleri beraberinde getirmektedir. Siyasal ilgi ve katılımın bu yönde artması normaldir (ukurayır, 2012).

1.3.1.3. Eğitim

Siyaset biliminde, eğitim düzeyi daha yüksek olan kişilerin, eğitim düzeyi daha düşük olan kişilere göre siyasi açıdan daha dinamik oldukları kabul edilmektedir. Bu durumda eğitimin, insanların siyasi farkındalığını artıran ve siyasi eğilimlerini etkileyen etkili bir figür olduğı söylenebilir. Dolayısıyla insanların eğitim seviyesi arttıkça siyasi görüş ve eğilimlerinde de değışiklikler meydana gelebilir (Altan, 2011: 313). Eğitim, bireyi başta toplumsal ve sosyal olmak üzere her alanda geliştirir ve siyasal çıkar kültürünü örgütlemeye yöneltir. Bu durum, eğitim düzeyi ile siyasi ilgi arasındaki pozitif ilişkiyi açıklamaktadır (Koru, 2019: 18)

Yüksek düzeyli eğitilmiş insanlar siyasete daha fazla katılırlar çünkü bunun bir yurttaşlık sorumluluğı olduğına inanırlar ve böyle algırlar. Ayrıca, bilgi kişinin sosyal konumunu yükseltir ve gelirini artırır. Sosyal statüsü ve eğitimden elde ettiğı geliri daha yüksek olan kişilerin siyasete katılma ve mevcut durumlarını aktif olarak savunma olasılıkları daha yüksektir (Temizel, 2012: 125). Sonuç olarak, insanlar okulda öğrendikleri teorik bilgileri siyasi meseleleri analiz etmek ve yorumlamak için kullanırlar; bu da siyasi ilgi derecelerini yükseltir ve siyasi faaliyete yol açar (Hasırcı, 2008: 23). Altan'ın (2011: 328) alışmasının bulguları, siyasi tercihlerin kişinin eğitim

düzeyinden güçlü bir şekilde etkilendiğini ve yüksek ve düşük eğitim düzeyine sahip olanlar arasında siyasi tercihlerde önemli farklılıklar olduğunu göstermektedir.

1.3.1.4. Gelir

Siyasi katılımı ilişkili bir diğer değişken de bireyin gelir düzeyidir. Gelir düzeyi yükseldikçe insanların yaşam standartları yükselmekte, sosyal ve siyasal faaliyetleri çeşitlenmektedir (Eser ve Sarışahin, 2016: 44). İnsanlar gelir düzeyleri yükseldikçe siyasetle daha fazla ilgilenmekte ve siyasete daha fazla dahil olmaktadır. Dahası, varlıklı gruplar daha geniş bir yelpazede sosyal ve siyasi faaliyetlerde bulunabilmektedir. Aktif siyasi eylemlerde bulunmak, hükümet yetkilileriyle etkileşime geçmek, seçim kampanyalarına bağışta bulunmak ve halkı siyasete katılmaya teşvik ve ikna etmek bu faaliyetlerden bazılarıdır. Siyasete katılım, daha yüksek gelir düzeyleri ile daha yüksek eğitim dereceleri ve profesyonel pozisyonlar arasındaki korelasyon tarafından teşvik edilmektedir (Hasırcı, 2008: 21).

Gelir seviyesinin yükselmesiyle birlikte siyasi katılımın artması birçok değişkenin sonucudur. Daha zengin insanlar kitle iletişim araçlarından daha fazla yararlanmakta, bu da siyasi farkındalıklarını ve dolayısıyla siyasete katılım ve ilgi derecelerini artırmaktadır. Bu insanlar tipik olarak yüksek statüleri ve eğitim seviyeleri nedeniyle belirli bir sosyal çevreye aittir. Sonuç olarak, kendi iş alanlarıyla ilgili önemli gelişmeleri takip etmek ve yasal ve idari işlemlerde daha fazla söz sahibi olmak için siyasi karar alma süreçlerine düşük gelirli insanlara kıyasla daha fazla katılırlar (Eser ve Sarışahin, 2016: 44).

Ancak dijital teknolojinin gelişme hızı ve kitle iletişim araçlarına erişimin kolaylığı göz önüne alındığında bu durum hızla değişmektedir. İnsanlar artık siyasi bilgileri daha hızlı, daha uygun fiyatlı ve daha geniş bir kaynak yelpazesinden elde edebilmektedir. Düşük gelirli gruplar bu durumun bir sonucu olarak siyasi bilgiye daha kolay erişimden ve artan siyasi ilgiden faydalanmaktadır. Sonuç olarak, düşük gelirli insanların siyasete katılımının önündeki engeller giderek ortadan kalkmaktadır (Aktan, 2011: 320-321).

1.3.1.5. Meslek

Meslek, siyasi katılım düzeyini etkileyen bir diğer unsurdur. Bir kişinin mesleği, sosyal konumu hakkında bir şeyler ortaya koyar. Başka bir deyişle, siyasi katılım ve

meslek arasındaki bağlantı incelenirken sosyal konum dikkate alınabilir. Yüksek statüye sahip vatandaşlar, düşük statüye sahip vatandaşlardan çok daha yüksek oranda siyasete katılmaktadır. Bir kişinin siyasi ilgisi artar ve bürokrasi ile ilişki kurma becerisi yüksek sosyal konumu sayesinde kolaylaşır (Duran, 2005: 5).

İnsanların kariyerleri aldıkları eğitimle şekillenir; kariyerler aynı zamanda insanların sosyal konum elde etmelerine yardımcı olur ve bu da siyasi gelişmelere nasıl baktıklarını etkiler (Görgülü, 2018: 16). Aldıkları eğitim, medyaya erişimleri, ikamet ettikleri kent ortamı ve sosyal çevrelerinin siyasi konulara ilgisi de dahil olmak üzere her şey hesaba katıldığında, yüksek mesleki statüye sahip kişilerin düşük statüye sahip kişilere göre daha yüksek düzeyde siyasi ilgiye sahip olmaları muhtemeldir (Uluç, 2007: 79).

İnsanların siyasi katılımı çeşitli mesleklerden etkilenmektedir. Örneğin, siyasete daha fazla ilgi duymaları ve siyasi tartışmalara daha fazla katılmaları nedeniyle avukatlar diğer mesleklerdeki kişilere göre daha yüksek bir siyasi katılım düzeyine sahip olabilmektedir (Altan, 2011: 320). Ayrıca bürokrat, avukat ve belediye başkanı gibi mesleklerde çalışanlar, siyasete olan ilgilerinin devam etmesi ve ileride milletvekili adayı olma istekleri nedeniyle daha yoğun siyasal katılım faaliyetlerinde bulunmaktadır (Yıldız, 2014: 43).

Birlikte çalışma şeklinde faaliyet gösteren meslek örgütlerindeki kişilerin siyasi katılım düzeyleri, tek başına faaliyet gösteren meslek gruplarındaki kişilere kıyasla daha yüksektir. Bu durum, grup üyeleri arasındaki mesleki yoldaşlık ve etki düzeyinin arttığını göstermektedir. Serbest meslek sahipleri daha az etkiye ve daha az mesleki dayanışmaya sahiptir, bu da siyasi katılımı etkileme kabiliyetlerini sınırlamaktadır (Dursun, 2013: 108).

1.3.1.6. Aile

Siyasal katılım kültürü zaman içinde çeşitli aşamalardan geçerek gelişir. Ailenin bireyin siyasal sistemle bütünleşmesini sağlama, sistemin yapısı ve işleyişi hakkında eğitme rolü, bu kültürün oluşmasında ilk aşamayı oluşturur (Altan, 2011: 314). Aile, insanların siyasi katılımını etkileyen bir diğer unsurdur. İnsanların siyaseti öğrendikleri birincil kurum olan aile, siyasal katılım üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Dilber, 2011: 45). Aile üyeleri, çocuğun siyasi inançlarını, tutumlarını ve

davranışlarını bilerek ya da bilmeyerek etkiler. Sonuç olarak, bir çocuğun siyasi katılıma yönelik faaliyetleri, ailesinin siyasi inançları, davranışları ve ilgisinden etkilenir (Topbaş, 2009: 170).

Aile içinde geliştirilen değer, bilgi ve tutumların daha sonraki yaşama da taşınacağı varsayılmaktadır. Günümüz toplumlarında çekirdek aileler en yaygın aile yapısıdır. Bu aileler siyasetle ilgilenme konusunda daha rahat ve özgür oldukları için insanlar siyasetle daha fazla ilgilenmekte ve merak etmektedir. Geniş ataerkil aileler ise insanların özgür iradelerini kullanmalarını ya da siyasetle ilgilenmelerini engelleyen otoriter bir yapıya sahip olma eğilimindedir (Altan, 2011: 317). Ancak her aile, çocuğun siyasi faaliyetlerle ilgili davranışları üzerinde aynı etkiye sahip olmayabilir. Örneğin, siyasetle ilgili evlerde büyüyen çocuklar siyasetle ilgili daha fazla tartışma duyarlar ve dolayısıyla ebeveynlerinin siyasi eğilimlerinden daha fazla etkilenebilirler. Öte yandan, siyasi ilgi düzeyinin düşük olduğu hanelerde büyüyen çocuklar siyasete daha az katılabilir. Özellikle ebeveynler arasındaki siyasi söylem, insanların siyasi katılımını erken yaşlardan itibaren etkileyebilir (İşliyen, 2015: 98).

1.3.2. Siyasal Katılımı Etkileyen Psikolojik Faktörler

1.3.2.1. Siyasal İlgi

Siyasi olayların algılanması siyasi ilgi ile kolaylaşır. Bireyin siyasi katılımı artar ve siyasi ilgi düzeyine bağlı olarak daha sofistike yollarla katılma eğilimi gösterir. Örneğin, oy verme davranışının kendisi yüksek düzeyde siyasi ilgi gerektirmez, ancak bürokratik yapıyı anlamak ve nasıl işlediğini etkilemeye çalışmak gerekir (Erdoğan, 2015: 38-39). Siyasal ilgi, siyasal olayların doğru algılanması ve anlaşılmasının yanı sıra siyasal yaşam etkinliklerinin artmasını da garanti eder. Ayrıca siyasi ilgi, siyasi olayları ve siyasi sistemleri sürekli olarak takip eden insanların diğer insanlara göre daha geniş bir siyaset anlayışına sahip olmalarını garanti eder ve siyasi bilgi edinmede de etkilidir. Bu koşulların bir sonucu olarak insanlar siyasi konularda daha akıllıca ve stratejik davranmaktadır (Çukurçayır, 2012: 25).

İnsanların siyasi ilgileri arttıkça siyasete katılım oranları da artar. Yüksek siyasi ilgiye sahip bireyler, toplumsal sorunları ele almak için tipik olarak daha zor ve zaman alıcı siyasi aktivizmi üstlenirler (Eser ve Güler, 2015: 208). Düşük siyasi ilgiye sahip

bireyler ise tipik olarak sadece oy vererek siyasetle ilgilenirler. Ancak siyasete olan ilgileri arttığında, bu kişiler çeşitli siyasi katılım stratejileri hakkında daha bilgili hale gelir ve siyasi süreçte daha aktif bir rol üstlenirler. Bu anlamda, artan siyasi ilgi, insanların siyasi katılım konusunda daha bilinçli ve özgür olmalarına yardımcı olur (Eser, 2013: 18-73).

Bir kişinin siyasi ilgisi, siyasi bilgisinin yanı sıra siyasete katılımını da genişletir. Bu da insanların sosyal zorlukları ele almak ve siyasi konularda daha düşünceli ve akıllıca hareket etmek için daha zor ve zaman alıcı siyasi katılım türlerine katılmalarını mümkün kılar. İnsanlar çeşitli katılım türleri hakkında daha fazla bilgi edinerek ve siyasi ilgi dereceleri arttıkça siyasi katılım için daha fazla alternatife sahip olarak daha aktif bir siyasi rol üstlenebilirler. Dolayısıyla, siyasi ilgideki artış, insanların siyasi katılımları söz konusu olduğunda kendilerini daha özgür ve bilinçli hissetmelerine yol açar. Güçlü siyasi eğilim toplumsal sorunlara daha iyi çözümler üretir ve demokratik kurumları güçlendirir.

1.3.2.2. Siyasal Etkinlik Duygusu

Her bireyin doğuştan gelen bir güce sahip olduğunun ve siyasi katılımını etkileyen birincil faktör olduğunun farkına varması, siyasi etkinliğin temelini oluşturur. Siyasal katılım ve etkinlik birbiriyle ilişkilidir. Başka bir deyişle, her iki olgu da birbirini güçlendirir. Bununla birlikte, etkinlik ve mevcut toplumun siyasi iklimi arasında güçlü bir ilişki vardır. Nitekim siyasal katılımı benimsemiş bir toplumun, katılımın kısıtlı olduğu bir topluma göre çok daha etkin olması muhtemeldir (Çukurçayır, 2012: 69-70). Bir kişinin siyasal katılım davranışı ve eylemleri aracılığıyla çevresini ve olayların gidişatını etkileyebileceğine dair algısı, siyasi etkinlik duygusu olarak bilinir. Bireyin siyasal katılım ve bağlılık derecesini etkileyen en önemli unsurlardan biri bu kavramdır (Topbaş, 2009: 181).

İnsanların siyasal sistemin işleyişini olumlu yönde etkileyebileceklerine dair fikir, kanaat ve duygularının bütünü siyasal etkinlik olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda bir kişinin siyasal katılım derecesi ile siyasal görüş ve davranışları, siyasal etkinlik duygusunun ne kadar güçlü ya da zayıf olduğundan etkilenmektedir. Zayıf bir siyasal etkinlik duygusu ile siyasal katılım azalmakta, güçlü bir siyasal etkinlik duygusu ile de siyasal katılım artmaktadır (Akıncı, 2014: 313).

Yüksek bir siyasal etkinlik duygusuna sahip olan kişiler, çevrelerine uyum sağlama ve değişme kapasiteleri konusunda kendilerine güvenirlir. Bu bağlamda siyasal etkinlik, bireyin siyasal sistemi anlama ve onunla ilişki kurma kapasitesine ilişkin algısının yanı sıra siyasal gelişmeleri etkileme gücüne olan güveniyle de ilgilidir (Uluç, 2007: 69).

Siyasal katılım bir kişinin siyasal arenada aktif olmasını sağlarken, siyasal etkinlik duygusu bir kişiye içinde yaşadığı siyasal unsurları ve sistemi etkileyebileceği inancını verir. Birey siyasal arenaya aktif olarak katıldığında siyasal süreçlerde daha aktif bir rol oynayabilir ve siyasal süreci şekillendirmek için kendini daha güçlü hisseder. Bu karşılaşma sonucunda kişi siyasetle daha fazla ilgilenir ve siyasal konular hakkında daha fazla bilgi sahibi olur. Dolayısıyla, insanların siyasete katılımını, zekasını ve etkinliğini artırmak demokratik sistemlerin sorunsuz işlemlerini destekler (Hasırcı, 2008: 42).

1.3.2.3. Sosyal Girişkenlik

Sosyal girişkenlik, proaktif olma ve girişimci davranma gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Proaktiflik ve girişimcilik sosyal girişkenliğin ayırt edici özellikleridir. Bu bağlamda, etkinlik duygusu ile sosyal girişkenliğin karşılaştırılabilir olduğunu söylemek mümkündür (Budakoğlu ve Tüysüz, 2023: 127). Sosyal girişkenlik duygusu güçlü olan kişiler diğer insanlara ve durumlara karşı daha atılgan davrandıkları için, örgütlenme, kolektif bilinç ve sosyalleşme sosyal atılganlıkla birlikte yükselir. Bir başka deyişle, bu duygu insanlara özgürce davranma, rahat ve sağlıklı iletişim kurma ve toplumsal hareketlere öncülük etme kapasitesi kazandırır. (Dursun, 2006: 98).

Sosyal olarak girişken insanlar siyasal durumlarda ve fikir alışverişlerinde daha rahat ve yetkin olurlar. Kuşkusuz bu durumda sosyal saldırganlığın yanı sıra başka psikolojik unsurlar da rol oynamaktadır. Psikolojik unsurlar aslında birbirinden ayrılmaz. Örneğin, siyasal katılım sosyal atılganlık için gereklidir. Bireyin sosyal koşullara proaktif tepki vermesi ve inisiyatif alması olarak tanımlanan sosyal atılganlık, siyasal katılımı iyi bir şekilde etkilemekte ve teşvik etmektedir (Çukurçayır, 2012: 59).

Sosyal olarak girişken kişiler tipik olarak daha fazla sorumluluk üstlenirler ve organizasyonel yetenekleriyle dikkat çekerler. Atılganlık siyasal katılımı artırabilir

Çünkü evresindekilerle rahatça sosyal ilişkiler kuran kişi aynı atılganlığı siyasi sistemde de sergiler. Bu özelliğe sahip olanların siyasi arenada ve buradaki çabalarında başarılı olacakları söylenebilir. Bu nedenle, kişisel ilişkilerinde girişken olan kişiler siyasi arenada da girişkendir ve aktif siyasi katılım için gereken özelliklere sahiptir (Büyüktosunoğlu, 2013: 31).

1.3.2.4. Vatandaşlık Duygusu

Vatandaşlık duygusu ve yurttaşlık sorumluluğu hisseden kişi, siyasete özel bir ilgi duymamakla birlikte, siyasal katılımın bir yurttaşlık hakkı olduğuna ve bu hak yerine getirilmedikçe toplumsal yaşamın iyi işlemeyeceğine inanan kişidir (Altındal, 2007: 53). Bir kişinin siyasete katılımı, etkinliği ne olursa olsun, yurttaşlık sorumluluğu duygusu olarak adlandırılır (ukurayır ve Gökçe, 2002: 134). Kişinin yurttaşlık sorumluluğu duygusuyla hareket etmesi, siyasete katılmanın bir yurttaşlık yükümlülüğü olduğuna inanması ve böylece siyasi hayatta daha aktif bir rol oynamayı seçmesini ifade etmektedir. Güçlü bir yurttaşlık sorumluluğu duygusuna sahip olan kişilerin siyasi faaliyette bulunmaya daha meyilli olduğu kabul edilmektedir (Filiz, 2019: 53).

Oy vermek vatandaşların siyasete katılımının önemli bir yolu olduğu gibi, bir ulusun geleceği için siyasi bir sistemi yönetmek de oldukça önemlidir. Sadece ulusun çıkarlarının ön planda tutulduğu ve bireysel siyasi katılımın dikkate alınmadığı bir duygu olduğu için yurttaşlık yükümlülüğü hem mill hem de manevi bir niteliğe sahiptir. Bu nedenle, insanların siyasi katılımı ve siyasi eylemde bulunma olasılığı bu duygudan olumlu yönde etkilenmektedir (Dilber, 2011: 52).

1.3.2.5. Siyasal Sistem

Siyasi sistem, siyasi katılım düzeyinin temel belirleyicileri arasındadır. İnsanların siyasete olan ilgisi, bu siyasal sistemin demokratik olup olmamasına bağlı olarak değişmektedir (Altan, 2011: 320). Siyasal katılım, bireysel özgürlükleri, hukukun üstünlüğünü ve demokratik normları önceleyen bir siyasal sistemden olumlu; bu idealleri arka plana atan bir sistemden ise olumsuz etkilenir (Hasırcı, 2008: 37).

Bu bağlamda, bazı sistemler daha esnek olmayan ve daraltıcı bir yapıya sahipken, diğerleri daha demokratik bir yapıya sahip olabilir. Siyasi yapı aynı zamanda sistemin etkin örgütsel yasalarına da tabidir. Demokratik sistemlerde örgütlenme daha basittir;

diğer sistemlerde ise daha zordur. Siyasi yapı, seçimlerin çok türlü olmasından ve yerel seçimlerin federal seçimlere kıyasla medyada daha az yer almasından da etkilenir (Akyüz, 2018: 40). Siyasi yapı, bir ülkedeki siyasi katılımı belirleyen en temel yapıdır. İnsanların siyasetle ilgilenip ilgilenmemesi de bu sistemin ne kadar demokratik olduğuna bağlıdır (Altan, 2011: 320). Başka bir deyişle, sosyal ve psikolojik unsurların yanı sıra, bir toplumun siyasi hiyerarşisi ve bu hiyerarşinin işleyişiyle ilgili hukuki ve siyasi unsurlar, siyasi katılım ve dolayısıyla tercihler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Balcı vd., 2013: 65).

1.3.2.6. Siyasal Yabancılaşma

Siyasal yabancılaşma, siyasi katılımı olumsuz yönde etkileyen ilk psikolojik sorundur. Yabancılaşma, yaygın olarak kişinin beklentilere, değerlere, yasalara ve toplumsal yapıya ilişkin bağlara yabancılaşması durumu olarak kabul edilmektedir (İşliyen, 2015: 75). Siyasi sisteme yabancılaştığını hisseden bir kişi, siyasi yapının tarihi, günlük olarak uygulanma şekli, temsil ettiği fikirler, siyasi lider ve ilettiği mesajlar ile uygulanma şeklinin uyumsuzluğu gibi bir dizi faktörden olumsuz etkileniyorsa, dar anlamda siyasi yabancılaşmış olduğu söylenir (Altındal, 2007: 54).

Bir kişi hali hazırda var olan siyasi sistem ile kendi kişisel değerlerinin çeliştiğine inandığında, siyasi olarak yabancılaşır. Mevcut siyasi sistem üzerinde çok az etkisi olduğuna inanan kişi, çelişkilerin ve mevcut durumun değişmeyeceğine de inanabilir (Yalın ve Erzen, 2011: 59). Kişinin bu paradoksun ortadan kalkmayacağına inanması bu durumda yabancılaşma olarak görülmektedir. Ayrıca yabancılaşma, bireyin kim olduğunu fark etmesini engelleyen koşullara verdiği tepkilerden de kaynaklanabilir (Silsüpür, 2021: 166).

Siyasi yapıya ve sisteme karşı ilgisizliğin yanı sıra, bu otoritenin bekçileri olan siyasi liderlere karşı geniş bir güvensizlik de siyasi yabancılaşmanın bir başka boyutudur. Kayıtsızlık, siyasetten uzaklaşma, siyasi güvende azalma ve düşük düzeyde siyasi katılım, kişinin siyasi sistemden ve kurumlarından uzaklaşmasının bir sonucudur (İşliyen, 2015: 75). Başka bir ifadeyle, kişi siyasal sistemin kendisi için bir anlam ifade etmediğini hissettiğinde, siyasal sisteme yabancılaşır, ondan uzaklaşır ve siyasal katılım düzeyi düşer (Teke, 2016: 17-18).

Siyasi olarak yabancılaşmış kişiler, kendilerini temsil edebilecek bir parti olmadığını, oy vermenin anlamsız olduğunu, oylarının hiçbir şey ifade etmediğini ve siyasi sistemin sabit olduğunu düşünme eğilimindedir. Sonuç olarak, kişi siyasete daha az dahil olur ve siyasetten uzaklaşır (Büyüktosunoğlu, 2013: 31).

1.3.2.7. Yerleşme Biçimi-Kentleşme

Kentleşmenin siyasi katılımdaki artışla aynı zamana denk geldiği iddia edilebilir. Şehirlerde eğitim kalitesi artmıştır ve insanlar artık medya aracılığıyla siyasi olayları izleyebilmektedir. Kırsal bölgelerde yaşayan insanlarla kıyaslandığında, bu durum onların siyasi katılım için daha fazla imkana sahip olmalarını sağlamıştır. Sonuç olarak, bilinçli kentliler, insanların hem kendi hem de toplumun çıkarlarını ilerletme ihtiyacının farkında olarak siyasete örgütlü bir şekilde katılmalarını mümkün kılmıştır (Karadağ vd., 2014: 77).

Şehirlerin büyüklüğüne bağlı olarak, farklı görüşlere sahip insanların bir arada yaşaması ve birbirlerinin bakış açılarından bir şeyler öğrenmesi için daha elverişli bir ortam oluşur. Küçük yerleşim yerlerinde toplumsal normlar bireyi uyum sağlamaya zorlar. Ayrıca, bireyin protestolara, yürüyüşlere ve basın açıklamalarına katılma kolaylığı, küçük kasabalara kıyasla çevrenin büyüklüğüne göre değişir (Dilber, 2020: 34).

Kırsal kesimde yaşayanlar için bazı imkanların sınırlı olması ve kırsal kesiminden kendine has sosyolojik özellikleri siyasi katılımı olumsuz etkilemektedir. Büyük şehirlerdeki sosyal hareketlilik, işçi ve memur sendikaları, dinî cemaatler gibi yapılar daha fazla olduğu için insanlar daha kolay katılım gösterebilmektedir (İşliyen, 2018: 116).

Kırsal kesimde yaşayan insanlar siyasi kararlara bağımlıyken, büyük şehirlerde yaşayan insanlar siyasete daha bilinçli ve bağımsız olarak katılmaktadır. Küçük kasaba ya da köylerde yaşayan bireyler, bazı bölgelerde aile ve ağalar da dahil olmak üzere birçok sosyal faktörün etkisiyle bağımsız siyasi katılım göstermekten genellikle alıkonulmaktadır (Kışlalı, 2021: 249). Bununla birlikte, siyasi katılımın kentleşme ile doğru orantılı olarak arttığını iddia etmek yanlış olacaktır. Türkiye’de siyasi katılımın en yüksek olduğu bölge Batı olmalıdır. Ancak oy kayıtları, siyasi katılımın Doğu ve Güneydoğu’da Batı’ya kıyasla oransal olarak daha güçlü olduğunu göstermektedir.

Hatta Türkiye ortalamasına kıyasla bu katılım çok daha yüksektir. Dolayısıyla, kentleşme otomatik olarak daha yüksek düzeyde siyasi katılım anlamına gelmemektedir. Bir bireyin yaşam çevresinin birçok yönü, siyasi karar alma süreçleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir (Dilber, 2020: 34).

1.3.2.8. Din ve Etnik Kimlik

Nesiller boyunca devam eden bir dizi kalıcı geleneği, genetik özelliği veya davranışı paylaşan topluluklar etnik gruplar olarak adlandırılır. Nüfuslara etnik kimliklerini veren bu uygulamalar kalıtsal veya geleneksel olabilir. Seçimler bu etnik yapılardan önemli ölçüde etkilenir. Siyasi partiler, ülkenin etnik topluluklarını kazanmak için etnik konularda yanlış bilgiler yayarlar (Dilber, 2020: 40).

Etnik ve dinî azınlıkların siyasete katılma arzularında önemli bir faktör, kendilerini ve özelliklerini paylaşan diğer grupları toplumdaki çoğunluğa karşı savunmaları gerektiğine inanmalarıdır. Bu durum, siyasi katılımı teşvik etmenin yanı sıra, bu grupların siyasi kararlar alırken ortak akıl çizgisinde hareket etmelerine yardımcı olmaktadır (Kışlalı, 2021: 249-250).

İnsanlar tarih boyunca her zaman dinlerinden etkilenmişlerdir ve din, etnik kimliğin yanı sıra siyasi katılım üzerinde de önemli bir etkiye sahiptir. Benzer düşünen insanlar din aracılığıyla sosyo-dinsel bir toplulukta birleşebilirler. İnsanlar dinî inançlarıyla uyumlu olduğunu düşündükleri siyasi partilere yaklaşmaktadır (İşliyen, 2018: 125-126).

1.3.2.9. Kitle İletişim Araçları

Medya (kitle iletişim araçları) günümüzde siyasette çok önemli bir role sahiptir. Fikirlerin, görüşlerin ve bilgilerin paylaşılması kitle iletişim araçları sayesinde mümkün olmaktadır. Bu durum, insanların anlama, ifade etme, öğrenme ve eğitim gibi temel gereksinimlerini karşılamının yanı sıra toplumsal örgütlenmeyi de geliştirmektedir. Yeni düşünce ekollerinin çoğalmasına kapı açmaktadır (Ülkü ve Demir, 2013: 592). Ayrıca, siyasi alanda yer alanların diğerleriyle bağlantı kurmasını kolaylaştırır. Zaman içinde kentleşme arttıkça kitle iletişim araçlarını takip etmek daha kolay hale gelmiştir. Seçmenler kitle iletişim araçlarını hayati bir bilgi kaynağı olarak görmektedir. Seçmen tercihlerinin zaman içinde bu teknolojilerden etkilendiği düşünülmektedir (Kalender, 2005: 121).

Siyasi katılım için en popüler iletişim kanallarından biri de sosyal medyadır. Sosyal medya daha ekonomik, kullanımı daha kolay ve erişilebilir olduğu için daha iyidir. Ayrıca sosyal medya yazılı, sözlü ve görsel-işitsel iletişim biçimlerinin tek bir sistem içinde eşzamanlı olarak kullanılmasına olanak sağlamaktadır. İnsanlar artık sosyal medya sayesinde istedikleri zaman haberin kaynağı, haberin kendisi ya da yorumcusu olabilmektedir (Kutlu, 2018: 94).

Sosyal medya bugünlerde çok büyük bir siyasi güce sahiptir. Sosyal medyada verilen yanıtlar, dönüşler ve etkileşimler sayesinde siyasi kararlar değiştirilebilmekte ya da yeni kararlar alınabilmektedir. Bu nedenle siyasetçiler sosyal medyayı kamuoyuna ulaştırmak istedikleri mesajları yaymak ve bu amaçla rutin olarak izlemek için kullanmaktadır. Sosyal medya başka siyasi partilerin kurulması için bile kullanılabilir (Özgün, 2014: 6).

1.4. Siyasal Katılma Modelleri

Her toplumun siyasi katılım sürecinde farklı hedefleri ve motivasyonları olabilir. Siyasete katılım doğrudan bir amaç olarak görülebileceği gibi başka amaçlara ulaşmanın bir yolu olarak da görülebilir. Siyasal katılımın ve açık katılım yöntemlerinin yüksek olduğu kültürlerde toplumsal anlaşmazlıklar azalmakta, vatandaşlık tutum ve davranışları artmaktadır (Kışlalı, 2021: 183-184). Bir toplumdaki bireyler siyasete farklı şekillerde ve farklı derecelerde katılabilirler, tıpkı siyasi katılımın hedef ve amaçlarının toplumlar arasında farklılık göstermesi gibi olabilir. Tanımda da belirtildiği gibi, bazı insanlar bunu bir merakten veya seçim günü oylarını kullanmanın bir yolundan başka bir şey olarak görmeyebilirken, diğerleri bunu en büyük miktarda çalışmayı gerektiren bir amaç olarak görebilir. Bu durum, siyasal katılımın türünü ve derecesini kategorize etmeyi ya mümkün ya da gerekli kılmaktadır (Balcı vd., 2013: 43).

1.4.1. Siyasal Katılımda Milbrath'ın Sınıflaması

Siyasal katılımı açıklayan ve en çok söz edilen sınıflama Lester Walter Milbrath (1965) tarafından yapılan sınıflamadır. Milbrath siyasal katılımı çeşitli tür ve biçimlere göre sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırma; siyasal sisteme verme ve siyasal sistemden alma; açık ve araçsal; sözlü ve sözsüz; toplumsal ve toplumsal olmayan; açık ve gizli;

zorunlu ve bağımsız; sürekli ve süreksiz; açıklayıcı ve araçsal; aktif ve pasif vb. şeklindedir (Akt. Çolak, 2020: 7).

- Açık ve gizli katılım: İnsanların psikolojik yapısı, siyasi çalkantılara nasıl tepki vereceklerini belirler. Bu nedenle, bazı insanlar tepkilerini göstermemeyi tercih ederken, diğerleri gösterir. Bu durumun farklılaşmasının çeşitli nedenleri vardır. Bu anlamda, bazı insanlar sadece kendilerini güvende hissettiklerinde siyasete dahil olurken, diğerleri bunu doğrudan yapar.
- Zorunlu ve bağımsız katılım: Demokratik toplumlarda otoritelerin, mutlaka gerekli görülen katılımı gerçekleştirmek için belirli yasalar yoluyla katılımı dayattığı düşünülür. Bu hem zorunlu hem de bağımsız olabilir. Ancak kişinin kendi özgür iradesine bağlı olarak bu katılım zaman zaman bağımsız ve herhangi bir bağlantı olmaksızın da gerçekleşebilir.
- Anlık ve sürekli katılım: Siyasi katılım anlık veya sürekli olarak gerçekleşebilir. Bu doğrultuda kişi, geçici bir önlem olarak, oy kullanarak siyasete aktif olarak katılabilir veya bir siyasi partiye katılarak devamını garanti altına alabilir.
- Açıklayıcı ve araçsal katılım: Araçsal katılım, kişinin kişisel katılımının aksine aracı kullanması söz konusudur. Siyasi toplantılara katılım ve siyasi konularda kişinin kendisinden farklı görüşler taşıyan eylemler ya da tam tersi, açıklayıcı ifadeler olarak kabul edilir. Bu, zaman zaman maddi desteğin yanı sıra aynı yardımı da içerebilir.
- Siyasi sisteme veren ve sistemden alan katılım: Siyasi düzene katılan bireyler bunu sistemin üyeleri olarak yaparlar. Oy verme, mitinglere katılma ve siyasi yazılar kaleme alma gibi sistemin gerekliliklerini yerine getirirler.
- Sözlü ve sözsüz katılım: Sözlü katılım siyaset hakkında konuşmayı veya başkalarını etkilemeye çalışmayı içerir; sözsüz katılım ise yürüyüşler planlamayı, propaganda yapmayı ve mitinglerde yer almayı içerir.
- Sosyal veya sosyal olmayan katılım: İki tür siyasi etkinlik katılımı vardır: toplumsal ve bireysel. Adından da anlaşılacağı üzere, bireysel katılım oy verme veya mali katkıda bulunma gibi tek başına yapılan faaliyetlerle ilgilidir. Buna karşılık, toplumsal katılım bir bütün olarak toplum üzerinde etkisi olan bir katılım türüdür.

1.4.2. Siyasal Katılımda Olsen'in Sınıflaması

Marvin Elliott Olsen (1969), çalışmasında toplumdaki bireylerin siyasal katılımını yönlendiren ve etkileyen faktörleri altı başlıkta sınıflamıştır. Bunlar şu şekildedir (Akt. Aydın, 2017: 52):

- **Liderler:** Yasal olarak tanımlanmış sınırları olan devlet kurumları içerisinde belirlenmiş hem seçilmiş hem de atanmış olarak yetkili pozisyonlarda bulunan kişilerdir.
- **Siyasi aktivistler:** Siyasi parti faaliyetlerine ve resmi hükümetin ana çerçevesi dışında faaliyet gösteren diğer siyasi grupların faaliyetlerine aktif olarak katılan bireylerdir. Bu bireyler bir kurum (parti, örgüt vb.) içinde görevli olabilecekleri gibi gönüllüler de olabilir.
- **Siyasi iletişimciler:** İkinci veya üçüncü tarafları haberler, değerler, düzenlemeler ve siyasi görüşler hakkında bilgilendiren bireyler. Bunu yapmak için siyasi konuşmalar veya toplantılar planlarlar. Mesajlarını yaymak için yayınlara ya da kamu kurumlarına bildiriler gönderirler.
- **Siyasi vatandaşlar:** Siyasete aktif olarak katılmamakla birlikte, oy kullanmak, siyasi parti seçmek ve güncel gelişmeleri takip etmek gibi bir ülkede yaşayan her vatandaşın beklenen temel görevleri yerine getiren bireyler.
- **Siyasi marjinaler:** Siyasi yapı ile çok az etkileşimi olan bireyler. Medya sayesinde siyasi alanda neler olup bittiği hakkında pek bir şey bilmezler. Bazı kişilerle nadiren siyaset tartışır.
- **Siyasetin dışındakiler:** Ne siyasetle ilgilenen ne de herhangi bir siyasi faaliyette bulunan bireylerdir.

1.4.3. Verba ve Nie'nin Siyasal Katılım Sınıflaması

Verba ve Nie, (1989) bireylerin siyasal katılımalarını altı grupta sınıflamıştır. Bunlar şu şekildedir (Akt. Aydın, 2017: 53-54):

- **Siyasete hiç katılmayanlar:** Siyasete veya seçimlere aktif olarak katılmayan bireyler siyasi katılımcı olmayanlar olarak bilinir. Siyasi tartışmalardan, parti çalışmalarından,

seçimlerden veya kampanya faaliyetlerinden uzak durmak dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere hiçbir siyasi faaliyette bulunmazlar.

- Sadece seçmen olarak oy kullananlar: Siyasete yalnızca oy verme eylemi yoluyla katılanlar seçmen olarak bilinir. Siyasete aktif olarak katılmasalar da genellikle seçim dönemlerinde belirli bir parti veya aday için oy kullanırlar.
- Kişisel sınırlı katılımcılar: Bireysel katılımlarının yanı sıra topluluk siyasetiyle de ilgilenen ya da siyasete tek başına katılmak yerine belirli bir topluluk ya da sivil toplum grubu aracılığıyla katılan bireyler kişisel sınırlı katılımcılar olarak kabul edilir. Bireysel katılımcılardan daha aktif bir şekilde katılabilirler ve hatta belirli konularda hükümet temsilcileriyle görüşebilirler.
- Kampanya katılımcıları: Siyasi partilerin veya adayların seçim kampanyalarına aktif olarak katılmak siyasete katılmanın bir yoludur. Bireysel ve yerel düzeydeki siyasi katılımı karşılaştırıldığında daha yapılandırılmış bir katılımdır.
- Siyasi partilere aktif olarak katılanlar: Bu seviyedeki bireyler parti etkinliklerine katılır, partiye aktif olarak katkıda bulunur ve partiye gönüllü olarak zaman ayırırlar. Partinin çeşitli yönlerine katılarak ve liderler ve diğer parti üyeleriyle doğrudan iletişim kurarak siyasi sürece aktif olarak katılırlar.
- Topluluk düzeyinde katılımcılar: Belirli toplumsal sorunlara karşı empati gösteren ve bu sorunları ele almak için örgütsel düzeyde siyasi sürece katılan bireyler topluluk düzeyinde katılımcılar olarak kabul edilir. Bu bireyler, geniş bir yelpazedeki sorunlarla ilgili kuruluşlara aktif olarak katılır ve çabalarını destekler.

1.5. Gençler ve Siyasal Katılım

Geleneksel olarak siyaset bilimi, genel olarak gençlerin siyasi katılımını oy verme ve vatandaşlık bilgisini artırma ile sınırlandırmaktadır. Genel siyasi katılım, oy verme, bir siyasi partinin gençlik kollarına katılma veya bir seçim kampanyası sırasında broşür dağıtma gibi şeyleri içerir. Ancak modern kültürlerin siyasi katılımı, oy vermeyi bir yurttaşlık sorumluluğu olarak görmenin ve zamanı geldiğinde bunu yerine getirmenin ötesine geçen bir faaliyet alanına işaret etmektedir. (Kasımoğlu ve Altın, 2018: 115).

Siyasete dahil olmanın bir başka yolu da kendi yaşamları ya da yaşadıkları çevreyle ilgili konularda yerel ya da siyasi makamlara dilekçe vermek, şiddet içermeyen bir boykot ya da gösteriye katılmak, çevresel, sportif ya da sanatsal amaçları destekleyen örgütlere katılmak ve kişinin siyasi farkındalığını ve bilgisini artırmak için mesleki eğitim toplantılarına ve seminerlerine katılmak yoluyla insanların siyasete ilişkin algılarını değiştirmektir. Daha önceki katılım türlerinden farklı olarak postmodern katılım, doğrudan siyasi eylem veya resmi siyasi örgütlerin yokluğunda bile kolayca siyasallaştırılabilir. Postmodern katılım, sivil toplum örgütlerine katılmak ya da çevrimiçi protestolara katılmak gibi çeşitli şekillerde gerçekleşebilir (Özyurt, 2010: 292).

Başta internet olmak üzere yeni iletişim teknolojileri sayesinde gençler artık daha kolay ve hızlı bir şekilde bilgi toplayabilmekte, iletişim kurabilmekte, örgütlenebilmekte ve görüşlerini duyurabilmektedir. Gençler, internet teknolojisindeki ilerlemeler ve bunlara daha kolay erişim sayesinde siyasi olarak sosyalleşmek için daha fazla fırsata sahiptir. Tarihsel olarak aile, gençlerin siyasallaşmasında birincil kaynak iken, dijital teknolojiye erişimin artması ailenin gençlerin siyasi katılımı üzerindeki etkisini azaltmıştır (Yılmaz ve Oy, 2014: 28).

Yaş, siyasi katılımı etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Siyasi deneyimler insanların tutarlı siyasi görüşlerini şekillendirse de siyasi yönelimler insanlar gençken değişir. Çok sayıda çalışma, insanların siyasi katılımlarının gençken daha düşük olduğunu ve yaşla birlikte artma eğiliminde olduğunu ortaya koymuştur. Kimlik ve mekanla ilgili damgalanmaya en açık yaş grubu gençlerdir. Çocukların ya bir kaynak ya da bir tehdit olarak damgalanması özellikle yaygındır. Kaynak olarak gençlik perspektifi gençlik gruplarının sosyal pratiklerinin değerini kabul ederken, tehdit olarak gençlik yaklaşımı gençliğin toplumda ürettiği sorunlara odaklanır (Yücel ve Lüküslü, 2005: 12). Gençlerin siyasete katılımı sekiz adımlı “gençlik katılım merdiveni” (Şekil 1) ile açıklanmaktadır.

Şekil 1. Gençlik Katılım Merdiveni

8. Gençlerin Başlattığı ve Yetişkinlerle Paylaşılan Kararlar: Projeler ve programların gençler tarafından başlatıldığı ve kararların gençler ve yetişkinler tarafından ortaklaşa alındığı durumlardır.

7. Gençlerin Başlattığı ve Yönettiği Çalışmalar: Bu basamakta gençler bir proje veya programı başlatır ve yönetirler. Yetişkinler sadece destekleyici rol almaktadırlar.

6. Yetişkinlerin Başlattığı ve Gençlerle Birlikte Kararlaştırılmış Çalışmalar: Proje veya programların yetişkinler tarafından başlatıldığı fakat kararların gençlerle birlikte ortaklaşa alındığı durumlardır.

5. Danışılarak ve Bilgilendirerek Katılım: Yetişkinler tarafından tasarlanan ve yürütülen proje veya programlar hakkında gençlere tavsiyelerin verildiği durumlardır.

4. Görevlendirilerek ve Bilgilendirilerek Katılım: Gençlere özel bir rolün verilmiş olduğu, gençlere nasıl ve neden dâhil edildikleri konusunda bilgi verildiği durumlardır.

3. Maskotlaştırma: Gençlerin seslerini duyurma olanağı varmış gibi görünen, ancak aslında ne yaptıkları ve nasıl katıldıkları hakkında neredeyse hiç tercih haklarının olmadığı durumlardır.

2. Süs Eşyası Olma: Yetişkinlerin bu amacın ilhamını gençler vermiş gibi davranmadıkları ama gençlerin görece dolaylı yollarla bir amaca yardım etmek veya destek vermek için kullandıkları durumlardır.

1. Manipülasyon: Yetişkinlerin gençleri bir amaca destek vermek için kullandıkları ve bunun ilhamını gençler vermiş gibi davrandıkları durumlardır.

Kaynak: Tekin, G. (2015). *Gençlerin siyasal katılımında kitle iletişim araçlarının rolü*. [Yüksek lisans tezi] Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Genç bireylerin siyasal katılımında aşırı uçlar söz konusu olabilmektedir. Bunun nedeni, gençlerin enerjik, heyecanlı, yönlendirilmeye açık, aile ve ev geçindirme gibi sorumluluklarının görece az olması, kariyer ya da mesleki kazanımlarının henüz az olmasıdır. Onların bu durumu daha uç noktalarda siyasete katılmalarına zemin hazırlayabilmektedir (Becel, 2017: 32). Diğer yandan siyaset; gençleri ya bir kaynak ya da bir tehdit olarak görme eğiliminin güçlü olduğu alanlardan biridir. Her ülkenin

kendine özgü koşulları gençlerin siyasi katılımını etkileyen unsurları etkilerken, uluslararası kuruluşlar da gençlik politikaları tasarlamaktadır. Bu politikalar, katılımcı ülkelerin sosyal ve ekonomik gerçekleriyle uyumlu oldukları ölçüde etkilidir; bununla birlikte, kalıcı yapısal sorunların çözümü ulusal sorun çözme süreçlerinin görev alanına girmektedir (Akman, 2021: 162).

1.5.1. Gençlerin Siyasal Katılımı ile İlgili Araştırmalar

Gençlerin siyasi katılımı, demokratik toplumların sürdürülebilirliği ve gelişimi açısından kritik öneme sahip bir konudur. Bu alanda yapılan araştırmalar, gençlerin siyasi tutumlarını, katılım biçimlerini ve bu katılımı etkileyen faktörleri anlamaya yönelik önemli içgörüler sunmaktadır. Son yıllarda, geleneksel siyasi katılım biçimlerinden dijital platformlara kayan eğilimler, sosyal medyanın artan rolü ve küresel sorunların gençler üzerindeki etkileri gibi konular, araştırmaların odak noktasını oluşturmaktadır. Bu bölümde, gençlerin siyasi katılımı üzerine yapılmış ulusal ve uluslararası çalışmalardan öne çıkan bulgular ve eğilimler ele alınacaktır. Bu araştırmalar, gençlerin siyasi katılımının zaman içindeki değişimini, farklı ülke ve kültürlerdeki benzerlik ve farklılıkları, ve gençlerin siyasi sistemlerle olan etkileşimlerini anlamamıza yardımcı olacaktır.

Literatüre bakıldığında gençlerin siyasi katılımının çeşitli açılardan araştırıldığı görülmektedir. Bu çalışmalardan bazılarının sonuçları aşağıda aktarılmıştır.

Cengiz vd. (2022) çalışmalarında gençlerin yaşadıkları işsizlik sorunun onlarda sosyal dışlanmaya neden olduğunu; gençlerin işsizliğin çözümünde siyasi kurum ya da örgütlere güvenmediklerini ve bunlarında neticesinde de siyasi kurumlara genel olarak güvensizlik duyduklarını tespit etmişlerdir.

Öz Döm ve Bingöl (2021) çalışmalarında sosyal medyanın gençlerin siyasi partilerin faaliyetlerine katılımındaki etkisini incelemişlerdir. Çalışma sonucunda Türkiye'de siyasi meseleleri önemseme eğiliminde olan, okuyan, araştıran ve siyasetle ilgilenen gençlerin aynı zamanda çevrimiçi alanda da siyasi meseleleri okuyan, araştıran ve siyasetle ilgilenen kişiler olduğunu tespit etmişlerdir.

Yaşar vd. (2021) çalışmalarında İstanbul yaşayan gençlerin “kurumlara güvensizlik” ve “politik kararsızlık eğilimi” değişkenleri kapsamında “Güvensiz” ve “Kararsız”

olarak nitelenen önemli bir grup gencin olduğunu, bu gruplarda yer alan gençlerin siyasal katılımlarının benzerlik gösterdiğini tespit etmişlerdir.

Evre (2020) siyasal katılım bağlamında yaptığı araştırmasında gençlerin yaş aralıklarının ve cinsiyet özelliklerinin onların oy verme niyetleri üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Oy verme davranışı 15 ve 18 yaşındakiler arasında önemli bir farklılık göstermiştir. Ortalama olarak 18 yaşındakiler 15 yaşındakilere göre daha güçlü oy verme niyetine sahiptir. Cinsiyet değişkenine göre; kızların erkeklere kıyasla oy verme niyetleri daha yüksektir. Erkekler siyasal parti işaretlerini kızlara göre daha fazla taşımaya eğilimlidir.

Kutlu ve Altuntaş (2019) gençlerin kamu politikaları konusunda siyasete katılımlarını inceledikleri çalışmalarında “demografik değişkenlerle gençlerin siyasi ilgi ve katılım düzeyleri arasında bir ilişki olduğunu; gençlerin güncel siyaseti takip etme alanları, oy kullanma davranışı, siyasal katılım algısı, siyasal ilgi davranışı ve sosyal medya kullanımı arasında anlamlı bir ilişki olduğunu” tespit etmişlerdir.

Kutlu (2018) 18-22 yaş aralığındaki gençlerin siyasal katılımında internetin etkisini incelemiştir. Yazarın bulgularına göre gençlerin internet kullanımları ile siyasete katılımları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Ayrıca gençlerin internetteki etkinlik, kullanım ve vakit geçirme oranları arttıkça siyasete katılım oranı da artmaktadır.

Altın ve Kasımoğlu (2018) 14-19 yaş aralığındaki gençlerin siyasal katılımına yön veren değişkenlerin; “yaş, cinsiyet, eğitim alanı ve gençliğe yönelik çalışmalar yapan kuruluşlara üyelik (çevre, spor ve sanata yönelik kulüpler, STK’lar, siyasi partilerin gençlik kolları vb.) bakımından anlamlı farklılıklar gösterdiğini” tespit etmiştir. Yazar bu faktörlerin de “motivasyon, iletişim kanalları, aktif sivil katılım ve bireysel karakteristik özellikler” olmak üzere dört boyutta toplandığını belirtmiştir.

Erdinç (2018) çalışmasında gençlerin siyasal katılım davranışlarıyla kişilik özellikleri arasındaki ilişki incelemiştir. 20-29 yaş aralığındaki katılımcı gençlerle yapılan çalışma sonucunda “kişilik özellikleri ve siyasal katılımın ilişkili olduğunu; siyasal katılım ve kişilik özellikleri faktörleri arasında en yüksek düzeyde anlamlı ilişki olduğunu; çevresiyle uyumlu olan kişilerin siyasal eylemlilik bakımından daha aktif olduğunu; dışa dönük olan kişilerin siyasete olan ilgi düzeyinin daha yüksek olduğunu;

siyasal partilerin gençlik teşkilatlarında görev alan kişilerin yeni deneyimlere daha açık kişiler olduğunu” tespit etmiştir.

Erdoğan (2017) gençlerin siyasal katılımlarında internetin olumlu bir etkisinin olup olmadığını araştırmıştır. Çalışma sonucunda internetin kitle iletişim aracı işlevi bağlamında gençleri siyasal katılıma çektiğini tespit etmiştir. Yazar ayrıca gençlerin siyasal katılımı ile internet arasında davranışsal ve algısal boyutta iki tür etkileşim olduğunu tespit etmiştir. “Davranış boyutunda erkeklerin kadınlara, eğitimlilerin eğitimsizlere ve öğrenci ve çalışanların ev gençlerine kıyasla daha fazla katılım gösterdiğini; algı boyutuna kadınlar ve erkekler, eğitimsizler ve eğitimliler, öğrenci ve çalışanlar ile ev gençleri arasında farklar olduğunu” tespit etmiştir.

Erdoğan (2015) İstanbul’da Gezi Protestoları’na katılmış olan gençlerle yürüttüğü çalışmasında gençlerin siyasal katılımlarında; “mağduriyet algısı, dışlanmışlık hissi, siyasal kinizm ve öfke” gibi faktörlerin etkili olduğunu; amaçlı ve geniş kapsamlı protesto eylemlerinin gençlerde “siyasallaşmış kolektif kimlik” oluşturduğunu; gençlerin siyasal katılımlarında etkili olan faktörlerin daha çok psikolojik temellere dayandığını tespit etmiştir.

Özyurt (2010) çalışmasında gençlerin siyasal katılımlarını yerel seçimler özelinde araştırdığı çalışmasında; üniversite öğrencilerinin yerel seçimlere katılımlarının, genel seçimlere katılımlarından daha düşük olduğunu; bunun da nedeninin katılımcı gençlerin yerel siyasete katılmada “siyasete ilgisizlik” değil “istem-dışı katılımsızlık” olduğunu tespit etmiştir.

Bu araştırmalar ışığında, gençlerin siyasal katılımının çok boyutlu ve dinamik bir olgu olduğu görülmektedir. İncelenen çalışmalar, gençlerin siyasal katılımını etkileyen faktörlerin başında demografik özellikler, sosyo-ekonomik koşullar, teknoloji kullanımı, güven duygusu ve kişilik özelliklerinin geldiğini ortaya koymaktadır. Özellikle internet ve sosyal medya kullanımının gençlerin siyasal katılımında önemli bir rol oynadığı birçok çalışmada vurgulanmıştır. Bununla birlikte, gençlerin siyasi kurumlara ve geleneksel katılım biçimlerine karşı bir güvensizlik besledikleri, ancak alternatif katılım yolları aradıkları gözlemlenmiştir. Araştırmalar ayrıca, gençlerin siyasal katılımının yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi gibi faktörlere göre farklılaştığını göstermektedir. Sonuç olarak, gençlerin siyasal katılımını artırmak için, onların

değişen ihtiyaçlarına ve beklentilerine uygun, teknoloji odaklı ve katılımcı yaklaşımların geliştirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Gelecekteki araştırmaların, gençlerin siyasal katılımındaki yeni trendleri ve dijital çağın getirdiği fırsatları daha derinlemesine incelemesi, bu alandaki politika ve uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

BÖLÜM 2: GENÇLERİN BİREYSEL SOSYAL SORUMLULUK ANLAYIŞI VE SİVİL TOPLUM KURUMLARI

2.1. Sorumluluk

İnsanlar yaşamlarını birbirlerini ve içinde yaşadıkları toplumun diğer üyelerini etkileyerek sürdürürler. İnsanların toplum içinde uyumlu yaşaması ve toplumun bir parçası olabilmesi için de belirli yükümlülükleri ve sorumlulukları yerine getirmesi gerekmektedir. Bu kapsamda sorumluluk fikri de bir kişinin yaşına, cinsiyetine ve gelişim aşamasına uygun görev ve taahhütleri yerine getirmesiyle ortaya çıkmaktadır (Süer ve Oral, 2015:). Sorumluluk, geniş anlamda ahlaki davranan kişilerin tutum, arzu ve eylemlerinin sonuçlarını kabul etmesi olarak tanımlanabilir. Bir kişinin ahlaki olarak sorumlu tutulabilmesi için önce karar verebilmesi gerekir (Coşkun, 2019: 90). Bu bakış açısına göre, sorumluluğun söz konusu olabilmesi için, bireyin davranışının ya da sahip olduğu niteliklerin gönüllü olması ve sonuçlarının övgüyü ya da savunmayı hak etmesi gerekir (Savaş, 2022: 75).

Bir değer olarak sorumluluk; tolerans, öz denetim, yardımseverlik, işbirliği, saygı, merhamet, dürüstlük, cesaret, doğruluk gibi değerlerle birlikte evrensel değerler arasında yer alır. Bu kapsamda sorumluluk, bir kişinin kendi eylemlerinin ya da kendi yetki alanına giren olayların farkında olması ve bu eylem ve tutumların sonuçlarını kabul etmesidir (Özer ve Aktaş, 2019: 392-393). Bir başka deyişle, sorumluluk, özgür ve akıllı bir kişinin eylemlerinin sonuçlarını kabul ederken, bunların kendisine ait olduğunu kabul etme yeteneğidir. Kendine ve başkalarına yararlı, ödev ve görevleri yerine getirmek, topluma katılmak, sorunları çözmeye çalışmak ve herkes için daha yaşanabilir bir dünya için çalışmak sorumluluğun örnekleridir (Özen, 2013:344).

Sorumluluk kavramı adalet, etik, görev, sosyal kontrol, ödev ve öz düzenleme ile ilgili tartışmaların odağında yer alan bir kavramdır. Değer ve sorumluluk içiçe olup her ikisi de bir eylem yoluyla belirli sonuçlara neden olma, rasyonel davranış yeteneği, öngörü ve niyet, ahlaki veya yasal yükümlülük, sosyal rollerden kaynaklı ödev olarak kabul edilebilmektedir (Yazıcı, 2016: 211).

Sorumluluk duygusunun anlaşılması için önemli üç temel boyut vardır. Bunlar olay, kurallar ve kimliktir. Bu üç odak arasındaki ilişkinin niteliği kişinin sorumluluğa

ilişkin yaklaşımı belirleyecektir. Kimlik ile olay arasındaki bağlantı zayıfsa kişi sonucu dışsal faktörlere bağlayacak ve sorumluluğu kabul etmeme eğilimde olacaktır. Kural ve olay arasındaki bağlantı güçlü ise de sorumlu davranış artacaktır. Ancak kuralların belirsiz olduğu durumlarda sorumluluğun ihlal edilmesi daha mümkün olacaktır. Rol sorumluluğu olarak değerlendirilen diğer bir bağlantı da kişi ile kural bağlantısının güçlü olduğu durumdur. Kişinin kimliğinin kurallarla anlamlı bir bağlantısı varsa sorumluluk duygusu güçlenecektir (Schlenker vd., 1997'den akt. Taylı, 2013: 70).

Sorumluluğu bir duygu olarak kabul eden Başaran'a (2005: 18-21) göre, sorumluluk kişinin kendi benliğine ilişkin öz farkındalığının geliştirilmesi ve değerlendirilmesidir. Bir kişinin bağımsız sorumluluk alabilmesi için cesur, kendine güvenen ve üretken olması gerekir. Birey, hataları ve bunun sonucunda ortaya çıkan sonuçlar için kendi kişisel sorumluluğunu özgürce üstlenmelidir.

Sorumluluk özünde, kişinin eylemleri ve bu eylemlerin sonuçlarına ilişkin hesap verebilirliği kabul etmesi, sorumlu olmayı üstlenebilmesidir. Bu durum aynı zamanda kişinin kendine olan güvenini ve başkalarının da kendisine karşı sergilediği güveni sürdürmesi anlamına gelir. Kişinin kendi eylemlerini, bireysel, sosyal ve kurumsal çerçevelerdeki yerini, gerektiğinde olumsuz sonuçları değiştirme ihtiyacını ve öz farkındalığını kabul etmesidir (Özen, 2009: 15-18).

Sorumluluk sahibi olmak, aileden başlayan ve öğrenilebilen bir duygudur. Özgüven ve öz değerle güçlü bir şekilde bağlantılıdır. Aile, özellikle yaşamın erken dönemlerinde sorumluluk duygusunun oluşmasında önemli bir role sahiptir. Aile ortamı olmayan çocukların psiko-sosyolojik ihtiyaçlarının bir kısmını diğer kurumlardan edinebileceklerine inanılsa da sağlıklı bir aile ortamı ve paylaşılan aile deneyimleri çocukların bu temel gereksinimleri edinmeleri için çok önemlidir (Cengil, 2015: 9).

Sorumluluk, bireysel ve sosyal olarak iki farklı kategoride incelenebilmektedir. Bireysel sorumluluk ile insanların birbirine karşı ortak sorumluluğu olan sosyal sorumluluk birbirinden farklıdır ancak birbirinden ayrı da değildir. Bireysel düzeyde sorumluluk kişinin kendisiyle ilgili sorumluluklara yönelik tutum ve davranışları iken toplumsal düzeye genişlediğinde sosyal sorumluluk anlaşılmaktadır (Seçgin ve Yazıcı,

2018: 1269). Gerek bireysel gerekse sosyal boyutu açısından ele alınan sorumluluk yaklaşımları, içinde olduğu toplumsal sistemin değer yargıları çerçevesinde değişiklik gösterebilmektedir (Sert, 2012: 34).

Sonuç olarak sorumluluk; bireyin kendi eylemlerinin veya kendi yetkisinde olan olayların farkında olması, eylemlerinin ve tutumlarının neticelerini yüklenmesidir. Bireyin kendi eylemlerinin ve yetkisi dahilindeki durumun sorumluluğunu gerek yasal gerekse ahlaki düzeyde üstlenmesi beklenmektedir. Bireyin kendisine ve başkalarına özenli davranması, yükümlülüklerini yerine getirmesi, sosyal sürece katılım sağlaması, yaşanan acıları sona erdirmeye gayreti ve herkes adına daha yaşanılabilir bir dünya için gayret göstermesi sorumluluk olarak tanımlanmıştır (Özen, 2013: 344). Dolayısıyla sorumlu birey, kendisine düşen görev ve yükümlülüklerinin farkındadır, bu yükümlülükleri doğru zamanda yerine getirir ve kendi isteğiyle yaptığı bu eylemlerin sonucunu üstlenir (Metin, 2006: 299).

2.2. Sosyal Sorumluluk

İçinde yaşadıkları toplumun üyeleri olarak insanların birbirlerine karşı sorumlulukları vardır. Bu sorumluluk çok geniştir ve yasalara uymaktan ahlaki ilkeleri benimsemeye ve çevreyi korumaya kadar her şeyi içerir. Aileden devlete kadar toplumun her kademesinde sosyal sorumluluk fikri önem arz etmektedir (Sezgin ve Tınmaz, 2017: 78).

Sosyal sorumluluk, modern toplum yaşamında yaygın olarak yer verilen ve önemli olan kavramlarından biridir. Her bireyin topluma karşı kendi sosyal yükümlülüklerini yerine getirmesinin yanı sıra, sivil toplum grupları, medya, kurum ve kuruluşlar, dernekler ve vakıflar da toplumda gözlemledikleri bazı eksiklik veya yetersizlikleri gidermeyi sosyal görev olarak kabul etmektedir. Bir sorumluluğun sosyal yükümlülüğü, toplumun ihtiyaçlarına hizmet etmek, toplumun refahını artırmak ve topluma zarar verecek unsurları ortadan kaldırmak veya azaltmak olarak özetlenebilir (Eryılmaz ve Deveci 2019: 753).

Günümüzde önemli bir yere sahip olan sosyal sorumluluk kavramı gerek bireysel gerekse kurumlar bağlamında bir bilinç olarak ele alınabilmektedir. Bireysel bağlamda değerlendirildiğinde bu bilinç; bireyin sosyal gelişime katkı sağlamaya yönelik

sorumluluk duyması, bu yönde gönüllülük göstererek ve işbirliği sağlayarak eyleme geçmesi olarak ifade edilebilir (Kömürcü, 2012:2).

Toplumun iyiliği için çalışmak, toplumu olumlu etkileyecek eylemlerde bulunmak ve toplumun ihtiyaçlarını gözetmek sosyal sorumluluk kavramının temelini oluşturur. Bu bakış açısına göre sosyal sorumluluk, kişisel yetki ve sorumluluğun toplumun iyiliği için kullanılması olarak kabul edilebilir. Toplumu olumlu yönde etkileyecek eylemlerde bulunmak ve toplumu olumsuz yönde etkileyecek olayları önlemek ya da azaltmak sosyal sorumluluğun örnekleridir. Bireylerin hak ve çıkarları korumak, toplum yararına bilerek ve isteyerek yaptıkları eylemler sosyal sorumluluk kapsamındadır (Özcan, 2021: 292).

Sosyal sorumluluk; sosyal sorumluluğun, kişinin kendi çıkarlarını ön planda tutmadan başkalarının refahını önemsemesi ve buna yönelik eylemlerde bulunmasıdır (Eryılmaz ve Deveci, 2019: 754). Başkalarının iyilik hali ve hoşnut oluşuyla ilgili olma, ihtiyaçları halinde başkalarına yardım etmeye dair içten bir vazife hissi, gönüllü dâhil olma, işbirliği ve başkalarıyla ilgili sorumlu davranışları kapsamaktadır (Özkan vd., 2015: 92).

Sosyal sorumluluk işletmeler ve organizasyonlar için de söz konusu olup “kurumsal sosyal sorumluluk” olarak ifade edilmektedir. Avrupa Komisyonuna kurumsal sosyal sorumluluğu her türden işletme ve organizasyonun toplum kaynaklarını verimli kullanma, gelecek nesillere iyi bir dünya bırakma, toplumsal konulara ve değerlere saygılı davranma, kurallar ve ilkelere sadık olma, toplumun iyiliğini gözetecek şekilde faaliyet gösterme olarak kabul etmiştir (Green Paper, 2001: 4-5).

Kurumsal sosyal sorumluluk, tek taraflı ve tek yönlü bir yükümlülükten ziyade hem iç hem de dış çevreyi dikkate alan kapsamlı bir terimdir. Bu anlamda kurumsal sosyal sorumluluk, bir kuruluşun ahlaki davranma, ekonomik büyümeyi teşvik etme ve hem çalışanları hem de genel halk için yaşam standardını yükseltme konusundaki süregelen taahhüdünü ifade eder. Kurumsal sosyal sorumluluk dört boyuttan oluşmakta olup bunlar şu şekildedir (Karabey ve Battal, 2018: 2251);

- Ekonomik sorumluluk: Kazançları artırmak ve ideal dengeyi korumak bir kuruluşun en önemli öncelikleridir.

- Yasal sorumluluklar: Kuruluşlar faaliyetlerini, faaliyet gösterdikleri ülkelerin yasalarına uygun olarak yürütmelidir.
- Etik sorumluluk: İşletmeler paydaşlarına, çalışanlarına ve çevreye karşı etik davranmalı, insan haklarına ve onuruna saygı göstermelidir.
- Gönüllü sorumluluk: İşletmelerin sürdürülebilir bir gelecek ve gelecek nesiller için para ve kaynak ayırma görevi vardır.

Sosyal sorumluluk; toplumun çeşitli yapıcı ve olumlu sosyal eylemleri nasıl etkilediği üzerine kurulan, insanların topluma karşı sahip olduğu özgeci bir yükümlülüktür. İnsanlar ahlaki bir yükümlülük veya sorumluluk duygusu nedeniyle belirli bir şekilde hareket edebilirler. Bu kapsamda kişinin toplumdaki eylemlerinin çevre üzerindeki iyi ve olumsuz etkilerini değerlendirmesi ve olumsuz etkileri ortadan kaldırmak için harekete geçmesi de sosyal sorumluluğun bir başka boyunu oluşturur (Çelik, 2007: 62). Sosyal sorumluluk, bir kuruluşun kaynaklarını içinde faaliyet gösterdiği toplumu ilerletmek, kendi hedeflerini gerçekleştirmek, ahlaki ilkeleri korumak ve içinde faaliyet gösterdiği topluma yardımcı olmak için kullanma sürecidir (Özüpek, 2005: 9).

Genel olarak sosyal sorumluluk, esasında bireysel sorumluluğun sosyal boyutudur ve kaynağı bireysel sorumluluktan gelir. Bireyin sosyalleşmesiyle üstlendiği görevleri yerine getirme ve birlikte yaşamının ve ortak sosyal çevreye sahip olmanın gereklerine saygı, topluma, genele yönelik hizmetlerin gönüllü olarak verilmesinde payına düşen kısımda etkin rol alması ve toplumsal hizmetlerin yürütülmesinde sorumlu hissetmesidir (Metin, 2006: 220-221). Bir işletmenin kurumsal hedeflerinin yanı sıra toplumsal beklentiler ve değerler doğrultusunda politika geliştirme ve uygulama, karar alma ve eylem yürütme yoluyla toplumu geliştirme sorumluluklarının bütünü kurumsal sosyal sorumluluk olarak kabul edilmektedir.

2.3. Bireysel Sosyal Sorumluluk

Bireysel sorumluluk, kişinin kendisi için belirli hedefler belirlemesi ve bu hedeflere ulaşmak için gerekli yükümlülükleri ve eylemleri benimsemesi, bunlar için çaba göstermesidir. Sorumlu kişi, eylemlerinin sorumluluğunu kabul eder ve en zorlu olanlar da dahil olmak üzere tüm görevlerin tamamlanmasını sağlar. Bu kişiler, yapılması gereken bir görevi tamamlamaları için başkaları tarafından sıklıkla

seçilirler. Birey kendi davranışlarını seçtiği için hem eylemlerinden hem de düşünce ve duygularından sorumludur. Bir kişinin, başkalarının aynı şeyi yapmasını engellemeden kendi isteklerini tatmin etme becerisi kişisel sorumluluğun temelini oluşturmaktadır. Sorumlu davranışı edinmek yaşam boyu süren bir çabadır (Özen, 2006: 168).

Bireysel sorumluluk; kişinin başka insanların gereksinimlerini karşılamasına engel olmadan kendi gereksinimlerini karşılayabilme yeteneğini ifade eder. Bireysel sorumluluk bireyin kendi yaşamına yönelik sorumluluklarını ön plana çıkaran ve tutum, eylem ve davranışlarını kapsayan bir kavramdır (Özen, 2010: 47-48). Bireylerin hedef ve amaçlarını gerçekleştirmek için benimsediği tüm sorumluluk ve görevleri içermektedir. Beden ve benlik yapısına ilişkin iki farklı kişisel sorumluluk alanı söz konusudur. Kişinin beden sağlığı, temizliği, bakımı gibi konular bedene ilişkin sorumluluklar olarak ele alınırken yaşanan problemlere çözüm bulma, otokontrol, arkadaş ilişkilerinde kendi hakkını gözetme ve ifade etme gibi noktalar benliğe ilişkin sorumluluklar olarak belirtilmiştir (Adıgüzel vd., 2017: 390-391).

Bireysel sorumluluk, bireyin diğer insanlarla saygıya dayalı bir iletişim kurmayı benimseyerek benliğini güçlü kılmak için adımlar atmasını, seçimlerinden kendisini sorumlu tutmasını, fiziksel ve ruhsal iyi oluşunu sağlamasını, dünyaya ve kendine karşı sorumlu hissetmesini ve kendi hayatını ilgilendiren kararları kendisinin almasını içeren bir kavramdır. Bireysel sorumluluk, açık ve net amaçlar belirlemek ve bu amaçlara ulaşmak için tüm görev ve sorumlulukları kabullenmektir (Özen, 2010: 47-48).

Bireysel sosyal sorumluluk ise “etkinlik, yönetmelik ve kimlik” olmak üç boyutlu bir kavramdır. Etkinlik boyutu, eylemleri, projeleri ve sergilenen çabaları ifade eder. Yönetmelik, etkinliklerin gerçekleştirilmesinde kuralları ve bu kuralların çerçevesini ifade eder. Kimlik ise sosyal sorumluluğa giren bireylerin niteliklerini, rollerini, haklarını ve yükümlülüklerini ifade eder (Eraslan, 2011: 83).

Bireysel sosyal sorumluluk kişinin, sosyal konulardaki farkındalığının derecesidir. Bireysel sosyal sorumluluk, faaliyetlerin gerçekleştirildiği grubun veya toplumun gereksinimlerine ve beklentilerine göre değişebilir. Bu nedenle bireysel sorumluluk, diğer insanların psikolojik, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarına değer verme; kişinin kendi

beklentilerini toplumun beklentilerine karşı tartma ve toplumsal çıkarları ilerletecek şekilde hareket etme değerlerini kapsar (Adıgüzel vd., 2017: 389).

Bireysel sosyal sorumluluk; insanların karşılık beklemeden gönüllü olarak topluma hizmet etmesi, toplum yararına faaliyetler düzenlemesi ya da katılması ve bu tür süreçlerde inisiyatif almasıdır (Bayraktar vd., 2016: 78). Bireysel sosyal sorumluluk aynı zamanda kişilerin yaşadıkları toplumun kural ve değerlerine de saygı göstermesi, bu süreçte katkı sağlamasını da içermektedir. Bireysel sosyal sorumluluk, ahlaki ve etik değerlere uygun olarak belirli kararlar almaya yönelik kasıtlı ve bilinçli bir karar ve eylemleri de içine almaktadır. Bireysel, kişisel sosyal sorumluluk, bireyin faaliyetlerinin toplumu nasıl etkilediğinin farkında olunmasıdır (Karaca, 2019: 150).

2.3.1. Bireysel Sosyal Sorumluluk Özellikleri

Bireysel sosyal sorumluluk; işletmeler, devlet kurumları ya da diğer organizasyonların gerçekleştirdikleri sosyal sorumluluk faaliyetlerinin dışında kalan ve kişinin herhangi bir çıkar beklemediği, toplum yararına iyi ve olum çabalarının bütünüdür. Bireysel sosyal sorumlulukta kişilerin kendi eylemlerinin sorumluluğunu üstlenmesi ve bilinçli bir davranış ortaya koyması gerekir (Urhan ve Gümüş, 2021: 4309. Bu kapsamda bireysel sosyal sorumluluk, toplumun tüm üyelerinin toplumun ilerlemesine, gelişmesine, iyilik halinde vb. aktif olarak katkıda bulunma ve sosyal sorunların çözümünde işbirliği yapmasıdır (Erdoğan, 2016: 31).

Bireysel sosyal sorumluluğun en belirgin özelliği gönüllülük esasına dayalı olması ve toplumdaki gelişmelere yönelik kişinin bir farkındalığının olmasıdır (Kartopu vd., 2018: 466). Bireysel sosyal sorumluluğun özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Eraslan, 2011: 83);

- Bireysel sosyal sorumluluk isteğe bağlıdır ve zorunlu değildir. İnsanların hem yerel hem de küresel olarak içinde yaşadıkları toplumun sorunlu yönlerine ilişkin bir farkındalık geliştirmeyi ve çözüm bulmayı amaçlayan faaliyetlere katılmayı içerir. Kişisel sosyal sorumluluk, zorlama yoluyla elde edilemeyecek ileri bir davranıştır. İnsanların daha iyi bir topluma katkıda bulunmayı özgürce seçmelerine olanak tanıyan temel bir fikirdir.

- Bireysel sosyal sorumlulukta sosyal yaşamda bulunmak ve olayların bilincinde olmak ön koşuldur. Bu durum, insanların karşılaştığı birçok toplumsal meselenin ve bunun sonucunda ortaya çıkan toplumsal ilginin hissedilmesi ve bilincinde olunmasıdır.
- Bireysel sosyal sorumluluk öğretilir ve duygusal bir süreç gerektirir. İnsanlar evde ve okulda birlikte çalışarak toplumsal farkındalığı artırmak üzere eğitilebilirler. Bireysel sosyal sorumluluğun gelişmesi, insanların toplumsal sorunların farkına varması ve okullarda bu amaca yönelik programlar oluşturmasıyla mümkün olur.
- Bireysel sosyal sorumluluk proje yönetimi ve işbirliğidir. Bireysel sosyal sorumluluk, bir sorunu analiz etmekten ziyade sonuç veren programları uygulamakla ilgilidir. Doğal çevre paydaşlarının belirlenmesini, ittifaklar kurulmasını ve başarılı sonuçlar elde edilmesini gerektirir.
- Bireysel sosyal sorumluluk toplumun tüm alanlarına yöneliktir. Eğitim, çevre ve sağlık gibi daha genel konuların yanı sıra hayvan hakları, afet yönetimi, çocuk ve spor eğitimi, el sanatları, emekliler, kadın hakları, engelliler, tarih, kültürel farkındalık, felsefe, tüketici hakları, yardım koordinasyonu, sokak çocukları ve insan hakları gibi özel konulara odaklanılabilir.

Bireysel sosyal sorumluluk, kişilerin kendi eylemlerinin sorumluluğunu üstlenmeyle ilgilidir. Bu da kişinin toplumun gelişmesine aktif olarak katkıda bulunma ve toplumsal sorunları ele almak için başkalarıyla işbirliği yapma görev ve isteğine dayanır (Erdoğan ve Erdem, 2017: 297).

2.3.2. Bireysel Sosyal Sorumluluğun Aşamaları

Bir davranış biçimi olarak bireysel sosyal sorumluluktan söz edebilmek için ilk olarak kişinin kendi özgür iradesinin ve gönüllü katılımının olması; ikinci olarak kişinin sorumluluk davranışında bulunabilme yetisinin ve yeteneğinin olması; üçüncü olarak kişinin sergilediği davranışın nedenleri ve sonuçlarına ilişkin ahlaki muhakeme yapabiliyor olması; dördüncü olarak kişinin sorumluluk davranışı neticesinde ortaya çıkan sonuçları üstelenebilmesi ve beşinci olarak kişinin sorumluluk davranışının bir anlamının olabilmesi için güvenilir olması gerekmektedir (Şahan, 2011: 12).

Bireysel sosyal sorumluluk davranışı gösteren kişiler gerekeni yapmak, çok çalışmak, elinden geleni yapmak, harekete geçmeden önce enine boyuna düşünmek, kararlarının artılarını ve eksilerini tartmak, mazeret üretmemek, kendi hataları için başkalarını suçlamamak, başkalarının başarısını kendi başarısı olarak görmemek, çevresindekilere güvenmek ve dikkat etmekle karakterize edilir (Sezer vd., 2017: 124). Bu kapsamda bireysel sosyal sorumluluk şu aşamalardan oluşmaktadır (Eraslan, 2011: 84):

- Sorun farkındalığı (toplumsal sorunun algılanması ve tanınması),
- Sorun hakkında bilgi toplanması ve farkındalığın artırılması,
- Çözüm için işbirlikçilerin bulunması (ortakların ve paydaşların belirlenmesi ve etki alanının genişletilmesi),
- Çözüm odaklı bir proje stratejisinin oluşturulması (çözümün uygulama tekniklerinin başarılı bir şekilde seçilmesi ve düzenlenmesi),
- Projenin hayata geçirilmesi (sosyal sorunun yaşandığı yerin ziyaret edilmesi ve çözüm odaklı uygulamaların hayata geçirilmesi),
- Proje değerlendirmesi (sonuçların sürdürülebilirlik çerçevesinde değerlendirilmesi).

Bireysel sosyal sorumluluk, kişisel kazanımların yanı sıra, bireylere çevrelerinde değişim yaratma gücü verdiği için toplumsal kalkınmada da önemli bir rol oynar. Bireysel sosyal sorumluluk düşük maliyetlidir ve sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınma hedefleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir. Bireysel sosyal sorumluluk, maddi değeri karar alma süreçlerini şekillendirmede önemli bir rol oynasa da toplumsal sorunların çözümünde ve sosyal uyumun geliştirilmesinde önemli bir role sahiptir (Balaban ve İnce, 2015: 154).

2.4. Sivil Toplum

Sivil toplum, ihtiyaçların karşılandığı toplum olarak tanımlanmaktadır. Sanayi Devrimi'nden sonra ortaya çıkan burjuvazi sınıfını tanımlamak için kullanılan sivil toplum, feodal düzene alternatif yeni bir düzen öngören kapitalizmle gelişmiştir. Sivil toplum, en geniş anlamıyla, yasal bir düzen ya da bir dizi ortak değerle sınırlı, gönüllü, kendini yaratan, kendini sürdüren, organize bir sosyal yaşam alanı olarak ifade

edilmektedir. Sivil toplum, devlet ve birey arasındaki mütalaa ve entegrasyonun zorlama ve kısıtlama olmaksızın gerçekleştiği bir ara alan olarak da ifade edilmektedir (Aslan, 2010: 262).

2.4.1. Sivil Toplum Kavramı

Kavramsal olarak tanımı üzerinde tam bir uzlaşma olmamakla birlikte geniş anlamda sivil toplum; toplumdaki sivil nitelikteki unsurları ön planda tutan, sivilite ve sivil dışı yapı ayırımına başvuran, cunta tarzı askeri bir yapılanmanın dışında kalan ve devlet dışı örgütlenme biçimi olan sosyolojik bir kavramdır (Demirel, 2009: 8).

Modern anlamda sivil toplum kavramını ilk kez “Sivil Toplumun Tarihi Üzerine Bir Deneme (1767)” adlı kitabında Adam Ferguson kullanmış ve modern sivil toplum anlayışı Alexis de Tocqueville’in 19. Yüzyıldaki “sivil örgütler” nitelemesine dayanmaktadır (Şahin ve Öztürk, 2011: 12). Sivil kelimesi Fransızcadaki “civil” kelimesinin anlam karşılığı olan ve aynı zamanda görgülü, uygar, zarif, kentli vb. kelimelerle anlam bütünlüğü sağlayan bir sözcüktür (Tuncel, 2011: 13-14). Sivil toplum, köy-kent ayırımına da gidilerek, özel mülkiyet kavramını benimseyen, kent toplumundaki yaşam tarzına ayrı bir önem atfeden ve mesleki açıdan hak arama faaliyetlerini sürdüren örgütlü bir oluşumdur (Yıldırım, 2004: 45-46).

Sivil toplum, şiddet karşıtı, örgütlenebilen, kendi kendini değerlendiren, çevrelerinin ve kendilerinin eylemlerini belirleyebilen, devlet kurumlarıyla arasında mesafe bulunan devlet-dışı kurumların dinamik ve karmaşık yapısını tanımlayan ve tasvir eden bir kavramdır (Dursunoğlu, 2012: 26).

Sivil toplum; kelime anlamının yanı sıra toplumun siyasi otoriteden kurtulmasını ifade etmektedir. Toplumdaki demokratik sistem içinde oluşturulmuş, devletten ayrı, kendini yönlendiren bir yapı anlamı taşımaktadır. Bu yapı; kendi kendini yaratan, hukuksal bir düzenle veya ortak değerler ile sınırlı, devletten özerk, örgütlü bir alanı tanımlanmaktadır. İçinde bulunduğumuz modern çağ, insanları ortak amaçları için bir arada olmaya itmiştir. İhtiyaçlarını kendi başına karşılayamayan bireyler, örgütlenerek yaşamlarını sürdürmek için alternatif çözüm arayışına girmiştir (Özkul, 2017: 15-17).

Sivil toplum, toplumun hükümet gücünden kurtulmasını da ifade eder. Toplumun demokratik çerçevesi içinde devletten bağımsız olarak gelişen özerk bir yapıyı ifade

eder. Bu çerçeve, yasalar ya da ortak idealler tarafından sınırlandırılmış, kendi kendini yaratan, özerk olarak yönetilen bir alan oluşturur (Ateş ve Nohutçu, 2006: 248).

Yıldırım (2004)'a göre sivil toplum, asker sınıfından olmayanları ifade eden sivil kavramının özünde resmi bağlantısı olmayan, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeyi hedefleyen genel olarak toplum refahına hizmet amaçlı topluluklardır. Bundan dolayı sivil toplum bir anlamda sivilizasyon kavramı ile karşılanabilmektedir (Yıldırım, 2004: 46). Sivil toplum kavramı, devletin resmi vasfı karşısında kendince özerk davranma alanına sahip olan toplum birimleridir. Antik Yunan düşüncesinden beslenen, Ortaçağ'da belirgin örnekleri gözlenen sivil toplum kavramı bir düşünce sisteminin sonu olarak günümüze gelerek sosyal bilimlerin birçok alanında önemli kavram olmuştur. Öz olarak sivil toplum, bireylerin temel hak ve özgürlüklerine dayanan, resmi devlet formunun dışında kalan bireyin ve grupların toplumdaki kimliklerini geliştirici etkileri bulunan ve fonksiyonlarını kolaylaştıran oluşumlardır (Ertugay, 2005: 34).

Sivil toplum, kapitalizmin olgunlaşma süreci ile ilgilidir. Sanayileşme ile birlikte başlayan süreçte kent, toplum, sınıflar, ekonomi, devlet, okul, din vb. gibi birçok alanda yaşanan değişimin ve dönüşümün devletsiz tarafında yer alan kendine göre amaçları ve yöntemleri olan organize oluşumlardır. Sivil toplum eski rejimin burjuvazisini yıkararak bunun yerine kendine has düzenini topluma yerleştiren/ikame eden sınıfsal/toplumsal çatışmaların/yapısallaşmaların içinde doğmuş ve burjuvaziye karşı toplumsal direnci geliştirmek üzere icat edilmiştir (Aslan, 2010: 365; Özcan, 2005: 9).

Sivil toplumun Batılı toplumlarda ortaya çıkış nedeni; sanayileşme hamlesi ile birlikte kapalı toplum evresinden açık toplum evresine geçiş durumudur. Aydınlanma çağı ile birlikte Batı toplumlarında insan hakları konusunda yaşanan olumsuzluklardan dolayı ve bu olumsuzluğu ortadan kaldırmak amacıyla Batılı düşünürler tarafından sivil toplum odaklı insan hakları üzerinde çalışmalar yürütmüşlerdir. Bu nedenle bireylerin temel hak ve özgürlükler edinimi vb. sivil inisiyatif tarzındaki eylemler ortaya çıkmaktadır (Aslan, 2010: 365; Ertugay, 2005: 34).

Sivil toplum, siyasi kaynaklı otoriter/despotik bir gücün egemen olmadığı toplumsal bir alandır. Başka bir deyişle sivil toplum, siyasal yapının nüfuz ettiği alandan

bağımsız bir şekilde faaliyetlerini sürdüren sivil kaynaklı toplumsal bir yapıdır. Sivil toplum ekonomi, siyasi ve sosyo-kültürel alanlarının yönetimi ve faaliyet açısından belirli bir kesim veya kişilerin egemenliği altında olmadan bağımsız bir şekilde etkinlikte bulunan toplumsal bir oluşumdur (Ay, 2009: 19). Siyasi otoriterin her alanda hâkim olduğu ve demokrasi dışı etmenlerin faal olduğu bir toplumda sivil toplum düşüncesinden bahsetmek nerdeyse olanaksız bir durumdur. Sivil toplum, devlet yönetiminin topluma karşı sahip olduğu yetkilerini bir şekilde kısıtlama faaliyetlerini sürdüren sivil inisiyatifli bir oluşumdur (Tanilli, 2006: 396-398).

Sivil toplum, ait olduğu alan açısından devlet veya politik sahanın dışında faaliyetlerini sürdüren toplumsal etmenli bir düşünce sistemidir. Aynı zamanda Jurgen Habermas, sivil toplumu “kamusal alan” adı altında boyutlandırarak, devlet ve birey arasındaki arabuluculuk görevini üstlenen bir yapı olarak değerlendirmektedir. Bu anlayışla beraber sivil toplum, geçmiş zaman diliminde devlet yönetimiyle eşdeğer görülmüştür (Demir, 2011: 48-51). İleriki zamanlarda devlet yönetimlerinde yaşanan değişimler nedeniyle devlet/sivil toplum ayrışması meydana gelmiş olup, devlet yönetiminden bağımsız sivil tanımlı bir örgütlenme biçimi olarak görülmektedir (Ay, 2009: 22).

Sivil toplum, kavram bazında ele alındığında eski zaman diliminde devletle eşdeğer olarak görülürken 18. ve 19. Yüzyıllarda özellikle sivil toplumun çıkış merkezi olan Avrupa’da yaşanan ekonomi, siyaset, eğitim, toplum, kültür vb. alanlarda yaşanan gelişmeler sonucunda devlet kavramı ve sivil toplum kavramının eşdeğer olmadığı sonucuna varılmıştır (Demirel, 2009: 57). Devlet kavramının otoriter yönetim anlayışına karşın sivil toplum kavramı daha özgürlükçü, bireysel hak ve özgürlükleri temel alan bir süreçtir. Sivil toplum, devletin işleyiş şekli olan bürokrasiyi bile denetleme misyonunu üstlenen bir kuruluşlar bütünüdür (Altun, 2005: 67-68).

Genel olarak sivil toplum; insanı esas alan, farklılaşmış, devletten ayrışabilmiş, örgütlü bir toplumdur ve ilişkiler gönüllüğe dayanmaktadır. Demokrasi olgusu, sivil toplumun oluşabilmesi için önem arz etmektedir ve demokrasi hem sivil toplumun temelini oluşturmakta hem de kendisi sivil toplumun varlığıyla gelişmektedir. Bu yönüyle demokrasi ve sivil toplum arasında karşılıklı bir ilişki olduğu görülmektedir (Çaha, 2017: 135).

2.4.2. Sivil Toplum Kuruluşları

Sivil Toplum Kuruluşları (STK); gönüllülük esaslı, kendi kendini üreten, kendi kendini idame ettiren, devletten bağımsız ve bir dizi ortak ilke veya yasal sistemle yapılandırılmış bir sosyal alanda faaliyet gösteren yapılardır (Özer, 2008: 90). STK'lar (non-governmental organisations/NGO), demokratik yapılar/yönetimlerin işlevlerinde ortaya çıkan aynı zamanda sivil tanımlı ve mevcut iktidarları/hükümetleri denetleme mekanizmasını oluşturan ve bazı durumlarda tekil bazı durumlar da kendi aralarında birleşim sağlanarak demokrasinin temel basamaklarını oluşturan yapılardır (Aziz, 2015: 24-25).

STK'ların, devleti tamamen dışarıda bırakmak veya devlet yönetiminden bağımsız hareket ederek diğer toplumsal kesimler üzerine egemenlik kurmak gibi bir amacı yoktur. STK'lar, devletin varlığını kabul ederek devlet yönetiminin halka karşı oluşabilecek demokrasi dışı eylemleri karşısında faaliyetlerde bulunmaktadır. Ayrıca sivil toplum örgütlerindeki “örgüt” kelimesi toplumsal anlamda ve tarihsel süreçte olumsuz durumları anımsattığından bu kavram yerine daha resmi ve bilimselliği ön planda olan STK'ları kavramı tercih edilmektedir (Acar, 2012: 35-36).

STK'lar, devlet düzeninin her zaman olması gerektiğini devlet yönetiminin başında olan iktidarın da demokratik sistem çerçevesinde hareket etmesini ister. Aksi takdirde STK'ları, iktidarın despotik uygulamalarına karşı bireyin temel hak ve özgürlüklerinin savunması adına sivil inisiyatif kullanarak kararlı bir şekilde mücadele eder (Çaha, 2017: 25-269).

STK'lar, demokratik düzlemde yönetilen devletlerde nicelik bakımında üst düzeyde olduğu ve etkinliğinin de bu anlamda yoğun faaliyetler içerdiği bir örgütlenme biçimidir. Aynı zamanda STK'lar, demokrasi kültürünü geliştiren, bireylerin temel hak ve özgürlükler konusunda bilinçlendirme misyonunu üstlenen yapılardır. STK'lar aynı zamanda ırk ve dil açısından yelpazeye katkı sunan, kendi çapında özerk olan, hizmetleri kamu adına yararlılık çizgisinde faaliyet gösteren ekonomik, kültürel, siyasal, sosyal, dinî vb. alanlarda faaliyet yürüten örgütlerdir (Tezcan, 2015: 186-187).

Devlet örgütü dışındaki sivil toplum tarafından kurulan dernekler, kulüpler ve topluluklar, sosyal yaşamın tüm alanlarında duyarlılık geliştirmek amacıyla kurulan kurumlar, STK'ları olarak adlandırılmaktadır (Özyılmaz vd., 2008: 208).

STK, yasal düzenlemeler kapsamında gönüllü olan ve kendi kaynaklarına sahip, özerk bir devlet ile toplum arasındaki bağımsız ve örgütlü bir yapılanma olmakla birlikte tam olarak devlet dışında da değildir. STK'lar devletten bağımsızdır, fakat devlet ile beraberdir ve vardır. STK'ların devletten bağımsızlığı ana niteliği olarak kabul edilmektedir. Öte yandan, bugün STK'ların en büyük gelir kaynağı devletten aldıkları yardımdır. Bu destekler STK'ların bağımsızlığını tehdit etmekle birlikte başka zararlara da neden olabilmektedir. Komplike bir kavram olan STK'ların diğer sosyal gruplara göre farklı özellikleri vardır ve bu özellikler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Durdu, 2018: 16-17).

STK'ların rolleri içinde bulundukları sistemin siyasi ve ekonomik gelişmişliğine bağlı olarak değişmektedir. Demokrasinin kurulması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi sürecinde istihdam, sosyal refah, eğitim, çevre ve adalet hizmetlerine erişim alanlarında devlete alternatif projeler oluşturabilirler. Bu projeler daha sonra gerekli fonlar toplanarak hayata geçirilebilir. Ayrıca STK'lar hem toplumsal taleplerin meşru öncüleri hem de kamu kurumlarından talep edilen sosyal sorumluluk uygulamalarına yol açan konularda aracı ya da taşıyıcı kabul edilmektedir (Biber, 2006: 30-31).

2.4.3. Sivil Toplum Kurumlarının Özellikleri

Devlet ve toplum arasında bir tür köprü vazifesi gören STK'lar, birtakım farklılıklar sebebiyle birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Bu sebeple STK'ların birçok özelliği bulunduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Bu çok çeşitli özellikleri temelde altı başlık altında toplamak mümkündür (Cincil, 2020: 13):

- Toplumsal sorunların çözülmesi için çaba sarf etmek,
- Toplumsal sorunların çözümü noktasında devletle iş birliği içerisinde bulunmak,
- Yönetimlerin etkili, verimli, sorumlu ve şeffaf bir durum alması için çalışmak,
- Bireyleri, aktif vatandaş olmak suretiyle yönetime katılmaya teşvik etmek,
- Yönetici ve yönetilenleri demokratik ve şeffaf bir yönetim anlayışı etrafında birleştirmek,
- Hak ve sorumlulukların adaletli dağılımına yardımcı olmak.

Oluşum biçimleri, yönetim teknikleri, hizmet alanları ve faaliyetlerini kapsamı bakımından birbirlerinden ayrılan STK'lar dört temel özellik taşımaktadırlar. Bu özellikleri şu şekilde sıralamak mümkündür (Uğurlu, 2019: 8):

- Vizyon ve ideal sahibi olmak: STK'ların kendilerine bir vizyon belirlemesi ve bu doğrultuda çalışmalar yapması gerekmektedir.
- Kâr amacı gütmemek: STK'ların amaçları arasında kâr amacı bulunmamalıdır. Fakat STK bünyesinde çalışan kişiler, yaptıkları iş karşılığında maaş almalıdırlar.
- Gönüllülük: STK'ların en temel özelliklerinden birisi de gönüllülük esasına dayanıyor olmalarıdır. Hiçbir birey STK üyesi olmak için zorlanmamalıdır.
- Bağımsızlık: STK'lar siyasal iktidarlar karşısında bağımsız olmalıdırlar. Devlet STK'ların sınırlarını ihlal etmemeli aksine onları güvence altına almalıdır.

Genel olarak STK'lar özellikle kâr amacı gütmeyen kamusal, özel ve yerel yapıda oluşum gösteren, hükümet dışı organizasyon olarak da tanımlanmaktadır. STK'ları, devletin baskı aygıtları karşısında bireyselliği savunan, demokratik çerçevede “sivillik” referansı bünyesinde faaliyetlerini sürdüren yapılardır. Bu kuruluşlar ekonomik, sosyo-kültürel, eğitim ve özellikle çevre sorunları hakkında farkındalık yaratma amacı güden, çeşitli alanlarda proje üreterek, topluma yarar sağlayacak şekilde çalışmalar yapan organizasyonlardır (Talas, 2011:388).

2.4.4. Sivil Toplum Kurumlarının Fonksiyonları

STK'lar faaliyet gösterdikleri alanlara göre beş farklı fonksiyona sahiptir. Bunlar siyasal fonksiyon, sosyo-ekonomik fonksiyon, kültürel fonksiyon, iletişimsel fonksiyon ve yönetim fonksiyonudur (Çaha 2007: 45). Bu işlevlerle, STK'ların amaçları doğrultusunda, sosyal çıkarlara öncelik vererek kendi alanlarındaki meseleler için toplumu bilgilendirdiklerini ve kamunun oluşumunu sağladıklarını belirtmek mümkündür.

Siyasal fonksiyon: STK'lar toplumun değişmesi ve gelişmesi için kayda değer siyasi fonksiyonlara sahiptir. Politik alanda hedeflerine ulaşmak için STK'lar çalışma yaparlar ve siyasi grupları, olmasını istedikleri bir etkinliği lobicilik faaliyetleri yaparak ikna etmeye çalışmaktadır. STK'ların bir diğer siyasal fonksiyonu demokrasi

ve sivil toplum arasındaki ilişkidir. Bu fonksiyon ile daha demokratik alanlar yaratmak devlet ve toplum arasında bir aracı olabilmektedir. Özetle STK'lar kamuoyu oluşturarak politik bir fonksiyon oluşturmaktadır (Aksoy, 2018: 67).

Sosyo-ekonomik fonksiyon: Sosyo-ekonomi, ekonomideki değişikliklerin toplum üzerindeki etkileri ile ilgilenmektedir. Dezavantajlı grupların sayısındaki artış, milli gelirin eşit olmayan dağılımı, eşit eğitim fırsatlarının olmaması, karla ilgili aşırı çevre sorunlarının yaratılması, sağlık hizmetlerinden yararlanan insanların sayısındaki azalma vb. sorunların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. STK'lar, eğitim, sağlık, sosyal hizmetler gibi kamu hizmetlerinin sağlanması, yerel ekonominin gelişmesine katkıda bulunma, insanların ve grupların toplumla sosyalleşmesi için sosyal ve ekonomik dışlanmanın sağlanması gibi görevleri yerine getirmektedir (Aksoy 2018: 67).

Kültürel fonksiyon: STK'larda insanlar birbirleriyle karşılıklı tutum ve davranışlarla etkileşime girmekte ve bu ilişkiler zaman içinde gelişerek süreklilik kazanmaktadır. Demokratik STK'ların işlevleri ve örgütsel yapıları etkin bir şekilde çoğulcu bir toplumsal yapı oluşturacak ve çok kültürlülük toplumsal yapıya nüfuz edecektir. Bu kuruluşların diğer kuruluşlarla koordineli çalışmalarının da çok olumlu katkı sağlayacağı bilinmektedir (Yıldırım, 2004: 86-87).

İletişimsel fonksiyon: STK'ların kültürel fonksiyonu, kişilerin toplumla bütünleşmeleri, içten iletişim kurmaları ve birlikte hareket etmeleri için çok önemlidir. Ayrıca STK'lar, kişileri ortak değerler (kültürel, ulusal, tarihi), hedefler üzerinde entegre edebilir, toplumdaki değişikliklerini gerçekleştirebilir ve farklı yapılardan bireyleri ortak amaçlar için bir araya getirebilirler (Aksoy 2018: 68).

Yönetişim fonksiyonu: STK'ların kamu politikaları üzerinde toplumun her kesiminin yönetime katılmasına aracılık rolü vardır. STK'lar hükümet dışı aktörlerin yanı sıra hükümetler ve uluslararası örgütlerin güçlenmesini sağlamıştır. Bu gelişme STK'ların karar alma süreçlerine katılmalarına olanak tanırken, onlar için üretilen kamu politikalarına katılma ve bunları kontrol etme misyonunu da üstlenmiştir (Bulut vd. 2017: 26).

2.4.5. Sivil Toplum Kurumlarının Örgütlenme Biçimleri

2.4.5.1. Dernekler

Dernekler, menfaat ilişkisi olmaksızın belirli bir amaç doğrultusunda etkinliğini sürdüren STK'lardır. Derneklerin kurulması veya derneklere üye olunmasındaki temel kriterler Dernekler Kanununun ilgili maddelerinde yer almaktadır. 5253 sayılı Dernekler Kanunu belirtildiği üzere derneklere üye olunmasında bazı şartlar mevcut olup bu şartlar genel olarak belirli bir yaşa gelme, sağlık ehliyeti vb. şartların oluşması şeklindedir.

İnsanlar, kar paylaşımı dışındaki amaçlarla kişi toplulukları olarak dernekler kurarlar. Dernekler dayanışma, hayırseverlik ve kültürel amaçlı gruplardır. Dernekler, tek başına hareket eden herhangi bir kişinin ulaşamayacağı hedef ve talepleri gerçekleştirmek için bir örgüt kurarak seslerini siyasi otoritelere duyurmaya çalışırlar (Yıldırım, 2004: 125). Türkiye'de STK'ları arasında yer alan dernekler, siyasi partiler, vakıflar, sendikalar ve diğer mesleki kuruluşlar arasında diğer STK'lara oranla kamuoyu tarafından daha çok bilinmekte ve takip edilmektedir (Acar, 2012: 55-56).

2.4.5.2. Vakıflar

Vakıflar çok uzun zamandan bu yana toplumlarda çeşitli rol, işlev ve statülerde yer almış örgütlenmelerdir. Amaçlarına bakıldığında geniş açıdan toplumsal refahın desteklenmesidir. Kişi ve topluma yönelik hayır ve iyilik işlerine yönelik oldukları gibi eğitim, imar, kalkınma gibi amaçlara yönelik olarak kuruldukları görülmektedir (Çizakça, 2017: 13-14). İnsan hayatının korunması ve geliştirilmesi de dahil olmak üzere sosyal düzeni sağlamak amacıyla kurulan vakıflar, sosyal politika işlevlerini yerine getiren ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlardır. Dayanışmayı teşvik ederek ve toplumsal çatışmaları önleyerek birliğin sürdürülmesi için çok önemlidir (Kocabaş, 2010: 45).

Vakfın kurulmasındaki temel amaç yasal düzenlemelere uyumlu, toplumsal anlamda şeffaflık ilkesini benimseyen, devamlılığı arz eden ve belirli şahıs veya tüzel kişiler tarafından vakfedilen sermayenin amacına yönelik kullanılması sürecidir. Adalet ilkesine bağlı olmaksızın dil, din ve ırk farkı gözetilerek belirli bir kesime destek olmak amacıyla vakıf kurulamaz (Çizakça, 2017: 13-14)

2.4.5.3. Sendikalar

Sendikalar, geniş üye tabanları, büyük mal varlıkları, toplu iş sözleşmeleri ve grev/lokavt hakları nedeniyle toplumun sosyal, siyasi ve ekonomik alanları üzerinde önemli etkiye sahip kuruluşlardır. Roller ve sorumlulukları hem anayasalarda hem de yasalarda belirtilen sendikaların toplum üzerinde iki temel etkisi vardır. Birincisi, imzaladıkları toplu iş sözleşmeleri aracılığıyla iş sektörü düzeyinde sosyoekonomik koşulları şekillendirirler. İkincisi, iş yasalarının ve bazı devlet kurumlarının sosyoekonomik politikalarının oluşturulmasına yardımcı olurlar (Demir, 2013: 19).

Sendikalar, kamu veya özel kurum/kuruluşlarda çalışan işçilerin maaş, ikramiye, fazla mesai, vb. mali konular ile haftalık çalışma saatleri, hafta sonu ve bayram tatillerinde işçilerin lehine olacak şekilde sosyal hakların kazanımı konularında faaliyetlerini sürdürmektedirler. İşçi sendikaları ile işverenler arasındaki sıkı pazarlıklar sonucunda imzalanan toplu sözleşmeler işçilerin mali ve sosyal yönden bazı haklara kavuşmasına vesile olmaktadır (Özaydın ve Han. 2014: 58-59).

Ekonomik, ideolojik ve teknolojik ilerlemelerin bir sonucu olarak hızlı değişim gerekmektedir. Örgütlü işgücü bu gelişmeler nedeniyle hızla gerilemekte ve değişimin hızına ayak uyduramamaktadır. Sendikaların bu şekilde güçlü kalmalarını sağlamak için, işgücünün gücüne güvenmeye devam etmeleri ve demokratik, ekonomik ve sosyal yaşam için geliştirdikleri programlar ve yararlı öneriler yoluyla değerlerini göstermeleri gerekir (Baydur, 2008: 246).

Günümüzün modern toplumsal yaşamında insanlar kendilerini ancak gruplar ve örgütler aracılığıyla tam olarak ifade edebilmekte, fikirlerini dile getirebilmekte ve hatta siyasi iktidarı kendi gündemlerine uygun şekilde yönlendirebilmektedirler. Sendikalar bu açıdan oldukça önemlidir. Siyasi gücü etkilemekte ve işçiler ile çeşitli toplumsal sivil gruplar arasında bir bağlantı görevi görmektedirler. Endüstriyel ortamın dinamik yapısı da sendikaları yeni yaklaşımlar aramaya itmektedir (Engin, 2010: 32).

2.4.5.4. Meslek Kuruluşları

Meslek kuruluşları belirli bir meslek mensubu olan kişilerin; müşterek ihtiyaçlarını karşılamak, mesleki faaliyetlerini kolaylaştırmak, mesleğin genel menfaatlere uygun olarak gelişmesini sağlamak, meslek mensuplarının birbirleriyle ve halk ile olan

ilişkilerinde dürüstlüğü ve güveni hâkim kılmak üzere meslek disiplini ve ahlakını korumak için gerekli gördüğü bütün teşebbüs ve faaliyetlerde bulunan kuruluşlardır (Avşarbey ve Dilekci, 2014: 327).

Kamu hizmetlerinin yerinden görülmesi, kamu yararının sağlanması ve meslek mensuplarının çalışma düzenlerinin yönetilmesi amacıyla teşkil etmiş olan meslek kuruluşları genellikle yarı kamusal niteliklidir. Bu kuruluşlar, başta siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik olmak üzere birçok açıdan aktif rol üstelenebilmektedir. Merkezî hükümetin planlama, karar alma ve gelir toplama gibi bazı sorumluluklarının il yönetimlerine veya yerel yönetimlere, yarı özerk kamu kurumlarına, meslek birliklerine ve kar amacı gütmeyen kuruluşlara kaydırılmasında meslek kuruluşları önemli bir yere sahiptir (Acar, 2010: 69).

Meslek kuruluşları, yarı kamusal olmakla birlikte yerelden başlamak üzere yasal ve düzenlemeler, standartlar, uygulama esasları vb. pek çok sürece ek olarak ülkenin kalkınmasında STK statüsünde inisiyatif alan örgütlenmelerdir (Avşarbey ve Dilekci, 2014: 327).

2.5. Örgütlenme Eğilimi

2.5.1. Örgütlenme Nedir?

Örgütlenme, insanların belirli hedefler doğrultusunda bir araya gelerek işbirliği yapmasını ve bu işbirliğinin düzenlenmesini ifade eder. Örgütlenme, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir süreçtir ve çeşitli sosyal, ekonomik ve politik amaçların gerçekleştirilmesi için temel bir araçtır. Kavak ve Vatansever (2007), örgütlenmeyi "bir grup insanın belirli amaçlar doğrultusunda işbirliği yapması ve bu işbirliğinin belirli kurallar çerçevesinde düzenlenmesi" olarak tanımlamışlardır.

Robbins and Coulter (2018)'e göre "örgütlenme, belirli hedefler doğrultusunda bir araya gelen ve bu hedeflere ulaşmak için işbirliği yapan bireyler veya grupların, belirli bir yapı ve süreç dahilinde işlerini düzenlemeleridir." Selamoğlu'na (2004) göre "örgütlenme, bir grup insanın ortak hedefler doğrultusunda çalışmasını sağlayan bir yapı ve süreçler bütünüdür. Bu yapı ve süreçler, işlerin koordinasyonunu ve kontrolünü sağlamak amacıyla tasarlanmıştır." Jones'e (2019) göre "örgütlenme, karmaşık görevlerin bölünerek, uzmanlaşma ve koordinasyon yoluyla verimli bir

şekilde gerçekleştirilmesini sağlayan bir sistemdir. Bu sistem, organizasyonel hedeflere ulaşmayı amaçlar."

Örgütlenme kavramının kökleri, insanlık tarihinin başlangıcına kadar uzanmaktadır. İlk insanlar, hayatta kalmak ve ihtiyaçlarını karşılamak için küçük gruplar halinde örgütlenmişlerdir. Sanayi Devrimi ile birlikte, örgütlenme süreçleri daha karmaşık hale gelmiş ve modern örgüt teorileri gelişmiştir. Weber (1947), bürokrasi modelini geliştirerek, örgütlenme süreçlerinin rasyonelleştirilmesi ve standartlaştırılması gerektiğini savunmuştur. Weber'in bürokrasi modeli, modern organizasyonların yapısını ve işleyişini anlamada önemli bir temel oluşturmuştur.

Örgütlenmenin temel ilkeleri, örgütlerin etkin ve verimli bir şekilde çalışmasını sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Bu ilkeler arasında iş bölümü, otorite ve sorumluluk, disiplin, emir-komuta zinciri, koordinasyon, merkezileşme ve adem-i merkezileşme gibi unsurlar bulunmaktadır. İş bölümü, örgüt üyelerinin belirli görevlerde uzmanlaşmasını ve bu görevleri daha verimli bir şekilde yerine getirmesini sağlar. Otorite ve sorumluluk, örgüt üyelerinin belirli yetkilere sahip olmalarını ve bu yetkileri kullanarak görevlerini yerine getirmelerini ifade eder. Disiplin, örgüt üyelerinin belirli kurallar ve normlar çerçevesinde hareket etmelerini sağlar (Kavak ve Vatansever, 2007).

Modern örgütlenme teorileri, örgütlerin yapısını ve işleyişini daha derinlemesine anlamak amacıyla geliştirilmiştir. Bu teoriler arasında klasik örgüt teorisi, neo-klasik örgüt teorisi, sistem teorisi ve durumsallık teorisi gibi yaklaşımlar bulunmaktadır (Scott, 2003). Klasik örgüt teorisi, örgütlerin rasyonel ve mekanik yapılar olarak ele alınması gerektiğini savunurken, neo-klasik örgüt teorisi, insan faktörünü ve örgüt içi ilişkilerin önemini vurgular. Sistem teorisi, örgütleri birer açık sistem olarak ele alır ve çevreleriyle olan etkileşimlerini inceler. Durumsallık teorisi ise, örgüt yapısının ve yönetim tarzının, örgütün karşı karşıya olduğu duruma göre değişmesi gerektiğini savunur (Öztürk ve Demir, 2017).

2.5.2. Örgütlenme Eğiliminin Tanımı

Örgütlenme eğilimi, bireylerin veya grupların belirli hedefler doğrultusunda bir araya gelme ve bu hedeflere ulaşmak için yapılandırılmış ve koordineli bir çaba gösterme

isteğini ifade eder. Bu eğilim, bireylerin toplumsal sorunlara duyarlılığını ve bu sorunlara çözüm bulmak için kolektif hareket etme arzusunu içerir.

Robbins and Judge'ye (2017) göre örgütlenme eğilimi "bireylerin belirli amaçlar doğrultusunda işbirliği yapma ve koordinasyon içinde hareket etme yönündeki istek ve yeteneklerini ifade eder. Bu eğilim, örgütsel hedeflere ulaşmada kritik bir rol oynar ve bireylerin birlikte çalışarak daha büyük etki yaratmasını sağlar." Örgütlenme eğilimi, bireylerin ve grupların, belirli sosyal, ekonomik veya politik hedeflere ulaşmak için yapılandırılmış bir şekilde bir araya gelme isteğini ve kapasitesini ifade eder. Bu eğilim, kolektif eylemin başarısı için temel bir unsurdur (Jones, 2019). Daft'a (2020) göre örgütlenme eğilimini, bireylerin ve grupların ortak amaçlar doğrultusunda işbirliği yapma ve organize olma yönündeki isteklilik ve becerilerini kapsar. Bu eğilim, bireylerin örgütsel yapı ve süreçler içinde etkin bir şekilde rol almasını sağlar.

Örgütlenme eğilimi, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde önemli bir kavramdır. Bireysel düzeyde, örgütlenme eğilimi, kişilerin kendi çıkarlarını ve değerlerini korumak veya geliştirmek amacıyla kolektif eylemlere katılma isteğini ifade eder. Bireyler, çeşitli sosyal, ekonomik veya politik hedeflere ulaşmak için örgütlenme eğilimi gösterirler ve bu süreçte ortak amaçlar etrafında birleşirler (Schmitter ve Streeck, 1999). Örgütlenme eğilimi, bireylerin sosyal sermayelerini artırmasına, ağlar oluşturmaya ve bu ağlar aracılığıyla daha geniş kaynaklara erişmesine olanak tanır. Aynı zamanda, bireylerin kendilerini daha etkili ve yetkin hissetmelerini sağlayarak kişisel gelişimlerine katkıda bulunur. Kişiler, örgütlenme yoluyla kendilerini ifade etme, seslerini duyurma ve etkili olma fırsatı bulurlar, bu da kişisel tatmin ve motivasyonlarını artırır. Bu nedenle, bireysel düzeyde örgütlenme eğilimi, sadece kişisel çıkarların korunması değil, aynı zamanda bireylerin toplumsal bağlamda kendilerini gerçekleştirme arzusunun bir yansımasıdır (Bowen ve Blackmon, 2003).

Toplumsal düzeyde ise, örgütlenme eğilimi, toplumun genel refahını artırmak ve ortak hedeflere ulaşmak için gerekli olan işbirliği ve koordinasyonu sağlar. Toplumsal örgütlenme, bireylerin ortak amaçlar doğrultusunda bir araya gelerek daha büyük ve etkili hareketler oluşturmalarını mümkün kılar. Bu süreçte, toplumsal sorunların çözülmesi, kaynakların etkin kullanımı ve sosyal adaletin sağlanması gibi hedefler ön plana çıkar (Sagawa ve Segal, 2000). Örgütlenme eğilimi, toplulukların güçlenmesine,

dayanışma ruhunun pekişmesine ve kolektif bilinç oluşmasına katkıda bulunur. Toplumun farklı kesimlerinden bireylerin ve grupların bir araya gelerek oluşturduğu örgütler, daha kapsayıcı ve demokratik bir yapı oluşturur. Bu yapı, toplumsal eşitsizliklerin azaltılması, çevresel sürdürülebilirlik ve ekonomik kalkınma gibi alanlarda önemli ilerlemeler kaydedilmesini sağlar. Ayrıca, toplumsal düzeyde örgütlenme, kamu politikalarının şekillendirilmesinde ve uygulanmasında halkın katılımını artırarak, yönetim süreçlerinin daha şeffaf ve hesap verebilir olmasına yardımcı olur. Böylece, örgütlenme eğilimi, sadece bireylerin değil, tüm toplumun genel refahının artmasına ve toplumsal bütünlüğün güçlenmesine önemli katkılarda bulunur (Meyer ve Rowan, 1977).

2.5.3. Örgütlenme Eğiliminin Önemi

Örgütlenme eğilimi, hem bireysel hem de toplumsal düzeyde kritik bir öneme sahiptir. Bireysel düzeyde, örgütlenme eğilimi, kişilerin kendi çıkarlarını ve değerlerini koruma veya geliştirme amacıyla kolektif eylemlere katılma isteğini ifade eder. Bu eğilim, bireylerin sosyal sermayelerini artırmalarına, çeşitli ağlar oluşturarak daha geniş kaynaklara erişim sağlamalarına ve kendilerini daha etkili ve yetkin hissetmelerine olanak tanır. Kişiler, örgütlenme yoluyla kendilerini ifade etme, seslerini duyurma ve toplumsal süreçlere aktif olarak katılma fırsatı bulurlar. Bu, kişisel tatmin ve motivasyonu artırarak bireylerin topluma olan bağlılıklarını güçlendirir (Öztop, 2011).

Toplumsal düzeyde ise, örgütlenme eğilimi, toplumun genel refahını artırmak ve ortak hedeflere ulaşmak için gerekli olan işbirliği ve koordinasyonu sağlar. Toplumsal örgütlenme, bireylerin ortak amaçlar doğrultusunda bir araya gelerek daha büyük ve etkili hareketler oluşturmasını mümkün kılar. Bu süreç, toplumsal sorunların çözülmesine, kaynakların etkin kullanımına ve sosyal adaletin sağlanmasına katkıda bulunur (Sagawa ve Segal, 2000). Örgütlenme eğilimi, toplulukların güçlenmesine, dayanışma ruhunun pekişmesine ve kolektif bilinç oluşmasına yardımcı olur. Ayrıca, bu eğilim, kamu politikalarının şekillendirilmesi ve uygulanmasında halkın katılımını artırarak, yönetim süreçlerinin daha şeffaf ve hesap verebilir olmasını sağlar. Böylece, örgütlenme eğilimi, sadece bireylerin değil, tüm toplumun genel refahının artmasına ve toplumsal bütünlüğün güçlenmesine önemli katkılarda bulunur (Putnam, 2000).

Örgütlenme eğiliminin önemi, aynı zamanda demokratik süreçlerin işlerliğinde de kendini gösterir. Demokratik toplumlarda, vatandaşların örgütlenme eğilimleri, sivil toplum kuruluşları aracılığıyla ifade bulur ve bu kuruluşlar, toplumsal sorunlara çözüm bulmada ve politikaların oluşturulmasında kritik bir rol oynar. Örgütlenme eğilimi, vatandaşların aktif katılımını teşvik ederek, demokratik değerlerin ve katılımcı yönetim anlayışının güçlenmesine katkıda bulunur. Bu nedenle, örgütlenme eğilimi, sağlıklı ve sürdürülebilir bir toplum yapısının oluşmasında vazgeçilmez bir unsurdur (Salamon, 1994).

2.6. Gençler, Sorumluluk ve STK'lar ile İlişkili Araştırmalar

Gençlerin toplumsal sorumluluk bilinci ve sivil toplum kuruluşlarıyla (STK) olan ilişkileri, modern demokrasilerin gelişimi ve sosyal sermayenin güçlenmesi açısından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda yapılan araştırmalar, gençlerin sosyal sorumluluk anlayışlarını, STK'lara katılım motivasyonlarını ve bu katılımın bireysel ve toplumsal etkilerini incelemektedir. Son yıllarda, küresel sorunlara artan farkındalık, dijital aktivizmin yükselişi ve gönüllülük kavramının değişen doğası, gençlerin STK'larla olan etkileşimlerini yeniden şekillendirmektedir. Bu bölümde, gençlerin sosyal sorumluluk algıları, STK'lara katılım düzeyleri ve bu katılımın gençler üzerindeki etkileri üzerine yapılmış çalışmalardan elde edilen bulgular ve eğilimler ele alınacaktır. Bu araştırmalar, gençlerin sivil topluma katılımının zaman içindeki değişimini, farklı ülke ve kültürlerdeki uygulamaları ve gençlerin toplumsal sorunlara yaklaşımlarını anlamamıza yardımcı olacaktır.

Karslı (2022) genç ve yetişkinler özelinde yaptığı çalışmasında yardımseverlik davranışını cinsiyet değişkenine göre incelemiştir. Çalışmasında dinî tutum ile yardımseverlik arasında pozitif ilişki olduğunu; kadınların yardımseverlik düzeyinin erkeklerden anlamlı düzeyde olduğunu; yardımseverlik eğiliminde dinin önemli bir etkisinin olduğunu tespit etmiştir.

Aşıcı ve Akyavuz (2021) deney ve kontrol grupları oluşturarak yaptıkları çalışmalarında “sosyal duyarlılık” dersinin üniversite öğrencilerinin yardımseverlik ve kültürlerarası duyarlılık üzerindeki etkisinin incelenmiştir. Çalışma sonucunda sosyal duyarlılık dersi alan üniversite öğrencilerinin “çocuklara masal okuma”, “okul

kütüphanesi için kitap toplama”, “Kuran kursunda öğreticilik yapma”, “köy okulu ziyareti”, “çocuklarla oyun oynama”, “rehabilitasyon merkezini ziyaret ederek özel gereksinimli çocuklarla etkinlik yapma”, “yabancı uyruklu üniversite öğrencileri ile Türk üniversite öğrencilerinin kaynaştırılması”, “mülteci çocuklarla kahvaltı yapma”, “kansere ilişkin farkındalık oluşturma”, “otizmli çocuklarla pizza yapımı”, “fidan dikme” ve “kan bağışı” gibi sosyal sorumluluk projelerine katıldıklarını tespit etmişlerdir.

Bilici (2020) çalışmasında gençlerin STK’ları genellikle hayır kurumları olarak algıladıklarını; STK’lara üye olmanın gençler için kişisel ya da sosyal sorunları çözmekten ziyade kendi yaşamsal imkânlarından feragat edilmesi gereken bir süreç olarak gördüklerini; gençlerin ağırlıklı olarak manevi değerlerden ziyade maddi konulara daha fazla önem verdiklerini tespit etmiştir.

Yılmaz vd. (2019) Türkiye’de gençlerin, gençlik merkezlerindeki sorumluluk ve etkinliklere katılım nedenlerini ve motivasyonlarını inceledikleri çalışmalarının sonucunda; en önemli motivasyonel faktörün “egoizm”, en az önemli motivasyonel faktörün ise “boş zaman aktivitesi” olduğunu; bununla birlikte en çok “yeni yetenekler kazanmak” ve en az da “yeni arkadaşlar edinmek” olduğunu tespit etmişlerdir.

Küçükşen ve Budak (2017) çalışmalarında lise öğrencilerinin sosyal değer yönelimleri ile küresel sosyal sorumluluk düzeylerini incelemişler ve iki değişken arasında istatistiksel olarak pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğunu tespit etmişlerdir.

Eraslan ve Erdoğan (2015) çalışmalarında değerler, gençlik ve STK’lar arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma sonucunda gençlerin değer edinme ve sürdürmesinde STK’ların önemli bir etkisinin olduğunu; hoşgörü, aile, din, insan hakları, özgürlükler vb. kavramların STK aracılığı ile bir değer olarak geliştirilebildiğini tespit etmişlerdir.

Toker ve Tat, (2013) Türkiye’de üniversite öğrencilerinin sosyal sorumluluk ve kurumsal sosyal sorumluluk kavramları hakkında bilgi düzeyleri ve algılarını incelemişlerdir. Çalışma sonucunda sosyal sorumluluk derslerinin, öğrencilerin bu konuda farkındalık, algı düzeyi ve bilgilerini olumlu etkilediğini tespit etmişlerdir.

Warth (2013) Türkiye’de gençlerin gönüllülük durumlarını incelemiştir. Çalışma sonucunda Türkiye’deki gençlerin sorumluluk ve gönüllülük gibi çeşitli faaliyetlere katılmaya ve destek vermeye hazır olduklarını ancak örgütlenme sorunu söz konusu

olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Türkiye’deki gençlerin sorumluluk ve gönüllülük konusunda aileden gelen kazanımlara göre davranışlar sergilediklerini; STK’lara yardım yapmaya istekli olduklarını; dinsel bir edinim amacıyla yardım duygusu taşıdıklarını tespit etmiştir.

İncelenen araştırmalar, gençlerin sorumluluk anlayışı ve STK'larla ilişkilerinin çok yönlü bir karaktere sahip olduğunu göstermektedir. Çalışmalar, gençlerin yardımseverlik ve sosyal sorumluluk eğilimlerinin cinsiyet, dini tutum, eğitim ve kişisel değerler gibi faktörlerden etkilendiğini ortaya koymaktadır. Özellikle, sosyal duyarlılık eğitiminin ve STK faaliyetlerine katılımın gençlerin sorumluluk bilincini ve kültürlerarası duyarlılığını artırdığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, gençlerin STK'ları algılama biçimleri ve katılım motivasyonları arasında farklılıklar bulunmaktadır. Bazı gençler STK'ları primarily hayır kurumları olarak görürken, diğerleri kişisel gelişim ve yeni beceriler kazanma fırsatı olarak değerlendirmektedir. Araştırmalar ayrıca, gençlerin sosyal sorumluluk ve gönüllülük faaliyetlerine katılmaya istekli olduklarını, ancak örgütlenme ve farkındalık konularında eksiklikler olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak, gençlerin sorumluluk bilincini artırmak ve STK'larla olan ilişkilerini güçlendirmek için, eğitim programlarının geliştirilmesi, farkındalık çalışmalarının artırılması ve gençlerin motivasyonlarına uygun katılım mekanizmalarının oluşturulması gerektiği anlaşılmaktadır. Gelecekteki araştırmaların, gençlerin değişen beklentilerini, dijital çağın getirdiği yeni gönüllülük formlarını ve küresel sorunlara yönelik gençlik hareketlerini daha detaylı incelemesi, bu alandaki politika ve uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Bu çalışmanın temel amacı, gençlerin siyasal katılım düzeyleri, sosyal sorumluluk anlayışları ve örgütlenme eğilimleri ile sivil toplum örgütlerine katılım düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu bağlamda, gençlerin siyasal katılımının, sosyal sorumluluk anlayışının ve örgütlenme eğilimlerinin STK’lara katılım üzerindeki etkilerini belirlemek hedeflenmektedir. Gençlerin bu üç temel alandaki davranış ve tutumlarının, STK'lara katılım düzeylerini nasıl şekillendirdiği analiz edilmektedir. Ayrıca, gençlerin siyasal katılım düzeyi ile STK katılımı arasındaki ilişkide sosyal sorumluluk anlayışının aracılık etkisi olup olmadığı analiz edilmektedir. Araştırmanın ana sorusu şu şekildedir; Gençlerin siyasal katılım, sosyal sorumluluk anlayışı ve

örgütlenme eğilimleri, sivil toplum örgütlerine katılım düzeylerini nasıl etkilemektedir?

Araştırmanın alt soruları şunlardır:

- Gençlerin siyasal katılım düzeyleri, sivil toplum örgütlerine katılım düzeylerini nasıl etkilemektedir?
- Gençlerin sosyal sorumluluk anlayışı, sivil toplum örgütlerine katılım düzeylerini nasıl etkilemektedir?
- Gençlerin örgütlenme eğilimleri, sivil toplum örgütlerine katılım düzeylerini nasıl etkilemektedir?
- Gençlerin siyasal katılım düzeyi ile sivil toplum örgütlerine katılımı arasındaki ilişkide sosyal sorumluluk anlayışının aracılık etkisi var mıdır?

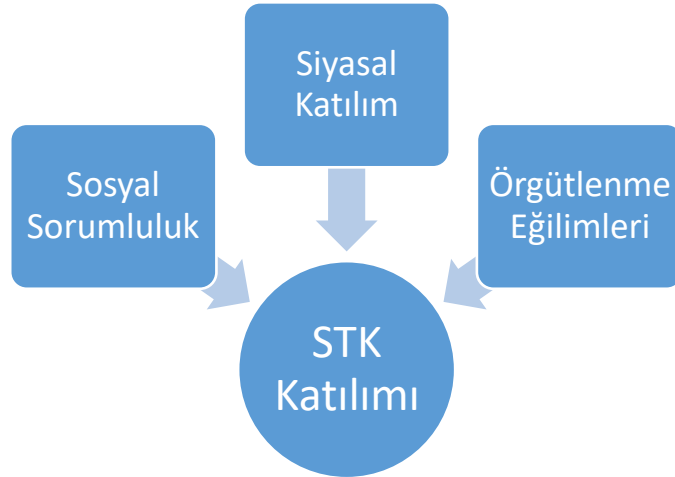
Literatür incelemesi, gençlerin siyasal katılımı ve sivil toplum kuruluşlarıyla ilişkilerinin çok boyutlu ve dinamik bir yapıya sahip olduğunu göstermiştir. Ancak, Türkiye özelinde gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı ve STK'lara katılımı arasındaki ilişkileri bütüncül bir yaklaşımla inceleyen çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu araştırma, bahsedilen üç boyutu bir arada ele alarak literatürdeki bu boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Çalışmanın sonuçları, gençlerin demokratik süreçlere ve sivil topluma katılımını artırmaya yönelik politika ve uygulamaların geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Bu amaçla, bir sonraki bölümde çalışmada izlenen metodoloji detaylı bir şekilde anlatılacaktır.

BÖLÜM 3: YÖNTEM

3.1. Araştırma Deseni

Araştırmada nicel analiz yöntemi kullanılmaktadır. Nicel analiz, verilerin sayısal olarak ifade edilmesi ve istatistiksel yöntemler kullanılarak analiz edilmesi sürecidir. Bu yöntem, araştırmanın nesnel ve ölçülebilir sonuçlara ulaşmasını sağlamaktadır. Nicel analiz yöntemleri, verilerin sistematik ve objektif bir şekilde incelenmesine olanak tanımaktadır (Creswell, 2014).

Araştırma deseni, ilişkisel tarama modeline dayanmaktadır. İlişkisel tarama modeli, değişkenler arasındaki ilişkilerin incelenmesini amaçlayan bir araştırma desendir. Bu model, bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek için kullanılır. İlişkisel tarama modeli, değişkenler arasındaki korelasyonları ve nedensel ilişkileri ortaya koymayı hedeflemektedir (Karasar, 2005). Bu bağlamda, araştırmada bağımsız değişkenler olarak siyasal katılım, sosyal sorumluluk ve örgütlenme eğilimleri; bağımlı değişken olarak ise STK katılımı ele alınmaktadır.

Şekil 2. Araştırma Modeli

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye’de yaşayan 13-30 yaş arası gençler oluşturmaktadır. Bu çalışmada, katılımcılar 13-30 yaş arası gençlerden seçilmiştir. Bu yaş grubunun

seçilmesinin nedeni, Birleşmiş Milletler (BM), Avrupa Birliği (AB) ve Türkiye mevzuatlarına göre gençlerin bu yaş aralığında tanımlanmasıdır. BM, AB ve Türkiye'deki gençlik tanımlarına göre, 13-30 yaş arası bireyler genç olarak kabul edilmekte ve gençlere yönelik politikalar bu yaş grubunu hedef almaktadır. BM Gençlik Programı (UN Youth) tarafından yapılan tanımlamaya göre, gençler 15-24 yaş aralığındaki bireyleri kapsar. Ancak, BM, gençlik politikalarının daha geniş bir yaş aralığını içerebileceğini ve bu nedenle 13-30 yaş aralığındaki bireylerin genç olarak kabul edilebileceğini belirtmektedir (United Nations, 2010). Bu tanım, çalışmamızın genelleştirilebilirliği ve diğer araştırmalarla karşılaştırılabilirliği açısından önem taşımaktadır. Ayrıca AB gençleri 13-30 yaş aralığında tanımlanmaktadır. AB'nin gençlik politikaları ve programları bu yaş grubundaki bireylere yönelik olarak hazırlanmakta ve uygulanmaktadır (European Commission, 2024).

Araştırmada, örneklem seçimi için olasılıklı örnekleme yöntemlerinden tabakalı rastgele örnekleme yöntemi kullanılmaktadır. Bu yöntem, evrenin belirli alt gruplarının (örneğin, yaş, cinsiyet, eğitim durumu gibi) araştırma kapsamında temsil edilmesini sağlamaktadır (Büyüköztürk, 2011).

İstanbul, Türkiye'nin en büyük ve en kozmopolit şehri olması nedeniyle, gençlerin siyasal katılım, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri ile STK'lara katılım düzeyleri açısından çeşitli ve geniş bir örneklem sunmaktadır. Bu nedenle, İstanbul'da yaşayan gençlerin incelenmesi, Türkiye genelindeki gençlerin davranış ve eğilimlerine dair genellenebilir sonuçlar elde etmeyi mümkün kılmaktadır. İstanbul'daki genç nüfusun demografik yapısı dikkate alınarak, her tabakadan rastgele seçilen katılımcılar araştırma örneklemine oluşturmaktadır.

Araştırma kapsamında toplam 450 gönüllü katılımcıya ulaşılmıştır. Katılımcıların seçiminde, araştırmanın amaç ve sorularına uygun olarak, farklı sosyo-ekonomik ve kültürel arka planlara sahip gençlerin dahil edilmesine özen gösterilmektedir. Bu sayede, elde edilen verilerin çeşitliliği ve geçerliliği artırılmaktadır.

Örneklem büyüklüğünün belirlenmesinde, Cohen'in (1988) etkili büyüklük hesaplamalarına dayalı olarak, araştırmanın istatistiksel güç analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda, %95 güven aralığında ve %5 hata payı ile en az 384 katılımcının

yeterli olacağı belirlenmiştir. Ancak, örneklem büyüklüğünün artırılması, elde edilen bulguların güvenilirliğini ve genellenebilirliğini artırmak amacıyla tercih edilmiştir.

Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo1’de sunulmuştur. Katılımcıların %62,4’ü kadın (n = 281), %37,6’sı erkektir (n = 169). Yaş dağılımına bakıldığında, katılımcıların %21,6’sı 13-18 yaş aralığında (n = 97), %38’i 19-24 yaş aralığında (n = 171) ve %40,4’ü 25-30 yaş aralığındadır (n = 182). Katılımcıların büyük çoğunluğu bekar (%82,9, n = 373) ve üniversite mezunudur (%58,7, n = 264). Çalışma durumuna göre, katılımcıların %38,9’u çalışırken (n = 175), %61,1’i çalışmamaktadır (n = 275). Gelir durumuna bakıldığında, katılımcıların %66,3’ü 50 bin TL altında (n = 287), %33,7’si ise 50 bin TL üstünde (n = 146) gelire sahiptir. Katılımcıların baba eğitim durumları incelendiğinde, %32,2’sinin babası temel eğitim (n = 145), %44,7’sinin babası orta öğretim (n = 201) ve %23,1’inin babası yüksek öğretim (n = 104) mezunudur. Anne eğitim durumlarına göre ise, katılımcıların %46’sının annesi temel eğitim (n = 207), %41,8’inin annesi orta öğretim (n = 188) ve %12,2’sinin annesi yüksek öğretim (n = 55) mezunudur. Son olarak, katılımcıların %48’i bir sivil toplum kuruluşuna üyeyken (n = 216), %52’si herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye değildir (n = 234).

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Kategori	n	%
Cinsiyet	Kadın	281	62,4
	Erkek	169	37,6
Yaş	13-18	97	21,6
	19-24	171	38,0
	25-30	182	40,4
Medeni Durum	Evli	77	17,1
	Bekar	373	82,9
Eğitim Durumu	Lise ve altı	135	30,0
	Üniversite	264	58,7
	Lisansüstü	51	11,3
Çalışma Durumu	Çalışan	175	38,9
	Çalışmayan	275	61,1
Gelir Durumu	50 bin TL altı	287	66,3
	50 bin TL üstü	146	33,7
Baba Eğitim Durumu	Temel eğitim	145	32,2
	Orta öğretim	201	44,7
	Yüksek öğretim	104	23,1
Anne Eğitim Durumu	Temel eğitim	207	46,0
	Orta öğretim	188	41,8
	Yüksek öğretim	55	12,2
STK Üyeliği	STK üyesi	216	48,0
	STK üyesi değil	234	52,0

3.3. Veri Toplama Yöntemi

Araştırmanın veri toplama aracı olarak anket yöntemi tercih edilmiştir. Anketler, geniş bir örneklem grubundan sistematik ve yapılandırılmış veri toplamak için etkili bir yöntemdir (Dillman vd., 2014). Anket formu, araştırmanın amaç ve sorularına uygun olarak hazırlanmakta ve katılımcıların demografik bilgileri, siyasal katılım düzeyleri, sosyal sorumluluk anlayışları, örgütlenme eğilimleri ve STK'lara katılım düzeyleri hakkında bilgi toplanmaktadır.

Anket formu, daha önce benzer çalışmalarda kullanılan ve geçerliliği kanıtlanmış ölçeklerden oluşturulmuştur. Veri toplama sürecinde, anket formları çevrimiçi platformlar üzerinden katılımcılara ulaştırılmıştır. Çevrimiçi anketler, geniş bir katılımcı kitlesine hızlı ve maliyet etkin bir şekilde ulaşmayı sağlamaktadır (Wright, 2005).

Anketlerin uygulanması sırasında, katılımcıların gönüllü katılımı sağlanmakta ve gizlilik ilkelerine uyulmaktadır. Katılımcılara, araştırmanın amacı ve kapsamı hakkında bilgi verilmekte ve verilerin anonim olarak kullanılacağı belirtilmektedir. Ayrıca, katılımcıların kişisel bilgileri gizli tutulmakta ve araştırma sonuçları sadece bilimsel amaçlarla kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

3.4. Veri Toplama Araçları

Çalışmada veri toplamak üzere kullanılan anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümünde katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin araştırmacı tarafından hazırlanan toplam on bir soru içeren Demografik Bilgi Formu yer almaktadır. Diğer bölümlerde yer alan ölçeklere ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

3.4.1. Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği

Katılımcıların bireysel sosyal sorumluluk düzeylerini ölçmek amacıyla; Prof. Dr. Yahya Fidan tarafından ifadelendirilen ve danışmanı olduğu Asar (2017)'ın Karabük Üniversitesinde yürüttüğü “Lisansüstü Öğrencilerinin Kişilik Yapılarıyla Bireysel Sosyal Sorumluluk Bilinçleri Arasındaki İlişkiler” isimli yüksek lisans tezine veri toplamak için geliştirdikleri “Bireysel Sosyal Sorumluluk Ölçeği” kullanılmıştır. Beşli Likert tipindeki ölçekte 30 ifade ve beş alt boyut bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutları sırasıyla; toplum ve çevreye yönelik sorumluluk, inisiyatif alma, yardımlaşma,

duyarlılık ve iyimserlik'tir. Ölçeğin geneli için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.817 olarak bulunmuştur. Alt boyutların Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ise toplum ve çevreye yönelik sorumluluk için 0.782, inisiyatif alma için 0.701, yardımlaşma için 0.671, duyarlılık için 0.799 ve iyimserlik için 0.702 olarak bulunmuştur.

3.4.2. Kolektif Eylem Ölçeği

Katılımcıların örgütlenme eğilimi düzeylerini ölçmek amacıyla; Kaya (2015) tarafından geliştirilen “Kolektif Eylem Ölçeği” kullanılmıştır. Beşli Likert tipindeki ölçekte 9 ifade ve iki alt boyut bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutları sırasıyla bireye yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım ve bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım'dır. Ölçeğin geneli için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.88 olarak bulunmuştur. Alt boyutların Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ise bireye yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım için 0.85, bireye yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım için 0.77 olarak bulunmuştur.

3.4.3. Sivil Toplum Kuruluşu Algı Ölçeği

Katılımcıların STK'lara katılım düzeylerini ölçmek amacıyla; Yeşil (2017) tarafından geliştirilen “Sivil Toplum Kuruluşu Algı Ölçeği” kullanılmıştır. Beşli Likert tipindeki ölçekte 28 ifade ve iki alt boyut bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutları sırasıyla olumlu yargı ve olumsuz yargı'dır. Ölçeğin geneli için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.891 olarak bulunmuştur. Alt boyutların Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı ise olumlu yargı için 0.940, olumsuz yargı için 0.796 olarak bulunmuştur.

3.4.4. Gençlerin Siyasal ve Toplumsal Katılımı Ölçeği

Katılımcıların siyasal katılım düzeylerini ölçmek amacıyla Akfırat ve Çok (2013) tarafından geliştirilen “Gençlerin Siyasal ve Toplumsal Katılımı Ölçeği” kullanılmıştır. Beşli Likert tipindeki bu ölçekte 145 ifade ve on altı alt boyut bulunmaktadır. Bu çalışmada, on altı alt boyuttan sadece beş tanesi kullanılmıştır: toplumsal sorumluluk, kişisel siyasal hedefler, ana babayla siyasal iletişim, öğretmenlerle siyasal iletişim ve arkadaşlarla siyasal iletişim.

Toplumsal Sorumluluk alt boyutu, gençlerin toplumsal olaylara ve sorunlara karşı duyarlılıklarını ve bu sorunların çözümüne katkıda bulunma isteklerini ölçmek için seçilmiştir. Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.65 olan bu boyut, gençlerin topluma karşı sorumluluklarını yerine getirme düzeylerini değerlendirir. Kişisel Siyasal Hedefler alt boyutu, gençlerin bireysel olarak siyasal süreçlere katılım ve bu süreçler içinde hedeflerine ulaşma konusundaki tutum ve davranışlarını değerlendirmek için kullanılmıştır. Bu boyutun güvenilirlik katsayısı 0.85'tir ve gençlerin kendi siyasal amaçlarına ulaşma yönündeki motivasyonlarını ölçer.

Ana Babayla Siyasal İletişim alt boyutu, gençlerin siyasal konularda anne ve babaları ile olan iletişim sıklığını ve bu iletişimin kalitesini ölçmek için seçilmiştir. Bu boyutun güvenilirlik katsayısı 0.81'dir ve aile içindeki siyasal iletişimin, gençlerin siyasal bilinci ve katılımı üzerindeki etkisini değerlendirmede önemli bir rol oynar. Öğretmenlerle Siyasal İletişim alt boyutu, gençlerin siyasal konularda öğretmenleri ile olan iletişimlerini ve bu iletişimin etkisini değerlendirmek için kullanılmıştır. Güvenilirlik katsayısı 0.73 olan bu boyut, eğitim ortamlarında siyasal konuların tartışılmasının gençlerin siyasal katılım düzeylerini nasıl etkilediğini ölçer.

Son olarak, Arkadaşlarla Siyasal İletişim alt boyutu, gençlerin arkadaşları ile siyasal konularda ne sıklıkla ve ne düzeyde iletişim kurduklarını değerlendirmek için seçilmiştir. Bu boyutun güvenilirlik katsayısı 0.86'dır ve gençlerin sosyal çevrelerinde siyasal konularda iletişim kurma sıklıklarını ve derinliklerini ölçer.

Söz konusu ölçekte bulunan 17 ifade seçilerek, araştırmada kullanılmak üzere Siyasal Katılım Ölçeği oluşturulmuştur. Oluşturulan ölçeğin Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.848 olarak hesaplanmıştır. Bu seçimler, gençlerin siyasal ve toplumsal katılım düzeylerini kapsamlı bir şekilde değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

3.4.5. Analiz Yöntemi

Bu araştırmada elde edilen verilerin analiz edilmesinde çeşitli istatistiksel yöntemler kullanılmıştır. Veri analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler, SPSS v.26 (Statistical Package for the Social Sciences) yazılımı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İlk olarak katılımcıların demografik özelliklerine yönelik frekans analizi gerçekleştirilmiştir.

Ardından verilerin güvenilirliğini belirlemek amacıyla Cronbach alpha katsayısı hesaplanmıştır. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayıları incelenmektedir. Araştırma değişkenleri arasındaki ilişkileri incelemek için Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkilerini incelemek amacıyla çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmanın alt problemlerinden biri olan “Gençlerin siyasal katılım düzeyi ile sivil toplum örgütlerine katılımı arasındaki ilişkide sosyal sorumluluk anlayışının aracılık etkisi var mıdır?” sorusunu yanıtlamak için aracılık analizi yapılmıştır. Aracılık analizinde Hayes Process Macro Model 4 kullanılmaktadır.

3.5. Güvenilirlik Analizi

Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan ölçeklerin güvenilirlik düzeylerini belirlemek üzere Cronbach alpha değerleri incelenmiştir. Bu doğrultuda gerçekleştirilen analiz sonuçları Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyut	Madde Sayısı	Cronbach Alpha
Siyasal katılım	Ölçek geneli	17	,863
	Toplumsal sorumluluk	4	,880
	Kişisel siyasal hedefler	5	,890
	Ana babayla siyasal iletişim	2	,865
	Öğretmenlerle siyasal iletişim	3	,858
	Arkadaşlarla siyasal iletişim	3	,863
Sosyal sorumluluk	Ölçek geneli	23	,831
	Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk	7	,756
	İnsiyatif alma	4	,756
	Yardımlaşma	6	,780
	Duyarlılık	4	,752
	İyimserlik	2	,745
Kolektif eylem	Ölçek geneli	9	,887
	Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	6	,867
	Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	3	,705
STK algısı	Ölçek geneli	28	,941
	Olumlu yargı	21	,968
	Olumsuz yargı	7	,883

Güvenilirlik analizi, bir ölçme aracının ölçmek istediği özelliği ne derece doğru ölçtüğünü ve ölçme sonuçlarının hatalardan arınık olduğunu belirlemek amacıyla yapılır (Büyüköztürk, 2011). Güvenilirlik analizinde sıklıkla kullanılan yöntemlerden biri de Cronbach alpha katsayısının hesaplanmasıdır. Cronbach alpha katsayısı, ölçekte yer alan maddelerin iç tutarlılığının bir ölçüsüdür ve 0 ile 1 arasında değer alır (Tavşancıl, 2006). Katsayının 0,70 ve üzerinde olması, ölçeğin güvenilir olduğuna işaret etmektedir (Nunnally & Bernstein, 1994). Tablo 2'de görüldüğü üzere, tüm ölçeklerin ve alt boyutlarının Cronbach alpha katsayılarının 0,70'in üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu çerçevede araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.6. Normal Dağılım Analizi

Araştırma verilerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere gerçekleştirilen analiz sonuçları Tablo 3'te yer almaktadır.

Tablo 3. Normal Dağılım Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyut	Çarpıklık	Basıklık
Siyasal katılım	Ölçek geneli	-,123	-,478
	Toplumsal sorumluluk	,783	-,481
	Kişisel siyasal hedefler	-,791	-,600
	Ana babayla siyasal iletişim	,237	-1,162
	Öğretmenlerle siyasal iletişim	-,415	-,967
	Arkadaşlarla siyasal iletişim	,168	-1,094
Sosyal sorumluluk	Ölçek geneli	-,303	-,077
	Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk	,069	-,351
	İnsiyatif alma	-,496	-,343
	Yardımlaşma	-1,490	1,760
	Duyarlılık	-,904	1,047
	İyimserlik	-,184	-,518
Kolektif eylem	Ölçek geneli	,213	-,796
	Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	,020	-,999
	Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	,723	-,313
STK algısı	Ölçek geneli	-,427	-,067
	Olumlu yargı	-,601	,222
	Olumsuz yargı	,259	-,194

Normal dağılım analizi, parametrik testlerin temel varsayımlarından biri olan verilerin normal dağılım göstermesi gerektiği için yapılmaktadır (Tabachnick & Fidell, 2013). Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) katsayılarının incelenmesi sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Çarpıklık katsayısı, verilerin simetrik dağılıp dağılmadığını gösterirken, basıklık katsayısı verilerin ne derece sivri veya basık olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2011). George ve Mallery (2010), çarpıklık ve basıklık katsayılarının -2 ile +2 arasında olmasının, verilerin normal dağılım gösterdiğine işaret ettiğini belirtmektedir. Tablo 3'te sunulan normal dağılım analizi sonuçlarına göre, tüm değişkenlerin çarpıklık ve basıklık katsayıları -2 ile +2 arasında yer almaktadır. Bu sonuçlar, araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır.

3.7. Araştırmanın Bağlamı: Türkiye'nin Sosyal, Politik ve Kültürel Yapısı

Türkiye'nin zengin tarihi ve kültürel mirası, dinamik sosyal yapısı ve karmaşık politik sistemleri, gençlerin toplumsal ve siyasal hayata katılımını şekillendiren önemli faktörlerdir (Korkusuz, 2021). Özellikle son yıllarda, dijital teknolojilerin yaygınlaşması ve sosyal medyanın etkisiyle, gençlerin siyasi görüşlerini ifade etme ve örgütlenme biçimleri değişim göstermiştir (). Bu durum, geleneksel siyaset yapma biçimlerini zorlarken, aynı zamanda yeni katılım ve ifade kanallarının ortaya çıkmasına da yol açmıştır (Koc-Michalska vd., 2014). Bununla birlikte, Türkiye'nin ekonomik koşulları, eğitim sistemi ve iş piyasasının yapısı, gençlerin sosyal sorumluluk anlayışını ve sivil toplum kuruluşlarına katılım eğilimlerini etkilemektedir (Akman, 2021).

Türkiye'nin sosyal yapısı, demografik çeşitliliği ve sosyal sınıf farklılıkları ile karakterizedir (Yüceşahin, 2009). Genç nüfus oranı yüksek olan Türkiye'de, gençlerin eğitimi, istihdamı ve sosyal hayata katılımı önemli bir gündem maddesidir (Bayrakdar ve İncekara, 2013)). Aile yapısı, geleneksel değerlere dayalı olarak güçlü bağlarla şekillenirken, şehirleşme ve modernleşme süreci bu yapıyı değiştirmektedir (İçduygu vd., 2014). Gençlerin toplumsal sorunlara duyarlılığı ve bu sorunlara çözüm bulma isteği, sosyal sorumluluk anlayışlarını ve örgütlenme eğilimlerini etkilemektedir (Koc-Michalska vd., 2014). Bunun yanı sıra, sosyal medya ve dijital platformlar gençlerin

sosyal sorumluluk projelerine katılımını ve örgütlenme süreçlerini hızlandırmakta, bu sayede daha geniş kitlelere ulaşmalarını sağlamaktadır (Tekin, 2018). Türkiye'de artan eğitim seviyeleri ve gençlerin bilgiye erişim imkanları, onların toplumsal konulara olan ilgisini ve aktif katılımını artırmaktadır (Özpolat, 2014). Ayrıca, gençlerin sosyal adalet, çevre koruma ve insan hakları gibi konulardaki duyarlılıkları, onların örgütlenme eğilimlerini ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla toplumsal değişime katkı sağlama isteklerini güçlendirmektedir (Yıldırım, 2011). Türkiye'nin hızlı kentleşme süreci, gençlerin geleneksel değerlerle modern yaşam arasında denge kurmalarını zorunlu kılmakta, bu da onların sosyal ve politik hayatta daha aktif rol almalarına olanak tanımaktadır (Karakoç, 2010).

Türkiye'deki politik sistem, gençlerin siyasal katılım ve örgütlenme eğilimlerini doğrudan etkilemektedir. Eğitim düzeyleri ve politik bilinçleri yüksek olan gençler, siyasal süreçlere daha aktif katılım göstermektedir. Seçim sistemi ve politik partiler, gençlerin siyasal katılımını teşvik ederken, sivil toplum kuruluşları ve dijital platformlar, gençlerin örgütlenme süreçlerine katılımını artırmaktadır. Özellikle üniversite öğrencileri arasında politik bilinç ve aktif katılım oranları daha yüksektir (Özpolat, 2014). Gençler, sosyal medya aracılığıyla politik konular hakkında bilgi edinmekte ve bu platformları, toplumsal hareketlerin örgütlenmesi ve yayılması için etkin bir şekilde kullanmaktadır (Koc-Michalska vd., 2014). Ayrıca, gençlerin yerel yönetimlere ve belediye meclislerine katılımı, onların politik süreçlere doğrudan dahil olmalarını sağlamaktadır (Karakoç, 2010). Türkiye'deki gençlerin, sosyal sorumluluk projelerine ve gönüllü çalışmalara katılımı, politik katılımın bir diğer önemli boyutunu oluşturmaktadır. Bu durum, gençlerin toplumsal sorunlara duyarlılığını artırmakta ve onları daha aktif vatandaşlar haline getirmektedir.

Türkiye'nin kültürel çeşitliliği, gençlerin sosyal sorumluluk ve örgütlenme süreçlerinde farklı bakış açıları ve yaklaşımlar sunmaktadır. Geleneksel değerler ve modern yaşam tarzlarının etkileşimi, gençlerin sosyal sorumluluk projelerine ve toplumsal örgütlenmelere katılımını şekillendirmektedir. Kültürel normlar ve değerler, gençlerin toplumsal sorumluluklarını ve örgütlenme eğilimlerini belirleyen önemli faktörlerdir. Özellikle, Türkiye'nin doğu ve batı bölgeleri arasındaki kültürel farklılıklar, gençlerin sosyal sorumluluk ve örgütlenme eğilimlerini çeşitlendirmektedir (Soyyigit, 2019). Modernleşme süreciyle birlikte, gençlerin dijital

platformları ve sosyal medyayı kullanma alışkanlıkları, onların sosyal sorumluluk projelerine katılımını ve bu projelerin organizasyonunu kolaylaştırmaktadır (Kırıkçı, 2024). Ayrıca, Türkiye'deki kültürel çeşitlilik, gençlerin farklı etnik ve dini gruplarla etkileşimde bulunmasını sağlayarak, hoşgörü ve işbirliği kültürünün gelişmesine katkıda bulunmaktadır (İçduygu vd., 2014). Bu durum, gençlerin sosyal sorumluluk anlayışlarını derinleştirirken, onların toplumsal örgütlenme eğilimlerini de güçlendirmektedir.

Bu araştırma, gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri ile sivil toplum örgütlerine katılım düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Türkiye'nin sosyal, politik ve kültürel yapısı, bu araştırma konusunun önemini ve güncelliğini artırmaktadır. Gençlerin toplumsal sorunlara duyarlılığı, siyasal süreçlere katılımı ve sivil toplum kuruluşları aracılığıyla örgütlenme eğilimleri, Türkiye'nin mevcut sosyal ve politik dinamikleriyle doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle, Türkiye'nin genç nüfusunun sosyal, politik ve kültürel bağlamda nasıl şekillendiği ve bu bağlamın gençlerin örgütlenme eğilimlerine nasıl yansıdığı, araştırmanın temel odak noktalarından biridir.

3.8. Etik Hususlar

Araştırma tamamen bilimsel metodoloji dikkate alınarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılım sağlayan bireylere konu ile ilgili bilgilendirilme yapılmış ve gönüllü onam formu onaylatılmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlar kamuoyu ile paylaşılacak olup akademik etik ilkelerine uygun hareket edilmiştir.

3.9. Araştırmacının Rolü

Bu araştırmada, araştırmacının birincil rolü, çalışmanın tasarımını oluşturmak, veri toplamak, analiz etmek ve bulguları yorumlamaktır. İlişkisel tarama modelini kullanarak, gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri ile STK'lara katılımları arasındaki ilişkileri objektif bir şekilde incelemek amaçlanmıştır.

Araştırmacı veri toplama aşamasında katılımcılarla doğrudan etkileşime girecek olması nedeniyle, kendi önyargılarının ve kişisel deneyimlerinin araştırma sürecini

etkilememesi için çaba göstermiştir. Araştırma boyunca tarafsız ve nesnel bir tutum sergilemeye özen göstermiştir. Veri toplama sürecinde, katılımcıların görüşlerini yönlendirmekten kaçınmış ve onların kendi fikirlerini özgürce ifade etmelerine olanak tanımıştır. Aynı zamanda, araştırma etiği ilkelerine sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. Katılımcıların gizliliğini ve anonimliğini koruyacak, toplanan verilerin güvenli bir şekilde saklanması ve sadece araştırma amaçlı kullanılmasını sağlamıştır. Araştırma sürecinde elde edilen tüm bulguları, olumlu veya olumsuz olmasına bakılmaksızın, dürüst ve şeffaf bir şekilde raporlamıştır.

BÖLÜM 4: BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırma kapsamında elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular raporlanmaktadır.

4.1. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarına Yönelik Bulgular

Araştırmanın birinci sorusu “İstanbulda yaşayan gençlerin STK algısı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puan ortalamaları nedir?” şeklindedir. Bu soruya yanıt aramak üzere gerçekleştirilen tanımlayıcı istatistiksel analiz sonuçları Tablo 4’te yer almaktadır.

Tablo 4. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistiksel Analiz Sonuçları

Ölçek	Boyut	Aralık	Ort.	ss
Siyasal katılım	Ölçek geneli		3,07	,82
	Toplumsal sorumluluk		2,35	1,23
	Kişisel siyasal hedefler	1-5	3,70	1,25
	Ana babayla siyasal iletişim		2,79	1,37
	Öğretmenlerle siyasal iletişim		3,42	1,29
	Arkadaşlarla siyasal iletişim		2,81	1,27
Sosyal sorumluluk	Ölçek geneli		3,84	,51
	Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk		3,29	,79
	İnsiyatif alma	1-5	3,62	,96
	Yardımlaşma		4,49	,51
	Duyarlılık		4,21	,59
	İyimserlik		3,51	,94
Kolektif eylem	Ölçek geneli		3,02	1,28
	Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	1-6	3,29	1,39
	Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım		2,48	1,34
STK algısı	Ölçek geneli		3,62	,72
	Olumlu yargı	1-5	3,74	,87
	Olumsuz yargı		2,73	,99

Siyasal katılım ölçeği genelinde katılımcıların ortalama puanı $\bar{x} = 3,07$ ($ss = ,82$) olarak bulunmuştur. Alt boyutlar incelendiğinde, en yüksek ortalama puanın kişisel siyasal hedefler boyutunda ($\bar{x} = 3,70$, $ss = 1,25$), en düşük ortalama puanın ise toplumsal sorumluluk boyutunda ($\bar{x} = 2,35$, $ss = 1,23$) olduğu görülmektedir. Diğer alt boyutlarda

ise öğretmenlerle siyasal iletişim $\bar{x} = 3,42$ (ss = 1,29), arkadaşlarla siyasal iletişim $\bar{x} = 2,81$ (ss = 1,27) ve ana babayla siyasal iletişim $\bar{x} = 2,79$ (ss = 1,37) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, katılımcıların siyasal katılım düzeylerinin orta seviyede olduğunu, kişisel siyasal hedeflere daha fazla önem verdiklerini, ancak toplumsal sorumluluk konusunda daha düşük bir eğilim gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde katılımcıların ortalama puanı $\bar{x} = 3,84$ (ss = ,51) olarak bulunmuştur. Alt boyutlar incelendiğinde, en yüksek ortalama puanın yardımlaşma boyutunda ($\bar{x} = 4,49$, ss = ,51), en düşük ortalama puanın ise toplum ve çevreye yönelik sorumluluk boyutunda ($\bar{x} = 3,29$, ss = ,79) olduğu görülmektedir. Diğer alt boyutlarda ise duyarlılık $\bar{x} = 4,21$ (ss = ,59), inisiyatif alma $\bar{x} = 3,62$ (ss = ,96) ve iyimserlik $\bar{x} = 3,51$ (ss = ,94) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, katılımcıların sosyal sorumluluk düzeylerinin yüksek olduğunu, özellikle yardımlaşma konusunda daha duyarlı olduklarını, ancak toplum ve çevreye yönelik sorumluluk alma konusunda görece daha düşük bir eğilim gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

Kolektif eylem ölçeği genelinde katılımcıların ortalama puanı $\bar{x} = 3,02$ (ss = 1,28) olarak bulunmuştur. Alt boyutlar incelendiğinde, yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım boyutunun ortalaması $\bar{x} = 3,29$ (ss = 1,39), yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım boyutunun ortalaması ise $\bar{x} = 2,48$ (ss = 1,34) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, katılımcıların kolektif eylemlere katılım düzeylerinin orta seviyede olduğunu, yasal sorumluluk gerektirmeyen eylemlere daha fazla eğilim gösterdiklerini ortaya koymaktadır.

STK algısı ölçeği genelinde katılımcıların ortalama puanı $\bar{x} = 3,62$ (ss = ,72) olarak bulunmuştur. Alt boyutlar incelendiğinde, olumlu yargı boyutunun ortalaması $\bar{x} = 3,74$ (ss = ,87), olumsuz yargı boyutunun ortalaması ise $\bar{x} = 2,73$ (ss = ,99) olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, katılımcıların STK'lara yönelik algılarının genel olarak olumlu olduğunu, ancak olumsuz yargıların da azımsanmayacak düzeyde olduğunu göstermektedir.

4.2. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Demografik Özelliklerine Göre Farklılaşmasına Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci sorusu “İstanbul’da yaşayan gençlerin STK, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puan ortalamaları demografik özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?” şeklindedir. Bu soruya yanıt aramak üzere iki kategori içeren demografik değişkenler için t-testi, ikiden fazla kategori içeren demografik değişkenler için ise ANOVA analizi gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda ulaşılan bulgular devam eden alt başlıklarda sırasıyla sunulmuştur.

4.2.1. Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar

Araştırmanın birinci hipotezi “H1: İstanbul’da yaşayan gençlerin cinsiyetlerine göre STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır” şeklindedir. Bu hipotezin test edilmesi kapsamında gerçekleştirilen t-testi sonuçları Tablo 5’te yer almaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım ölçeği genelinde ($t = 1,919$, $p > ,05$) ve alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gözlenmezken ($t = 1,768$, $p > ,05$), yardımlaşma ($t = 2,710$, $p < ,01$) ve duyarlılık ($t = 2,611$, $p < ,01$) alt boyutlarında kadınların lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Kadınların yardımlaşma ($\bar{x} = 4,55$, $ss = ,46$) ve duyarlılık ($\bar{x} = 4,27$, $ss = ,53$) puanları, erkeklerin yardımlaşma ($\bar{x} = 4,41$, $ss = ,57$) ve duyarlılık ($\bar{x} = 4,12$, $ss = ,66$) puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Kolektif eylem ölçeği genelinde ($t = ,168$, $p > ,05$) ve alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

STK algısı ölçeği genelinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t = 4,272$, $p < ,001$). Kadınların STK algısı puanları ($\bar{x} = 3,73$, $ss = ,71$), erkeklerin puanlarından ($\bar{x} = 3,44$, $ss = ,71$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alt boyutlar incelendiğinde, olumlu yargı boyutunda kadınların lehine ($t = 3,864$, $p < ,001$), olumsuz yargı boyutunda ise erkeklerin lehine ($t = -2,259$, $p < ,05$) anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Kadınların olumlu yargı puanları ($\bar{x} = 3,86$, $ss = ,84$), erkeklerin puanlarından ($\bar{x} = 3,54$, $ss = ,90$) anlamlı düzeyde daha yüksekken, erkeklerin olumsuz yargı puanları ($\bar{x} = 2,86$, $ss = ,91$), kadınların puanlarından ($\bar{x} = 2,65$, $ss = 1,04$) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 5. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Cinsiyete Göre Farklılaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek Boyut	Kategori	n	Ort.	ss	t	p
Siyasal katılım	Ölçek geneli	Kadın 281 Erkek 169	3,13 2,97	0,81 0,83	1,919	,056
	Toplumsal sorumluluk	Kadın 281 Erkek 169	2,38 2,31	1,25 1,19	,530	,596
	Kişisel siyasal hedefler	Kadın 281 Erkek 169	3,78 3,56	1,27 1,19	1,866	,063
	Ana babayla siyasal iletişim	Kadın 281 Erkek 169	2,77 2,84	1,41 1,3	-,596	,551
	Öğretmenlerle siyasal iletişim	Kadın 281 Erkek 169	3,51 3,26	1,31 1,25	1,949	,064
	Arkadaşlarla siyasal iletişim	Kadın 281 Erkek 169	2,88 2,68	1,28 1,26	1,636	,103
Sosyal sorumluluk	Ölçek geneli	Kadın 281 Erkek 169	3,87 3,79	0,49 0,54	1,768	,078
	Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk	Kadın 281 Erkek 169	3,3 3,29	0,77 0,82	,079	,937
	İnsiyatif alma	Kadın 281 Erkek 169	3,64 3,58	0,95 0,98	,592	,554
	Yardımlaşma	Kadın 281 Erkek 169	4,55 4,41	0,46 0,57	2,710	,007
	Duyarlılık	Kadın 281 Erkek 169	4,27 4,12	0,53 0,66	2,611	,009
	İyimserlik	Kadın 281 Erkek 169	3,56 3,42	0,92 0,98	1,529	,127
Kolektif eylem	Ölçek geneli	Kadın 281 Erkek 169	3,03 3,01	1,24 1,35	,168	,866
	Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	Kadın 281 Erkek 169	3,34 3,22	1,36 1,45	,842	,400
	Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	Kadın 281 Erkek 169	2,42 2,59	1,29 1,42	-1,269	,205
STK algısı	Ölçek geneli	Kadın 281 Erkek 169	3,73 3,44	0,71 0,71	4,272	,000
	Olumlu yargı	Kadın 281 Erkek 169	3,86 3,54	0,84 0,9	3,864	,000
	Olumsuz yargı	Kadın 281 Erkek 169	2,65 2,86	1,04 0,91	-2,259	,024

Bu sonuçlar, kadınların sosyal sorumluluk ölçeğinin yardımlaşma ve duyarlılık alt boyutlarında, ayrıca STK algısı ölçeğinin genelinde ve olumlu yargı alt boyutunda erkeklerden daha yüksek puanlar aldığını, erkeklerin ise STK algısı ölçeğinin olumsuz yargı alt boyutunda kadınlardan daha yüksek puanlar aldığını göstermektedir. Siyasal katılım ve kolektif eylem ölçeklerinde ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçlara göre H1 hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

4.2.2. Yaş Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar

Araştırmanın ikinci hipotezi “H2: İstanbul’da yaşayan gençlerin yaş gruplarına göre (13-18, 19-24, 25-30) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır” şeklindedir. Bu hipotezin test edilmesi kapsamında gerçekleştirilen ANOVA analizi sonuçları Tablo 6’da yer almaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım ölçeği genelinde ($F = 1,091$, $p > ,05$) ve alt boyutlarında yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($F = 9,869$, $p < ,001$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, 25-30 yaş grubundaki katılımcıların sosyal sorumluluk puanları ($\bar{x} = 3,97$, $ss = ,48$), 13-18 yaş ($\bar{x} = 3,72$, $ss = ,51$) ve 19-24 yaş ($\bar{x} = 3,78$, $ss = ,51$) gruplarındaki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alt boyutlar incelendiğinde, inisiyatif alma ($F = 10,793$, $p < ,001$), yardımlaşma ($F = 10,008$, $p < ,001$) ve duyarlılık ($F = 7,567$, $p < ,01$) boyutlarında yaş gruplarına göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, inisiyatif alma ve duyarlılık boyutlarında 25-30 yaş grubundaki katılımcıların puanları diğer iki yaş grubundan, yardımlaşma boyutunda ise 19-24 ve 25-30 yaş gruplarındaki katılımcıların puanları 13-18 yaş grubundaki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Tablo 6. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Yaşa Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyut	Kategori	n	Ort.	ss	F	p	Post Hoc (Scheffe)
Siyasal katılım	Ölçek geneli	(A) 13-18	97	3,18	0,87	1,091	,337	-
		(B) 19-24	171	3,03	0,77			
		(C) 25-30	182	3,04	0,83			
	Toplumsal sorumluluk	(A) 13-18	97	2,42	1,16	,178	,837	-
		(B) 19-24	171	2,33	1,20			
		(C) 25-30	182	2,33	1,29			
	Kişisel siyasal hedefler	(A) 13-18	97	3,72	1,23	,261	,770	-
		(B) 19-24	171	3,65	1,25			
		(C) 25-30	182	3,74	1,26			
	Ana babayla siyasal iletişim	(A) 13-18	97	3,01	1,34	1,829	,162	-
		(B) 19-24	171	2,79	1,32			
		(C) 25-30	182	2,68	1,43			
	Öğretmenlerle siyasal iletişim	(A) 13-18	97	3,49	1,30	,379	,685	-
		(B) 19-24	171	3,44	1,23			
		(C) 25-30	182	3,36	1,34			
Sosyal sorumluluk	Ölçek geneli	(A) 13-18	97	3,72	0,51	9,869	,000	C > A, B
		(B) 19-24	171	3,78	0,51			
		(C) 25-30	182	3,97	0,48			
	Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk	(A) 13-18	97	3,22	0,80	2,642	,072	-
		(B) 19-24	171	3,23	0,80			
		(C) 25-30	182	3,40	0,77			
	İnsiyatif alma	(A) 13-18	97	3,52	1,00	10,793	,000	C > A, B
		(B) 19-24	171	3,41	0,96			
		(C) 25-30	182	3,86	0,90			
	Yardımlaşma	(A) 13-18	97	4,32	0,57	10,008	,000	B, C > A
		(B) 19-24	171	4,49	0,47			
		(C) 25-30	182	4,60	0,48			
	Duyarlılık	(A) 13-18	97	4,07	0,64	7,567	,001	C > A, B
		(B) 19-24	171	4,17	0,59			
		(C) 25-30	182	4,33	0,53			
Kolektif eylem	Ölçek geneli	(A) 13-18	97	3,37	0,99	1,363	,257	-
		(B) 19-24	171	3,56	0,90			
		(C) 25-30	182	3,53	0,96			
	Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	(A) 13-18	97	2,71	1,29	4,018	,019	C > A
		(B) 19-24	171	3,07	1,21			
		(C) 25-30	182	3,15	1,31			
	Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	(A) 13-18	97	3,03	1,40	2,172	,115	-
		(B) 19-24	171	3,35	1,35			
		(C) 25-30	182	3,37	1,42			
	Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	(A) 13-18	97	2,05	1,35	7,451	,001	B, C > A
		(B) 19-24	171	2,51	1,26			
		(C) 25-30	182	2,69	1,36			
	Ölçek geneli	(A) 13-18	97	3,51	0,64	2,086	,125	-
		(B) 19-24	171	3,62	0,72			
		(C) 25-30	182	3,69	0,76			
STK algısı	Olumlu yargı	(A) 13-18	97	3,64	0,79	1,245	,289	-
		(B) 19-24	171	3,72	0,88			
		(C) 25-30	182	3,81	0,91			
	Olumsuz yargı	(A) 13-18	97	2,89	0,91	1,743	,176	-
		(B) 19-24	171	2,71	1,00			
		(C) 25-30	182	2,66	1,02			

Kolektif eylem ölçeği genelinde yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($F = 4,018$, $p < ,05$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, 25-30 yaş grubundaki

katılımcıların kolektif eylem puanları ($\bar{x} = 3,15$, $ss = 1,31$), 13-18 yaş grubundaki katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 2,71$, $ss = 1,29$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alt boyutlar incelendiğinde, yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım boyutunda yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F = 7,451$, $p < ,01$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, 19-24 yaş ($\bar{x} = 2,51$, $ss = 1,26$) ve 25-30 yaş ($\bar{x} = 2,69$, $ss = 1,36$) gruplarındaki katılımcıların yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım puanları, 13-18 yaş grubundaki katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 2,05$, $ss = 1,35$) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

STK algısı ölçeği genelinde ($F = 2,086$, $p > ,05$) ve alt boyutlarında yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Bu sonuçlar, sosyal sorumluluk ölçeği genelinde ve inisiyatif alma, yardımlaşma ve duyarlılık alt boyutlarında yaşça daha büyük katılımcıların daha yüksek puanlar aldığını göstermektedir. Kolektif eylem ölçeği genelinde ve yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım alt boyutunda da benzer şekilde yaşça daha büyük katılımcıların daha yüksek puanlar aldığı görülmektedir. Siyasal katılım ve STK algısı ölçeklerinde ise yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçlara göre H2 hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

4.2.3. Medeni Durum Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar

Araştırmanın üçüncü hipotezi “H3: İstanbul'da yaşayan gençlerin medeni durumlarına göre (evli, bekar) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır” şeklindedir. Bu hipotezin test edilmesi kapsamında gerçekleştirilen t-testi sonuçları Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Medeni Duruma Göre Farklılaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek Boyut	Kategori	n	Ort.	ss	t	p
Siyasal katılım	Ölçek geneli	Evli 77	3,19	,86	1,372	,171
		Bekar 373	3,05	,81		
	Toplumsal sorumluluk	Evli 77	2,31	1,25	-,289	,773
		Bekar 373	2,36	1,22		
	Kişisel siyasal hedefler	Evli 77	3,85	1,25	1,200	,231
		Bekar 373	3,67	1,25		
Siyasal katılım	Ana babayla siyasal iletişim	Evli 77	2,93	1,50	,877	,382
		Bekar 373	2,77	1,34		
	Öğretmenlerle siyasal iletişim	Evli 77	3,46	1,43	,317	,752
		Bekar 373	3,41	1,26		
	Arkadaşlarla siyasal iletişim	Evli 77	3,13	1,38	2,408	,016
		Bekar 373	2,74	1,24		
Sosyal sorumluluk	Ölçek geneli	Evli 77	3,95	,46	1,973	,049
		Bekar 373	3,82	,52		
	Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk	Evli 77	3,33	,73	,457	,648
		Bekar 373	3,29	,80		
	İnsiyatif alma	Evli 77	3,89	,79	3,230	,002
		Bekar 373	3,56	,99		
Sosyal sorumluluk	Yardımlaşma	Evli 77	4,56	,52	1,210	,227
		Bekar 373	4,48	,50		
	Duyarlılık	Evli 77	4,36	,55	2,443	,015
		Bekar 373	4,18	,59		
	İyimserlik	Evli 77	3,53	,95	,252	,801
		Bekar 373	3,50	,94		
Kolektif eylem	Ölçek geneli	Evli 77	3,07	1,35	,381	,703
		Bekar 373	3,01	1,26		
	Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	Evli 77	3,28	1,45	-,090	,928
		Bekar 373	3,29	1,38		
Kolektif eylem	Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	Evli 77	2,66	1,38	1,280	,201
		Bekar 373	2,45	1,33		
STK algısı	Ölçek geneli	Evli 77	3,62	,75	-,065	,948
		Bekar 373	3,62	,72		
	Olumlu yargı	Evli 77	3,69	,91	-,581	,562
		Bekar 373	3,75	,87		
STK algısı	Olumsuz yargı	Evli 77	2,59	1,03	-1,343	,180
		Bekar 373	2,76	,98		

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım ölçeği genelinde medeni duruma göre anlamlı bir farklılık bulunmazken ($t = 1,372$, $p > ,05$), arkadaşlarla siyasal iletişim alt

boyutunda evli katılımcıların lehine anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($t = 2,408$, $p < ,05$). Evli katılımcıların arkadaşlarla siyasal iletişim puanları ($\bar{x} = 3,13$, $ss = 1,38$), bekar katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 2,74$, $ss = 1,24$) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde medeni duruma göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t = 1,973$, $p < ,05$). Evli katılımcıların sosyal sorumluluk puanları ($\bar{x} = 3,95$, $ss = ,46$), bekar katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 3,82$, $ss = ,52$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alt boyutlar incelendiğinde, inisiyatif alma ($t = 3,230$, $p < ,01$) ve duyarlılık ($t = 2,443$, $p < ,05$) boyutlarında evli katılımcıların lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Evli katılımcıların inisiyatif alma ($\bar{x} = 3,89$, $ss = ,79$) ve duyarlılık ($\bar{x} = 4,36$, $ss = ,55$) puanları, bekar katılımcıların inisiyatif alma ($\bar{x} = 3,56$, $ss = ,99$) ve duyarlılık ($\bar{x} = 4,18$, $ss = ,59$) puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Kolektif eylem ölçeği genelinde ($t = ,381$, $p > ,05$) ve alt boyutlarında, ayrıca STK algısı ölçeği genelinde ($t = -,065$, $p > ,05$) ve alt boyutlarında medeni duruma göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Bu sonuçlar, evli katılımcıların siyasal katılım ölçeğinin arkadaşlarla siyasal iletişim alt boyutunda, sosyal sorumluluk ölçeğinin genelinde ve inisiyatif alma ile duyarlılık alt boyutlarında bekar katılımcılardan daha yüksek puanlar aldığını göstermektedir. Kolektif eylem ve STK algısı ölçeklerinde ise medeni duruma göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçlara göre H3 hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

4.2.4. Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar

Araştırmanın dördüncü hipotezi “H4: İstanbul'da yaşayan gençlerin öğrenim durumlarına göre (lise altı, lise, lisans ve üstü) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır” şeklindedir. Bu hipotezin test edilmesi kapsamında gerçekleştirilen ANOVA analizi sonuçları Tablo 8’de yer almaktadır.

Tablo 8. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyut	Kategori	n	Ort.	ss	F	p	Post Hoc (Scheffe)
Siyasal katılım	Ölçek geneli	(A) Lise ve altı	135	3,19	0,84	3,594	,028	A > C
		(B) Üniversite	264	3,05	0,79			
		(C) Lisansüstü	51	2,84	0,83			
	Toplumsal sorumluluk	(A) Lise ve altı	135	2,32	1,17	,077	,926	-
		(B) Üniversite	264	2,36	1,25			
		(C) Lisansüstü	51	2,39	1,30			
	Kişisel siyasal hedefler	(A) Lise ve altı	135	3,78	1,18	1,200	,302	-
		(B) Üniversite	264	3,70	1,26			
		(C) Lisansüstü	51	3,47	1,34			
	Ana babayla siyasal iletişim	(A) Lise ve altı	135	3,08	1,33	5,505	,004	A > C
		(B) Üniversite	264	2,73	1,35			
		(C) Lisansüstü	51	2,39	1,46			
	Öğretmenlerle siyasal iletişim	(A) Lise ve altı	135	3,53	1,30	2,565	,078	-
		(B) Üniversite	264	3,44	1,29			
		(C) Lisansüstü	51	3,05	1,24			
Sosyal sorumluluk	Ölçek geneli	(A) Lise ve altı	135	3,08	1,31	5,692	,004	A > B, C
		(B) Üniversite	264	2,74	1,22			
		(C) Lisansüstü	51	2,45	1,35			
	Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk	(A) Lise ve altı	135	3,73	0,53	5,346	,005	B, C > A
		(B) Üniversite	264	3,88	0,50			
		(C) Lisansüstü	51	3,94	0,45			
	İnsiyatif alma	(A) Lise ve altı	135	3,21	0,78	1,222	,296	-
		(B) Üniversite	264	3,32	0,81			
		(C) Lisansüstü	51	3,39	0,71			
	Yardımlaşma	(A) Lise ve altı	135	3,51	1,01	1,229	,294	-
		(B) Üniversite	264	3,65	0,94			
		(C) Lisansüstü	51	3,73	0,95			
Kolektif eylem	Ölçek geneli	(A) Lise ve altı	135	4,34	0,59	9,567	,000	B, C > A
		(B) Üniversite	264	4,56	0,45			
		(C) Lisansüstü	51	4,58	0,46			
	Duyarlılık	(A) Lise ve altı	135	4,07	0,67	6,486	,002	B, C > A
		(B) Üniversite	264	4,26	0,55			
		(C) Lisansüstü	51	4,35	0,47			
	İyimserlik	(A) Lise ve altı	135	3,42	0,99	,905	,405	-
		(B) Üniversite	264	3,55	0,95			
		(C) Lisansüstü	51	3,51	0,77			
	Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	(A) Lise ve altı	135	2,69	1,27	12,864	,000	B, C > A C > B
		(B) Üniversite	264	3,06	1,23			
		(C) Lisansüstü	51	3,71	1,26			
	Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	(A) Lise ve altı	135	2,94	1,38	11,900	,000	B, C > A C > B
		(B) Üniversite	264	3,33	1,37			
		(C) Lisansüstü	51	4,01	1,27			
STK algısı	Ölçek geneli	(A) Lise ve altı	135	2,19	1,40	9,339	,000	C > A, B
		(B) Üniversite	264	2,51	1,24			
		(C) Lisansüstü	51	3,12	1,47			
	Olumlu yargı	(A) Lise ve altı	135	3,49	0,63	3,552	,029	B > A
		(B) Üniversite	264	3,67	0,76			
		(C) Lisansüstü	51	3,74	0,75			
	Olumsuz yargı	(A) Lise ve altı	135	3,63	0,78	1,814	,164	-
		(B) Üniversite	264	3,78	0,92			
		(C) Lisansüstü	51	3,86	0,86			
		(A) Lise ve altı	135	2,92	0,93	3,799	,023	A > B
		(B) Üniversite	264	2,65	1,02			
		(C) Lisansüstü	51	2,60	0,97			

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım ölçeği genelinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F = 3,594$, $p < ,05$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcıların siyasal katılım puanları ($\bar{x} = 3,19$, $ss = ,84$), lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 2,84$, $ss = ,83$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alt boyutlar incelendiğinde, ana babayla siyasal iletişim ($F = 5,505$, $p < ,01$) ve arkadaşlarla siyasal iletişim ($F = 5,692$, $p < ,01$) boyutlarında eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, ana babayla siyasal iletişim boyutunda lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcıların puanları lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından, arkadaşlarla siyasal iletişim boyutunda ise lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcıların puanları üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($F = 5,346$, $p < ,01$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, üniversite ($\bar{x} = 3,88$, $ss = ,50$) ve lisansüstü ($\bar{x} = 3,94$, $ss = ,45$) eğitim düzeyindeki katılımcıların sosyal sorumluluk puanları, lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 3,73$, $ss = ,53$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alt boyutlar incelendiğinde, yardımlaşma ($F = 9,567$, $p < ,001$) ve duyarlılık ($F = 6,486$, $p < ,01$) boyutlarında eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, her iki boyutta da üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların puanları, lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Kolektif eylem ölçeği genelinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($F = 12,864$, $p < ,001$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, üniversite ($\bar{x} = 3,06$, $ss = 1,23$) ve lisansüstü ($\bar{x} = 3,71$, $ss = 1,26$) eğitim düzeyindeki katılımcıların kolektif eylem puanları, lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 2,69$, $ss = 1,27$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Ayrıca, lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların puanları, üniversite eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından da anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alt boyutlar incelendiğinde, yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım ($F = 11,900$, $p < ,001$) ve yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım ($F = 9,339$, $p < ,001$) boyutlarında eğitim durumuna göre anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Scheffe post hoc testi

sonuçlarına göre, yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım boyutunda üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların puanları lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından, lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların puanları ise üniversite eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım boyutunda ise lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların puanları, lise ve altı ile üniversite eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

STK algısı ölçeği genelinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($F = 3,552$, $p < ,05$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, üniversite eğitim düzeyindeki katılımcıların STK algısı puanları ($\bar{x} = 3,67$, $ss = ,76$), lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 3,49$, $ss = ,63$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alt boyutlar incelendiğinde, olumsuz yargı boyutunda eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F = 3,799$, $p < ,05$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcıların olumsuz yargı puanları ($\bar{x} = 2,92$, $ss = ,93$), üniversite eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 2,65$, $ss = 1,02$) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Bu sonuçlar, eğitim düzeyi yükseldikçe katılımcıların sosyal sorumluluk, kolektif eylem ve STK algısı puanlarının arttığını, siyasal katılım puanlarının ise azaldığını göstermektedir. Bu sonuçlara göre H4 hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

4.2.5. Çalışma Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar

Araştırmanın beşinci hipotezi “H5: İstanbul'da yaşayan gençlerin çalışma durumlarına göre (çalışan, çalışmayan) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır” şeklindedir. Bu hipotezin test edilmesi kapsamında gerçekleştirilen t-testi sonuçları Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Çalışma Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek Boyut		Kategori	n	Ort.	ss	t	p
Siyasa 1	Ölçek geneli	Çalışan	175	3,12	,87	1,018	,309
		Çalışmayan	275	3,04	,78		
	Toplumsal sorumluluk	Çalışan	175	2,39	1,29	,518	,605

		Çalışmayan	275	2,33	1,18		
	Kişisel siyasal hedefler	Çalışan	175	3,79	1,27	1,256	,210
		Çalışmayan	275	3,64	1,23		
	Ana babayla siyasal iletişim	Çalışan	175	2,83	1,45	,456	,649
		Çalışmayan	275	2,77	1,32		
	Öğretmenlerle siyasal iletişim	Çalışan	175	3,43	1,35	,078	,938
		Çalışmayan	275	3,42	1,25		
	Arkadaşlarla siyasal iletişim	Çalışan	175	2,85	1,34	,565	,573
		Çalışmayan	275	2,78	1,23		
Sosyal sorumluluk	Ölçek geneli	Çalışan	175	3,97	,49	4,366	,000
		Çalışmayan	275	3,76	,51		
	Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk	Çalışan	175	3,42	,82	2,714	,007
		Çalışmayan	275	3,21	,76		
	İnsiyatif alma	Çalışan	175	3,81	,93	3,520	,000
		Çalışmayan	275	3,49	,97		
	Yardımlaşma	Çalışan	175	4,62	,43	4,425	,000
		Çalışmayan	275	4,42	,54		
	Duyarlılık	Çalışan	175	4,33	,54	3,428	,001
		Çalışmayan	275	4,14	,60		
Kolektif eylem	İyimserlik	Çalışan	175	3,55	,90	,679	,497
		Çalışmayan	275	3,48	,97		
	Ölçek geneli	Çalışan	175	3,18	1,36	2,057	,040
		Çalışmayan	275	2,92	1,22		
	Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	Çalışan	175	3,40	1,46	1,311	,191
		Çalışmayan	275	3,22	1,35		
	Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	Çalışan	175	2,73	1,45	3,064	,002
		Çalışmayan	275	2,33	1,24		
STK algısı	Ölçek geneli	Çalışan	175	3,73	,72	2,520	,012
		Çalışmayan	275	3,56	,72		
	Olumlu yargı	Çalışan	175	3,85	,87	2,121	,034
		Çalışmayan	275	3,67	,87		
	Olumsuz yargı	Çalışan	175	2,63	1,00	-1,730	,084
		Çalışmayan	275	2,79	,98		

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım ölçeği genelinde ($t = 1,018$, $p > ,05$) ve alt boyutlarında çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($t = 4,366$, $p < ,001$). Çalışan katılımcıların sosyal sorumluluk puanları ($\bar{x} = 3,97$, $ss = ,49$), çalışmayan katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 3,76$, $ss = ,51$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alt boyutlar incelendiğinde, toplum ve çevreye yönelik sorumluluk ($t = 2,714$, $p < ,01$), insiyatif alma ($t = 3,520$, $p < ,001$), yardımlaşma ($t =$

4,425, $p < ,001$) ve duyarlılık ($t = 3,428$, $p < ,01$) boyutlarında çalışan katılımcıların lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Çalışan katılımcıların toplum ve çevreye yönelik sorumluluk ($\bar{x} = 3,42$, $ss = ,82$), insiyatif alma ($\bar{x} = 3,81$, $ss = ,93$), yardımlaşma ($\bar{x} = 4,62$, $ss = ,43$) ve duyarlılık ($\bar{x} = 4,33$, $ss = ,54$) puanları, çalışmayan katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Kolektif eylem ölçeği genelinde çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($t = 2,057$, $p < ,05$). Çalışan katılımcıların kolektif eylem puanları ($\bar{x} = 3,18$, $ss = 1,36$), çalışmayan katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 2,92$, $ss = 1,22$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alt boyutlar incelendiğinde, yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım boyutunda çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t = 3,064$, $p < ,01$). Çalışan katılımcıların yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım puanları ($\bar{x} = 2,73$, $ss = 1,45$), çalışmayan katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 2,33$, $ss = 1,24$) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

STK algısı ölçeği genelinde çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($t = 2,520$, $p < ,05$). Çalışan katılımcıların STK algısı puanları ($\bar{x} = 3,73$, $ss = ,72$), çalışmayan katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 3,56$, $ss = ,72$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alt boyutlar incelendiğinde, olumlu yargı boyutunda çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t = 2,121$, $p < ,05$). Çalışan katılımcıların olumlu yargı puanları ($\bar{x} = 3,85$, $ss = ,87$), çalışmayan katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 3,67$, $ss = ,87$) anlamlı düzeyde daha yüksektir.

Bu sonuçlar, çalışan katılımcıların sosyal sorumluluk, kolektif eylem ve STK algısı puanlarının çalışmayan katılımcılardan daha yüksek olduğunu göstermektedir. Siyasal katılım ölçeğinde ise çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu sonuçlara göre H5 hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

4.2.6. Gelir Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar

Araştırmanın altıncı hipotezi “H6: İstanbul'da yaşayan gençlerin gelir durumlarına göre (50 bin TL altı, 50 bin TL üstü) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır.” şeklindedir. Bu hipotezin test edilmesi kapsamında gerçekleştirilen t-testi sonuçları Tablo 10'da yer almaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Gelir Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek Boyut	Kategori	n	Ort.	ss	t	p
Siyasal katılım	Ölçek geneli	50 bin TL altı	287	3,08 ,79	,530	,597
		50 bin TL üstü	146	3,04 ,87		
	Toplumsal sorumluluk	50 bin TL altı	287	2,27 1,19	-1,834	,067
		50 bin TL üstü	146	2,50 1,30		
	Kişisel siyasal hedefler	50 bin TL altı	287	3,74 1,20	,893	,373
		50 bin TL üstü	146	3,62 1,34		
	Ana babayla siyasal iletişim	50 bin TL altı	287	2,81 1,35	,420	,675
		50 bin TL üstü	146	2,75 1,40		
	Öğretmenlerle siyasal iletişim	50 bin TL altı	287	3,46 1,25	1,173	,242
		50 bin TL üstü	146	3,31 1,38		
Sosyal sorumluluk	Arkadaşlarla siyasal iletişim	50 bin TL altı	287	2,86 1,24	1,283	,200
		50 bin TL üstü	146	2,70 1,34		
	Ölçek geneli	50 bin TL altı	287	3,84 ,52	-,089	,929
		50 bin TL üstü	146	3,85 ,50		
	Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk	50 bin TL altı	287	3,31 ,80	,482	,630
		50 bin TL üstü	146	3,27 ,79		
	İnsiyatif alma	50 bin TL altı	287	3,58 ,96	-,808	,420
		50 bin TL üstü	146	3,66 1,00		
	Yardımlaşma	50 bin TL altı	287	4,48 ,54	-1,174	,241
		50 bin TL üstü	146	4,54 ,44		
Kolektif eylem	Duyarlılık	50 bin TL altı	287	4,24 ,58	1,214	,226
		50 bin TL üstü	146	4,17 ,58		
	İyimserlik	50 bin TL altı	287	3,52 ,97	,075	,940
		50 bin TL üstü	146	3,51 ,89		
	Ölçek geneli	50 bin TL altı	287	3,03 1,27	-,867	,386
		50 bin TL üstü	146	3,14 1,27		
STK algısı	Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	50 bin TL altı	287	3,30 1,38	-,885	,377
		50 bin TL üstü	146	3,42 1,39		
	Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	50 bin TL altı	287	2,49 1,36	-,639	,523
		50 bin TL üstü	146	2,58 1,31		
	Ölçek geneli	50 bin TL altı	287	3,61 ,72	-,657	,511
		50 bin TL üstü	146	3,66 ,71		
	Olumlu yargı	50 bin TL altı	287	3,72 ,88	-,926	,355
		50 bin TL üstü	146	3,81 ,85		
	Olumsuz yargı	50 bin TL altı	287	2,71 ,99	-,539	,590
		50 bin TL üstü	146	2,77 ,99		

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım ölçeği genelinde ($t(431) = ,530$, $p > ,05$) ve alt boyutlarında gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde ($t(431) = -,089$, $p > ,05$) ve alt boyutlarında gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Kolektif eylem ölçeği genelinde ($t(431) = -,867$, $p > ,05$) ve alt boyutlarında gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

STK algısı ölçeği genelinde ($t(431) = -,657, p > ,05$) ve alt boyutlarında gelir durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Bu sonuçlar, katılımcıların gelir durumunun siyasal katılım, sosyal sorumluluk, kolektif eylem ve STK algısı puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığını göstermektedir. Diğer bir deyişle, 50 bin TL altı ve 50 bin TL üstü gelir durumuna sahip katılımcıların ilgili değişkenler açısından benzer düzeylerde olduğu söylenebilir. Bu sonuçlara göre H6 hipotezi reddedilmiştir.

4.2.7. Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar

Araştırmanın yedinci hipotezi “H7: İstanbul’da yaşayan gençlerin anne eğitim durumlarına göre (temel eğitim, ortaöğretim, yüksek öğretim) STK katılımı, Kolektif eylem, Siyasal katılım ve Sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır” şeklindedir. Bu hipotezin test edilmesi kapsamında gerçekleştirilen ANOVA analizi sonuçları Tablo 11’de yer almaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım ölçeği genelinde ($F = ,251, p > ,05$) ve alt boyutlarında anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($F = 3,567, p < ,05$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, annesi temel eğitim mezunu olan katılımcıların sosyal sorumluluk puanları ($\bar{x} = 3,89, ss = ,53$), annesi yüksek öğretim mezunu olan katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 3,69, ss = ,52$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alt boyutlar incelendiğinde, anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 11. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyut	Kategori	n	Ort.	ss	F	p	Post Hoc (Scheffe)
Siyasal katılım	Ölçek geneli	(A) Temel eğitim	207	3,09	0,84	,251	,778	-
		(B) Orta öğretim	188	3,04	0,81			
		(C) Yüksek öğretim	55	3,11	0,77			
	Toplumsal sorumluluk	(A) Temel eğitim	207	2,35	1,25	2,547	,079	-
		(B) Orta öğretim	188	2,26	1,18			

	(C) Yüksek öğretim	55	2,68	1,27				
	(A) Temel eğitim	207	3,73	1,28				
Kişisel siyasal hedefler	(B) Orta öğretim	188	3,70	1,21	,247	,781	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	3,59	1,27				
	(A) Temel eğitim	207	2,90	1,36				
Ana babayla siyasal iletişim	(B) Orta öğretim	188	2,70	1,37	1,109	,331	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	2,72	1,40				
	(A) Temel eğitim	207	3,41	1,34				
Öğretmenlerle siyasal iletişim	(B) Orta öğretim	188	3,44	1,26	,074	,929	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	3,37	1,21				
	(A) Temel eğitim	207	2,81	1,29				
Arkadaşlarla siyasal iletişim	(B) Orta öğretim	188	2,79	1,25	,080	,923	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	2,87	1,30				
	(A) Temel eğitim	207	3,89	0,53				
Ölçek geneli	(B) Orta öğretim	188	3,83	0,48	3,567	,029	A > C	
	(C) Yüksek öğretim	55	3,69	0,52				
	(A) Temel eğitim	207	3,34	0,80				
Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk	(B) Orta öğretim	188	3,30	0,77	2,092	,125	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	3,10	0,82				
	(A) Temel eğitim	207	3,70	0,98				
İnisiyatif alma	(B) Orta öğretim	188	3,57	0,94	1,916	,148	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	3,45	0,98				
	(A) Temel eğitim	207	4,53	0,53				
Yardımlaşma	(B) Orta öğretim	188	4,49	0,49	1,796	,167	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	4,39	0,46				
	(A) Temel eğitim	207	4,27	0,57				
Duyarlılık	(B) Orta öğretim	188	4,19	0,60	2,626	,073	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	4,07	0,56				
	(A) Temel eğitim	207	3,54	0,99				
İyimserlik	(B) Orta öğretim	188	3,50	0,93	,434	,648	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	3,41	0,81				
	(A) Temel eğitim	207	2,94	1,34				
Ölçek geneli	(B) Orta öğretim	188	3,04	1,24	1,388	,251	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	3,26	1,14				
	(A) Temel eğitim	207	3,19	1,45				
Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	(B) Orta öğretim	188	3,33	1,36	1,750	,175	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	3,57	1,22				
	(A) Temel eğitim	207	2,46	1,39				
Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	(B) Orta öğretim	188	2,46	1,28	,503	,605	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	2,65	1,36				
	(A) Temel eğitim	207	3,60	0,76				
Ölçek geneli	(B) Orta öğretim	188	3,61	0,70	1,254	,286	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	3,77	0,66				
	(A) Temel eğitim	207	3,71	0,94				
Olumlu yargı	(B) Orta öğretim	188	3,71	0,81	1,579	,207	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	3,94	0,79				
	(A) Temel eğitim	207	2,75	1,08				
Olumsuz yargı	(B) Orta öğretim	188	2,70	0,91	,149	,862	-	
	(C) Yüksek öğretim	55	2,74	0,95				

Kolektif eylem ölçeği genelinde ($F(2, 447) = 1,388, p > ,05$) ve alt boyutlarında anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

STK algısı ölçeği genelinde ($F(2, 447) = 1,254, p > ,05$) ve alt boyutlarında anne eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Bu sonuçlar, katılımcıların anne eğitim durumunun sosyal sorumluluk puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Annesi temel eğitim mezunu

olan katılımcıların sosyal sorumluluk puanları, annesi yüksek öğretim mezunu olan katılımcılardan daha yüksektir. Ancak, anne eğitim durumunun siyasal katılım, kolektif eylem ve STK algısı puanları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Bu sonuçlara göre H7 hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

4.2.8. Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar

Araştırmanın sekizinci hipotezi “H8: İstanbul'da yaşayan gençlerin baba eğitim durumlarına göre (temel eğitim, ortaöğretim, yüksek öğretim) STK katılımı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır” şeklindedir. Bu hipotezin test edilmesi kapsamında gerçekleştirilen ANOVA analizi sonuçları Tablo 12’de yer almaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım ölçeği genelinde baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($F = 1,448$, $p > ,05$). Alt boyutlar incelendiğinde, öğretmenlerle siyasal iletişim alt boyutunda baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($F = 3,671$, $p < ,05$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, babası temel eğitim mezunu olan katılımcıların öğretmenlerle siyasal iletişim puanları ($\bar{x} = 3,62$, $ss = 1,31$), babası yüksek öğretim mezunu olan katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 3,17$, $ss = 1,32$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer alt boyutlarda baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde ($F = 1,391$, $p > ,05$), kolektif eylem ölçeği genelinde ($F = ,304$, $p > ,05$), STK algısı ölçeği genelinde ($F = ,272$, $p > ,05$) ve söz konusu ölçeklerin alt boyutlarında baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.

Tablo 12. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin ANOVA Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyut	Kategori	n	Ort.	ss	F	p	Post Hoc (Scheffe)
Siyasa l katılı m	Ölçek geneli	(A) Temel eğitim	145	3,15	0,83	1,448	,236	-
		(B) Orta öğretim	201	3,06	0,81			
		(C) Yüksek öğretim	104	2,97	0,80			
	Toplumsal sorumluluk	(A) Temel eğitim	145	2,22	1,18	1,732	,178	-

	(B) Orta eğitim	201	2,37	1,23				
	(C) Yüksek eğitim	104	2,51	1,27				
Kişisel siyasal hedefler	(A) Temel eğitim	145	3,85	1,23				
	(B) Orta eğitim	201	3,68	1,27	1,921	,148	-	
	(C) Yüksek eğitim	104	3,54	1,21				
Ana babayla siyasal iletişim	(A) Temel eğitim	145	2,96	1,38				
	(B) Orta eğitim	201	2,76	1,34	1,705	,183	-	
	(C) Yüksek eğitim	104	2,64	1,40				
Öğretmenlerle siyasal iletişim	(A) Temel eğitim	145	3,62	1,31				
	(B) Orta eğitim	201	3,41	1,25	3,671	,026	A > C	
	(C) Yüksek eğitim	104	3,17	1,32				
Arkadaşlarla siyasal iletişim	(A) Temel eğitim	145	2,90	1,26				
	(B) Orta eğitim	201	2,81	1,32	,926	,397	-	
	(C) Yüksek eğitim	104	2,68	1,20				
Sosyal sorumluluk	Ölçek geneli	(A) Temel eğitim	145	3,90	0,51			
		(B) Orta eğitim	201	3,82	0,51	1,391	,250	-
		(C) Yüksek eğitim	104	3,81	0,50			
	Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk	(A) Temel eğitim	145	3,35	0,80			
		(B) Orta eğitim	201	3,27	0,78	,533	,587	-
		(C) Yüksek eğitim	104	3,26	0,79			
	İnsiyatif alma	(A) Temel eğitim	145	3,67	0,92			
		(B) Orta eğitim	201	3,58	0,99	,393	,675	-
		(C) Yüksek eğitim	104	3,61	0,97			
	Yardımlaşma	(A) Temel eğitim	145	4,57	0,51			
		(B) Orta eğitim	201	4,46	0,52	2,228	,109	-
		(C) Yüksek eğitim	104	4,46	0,48			
Kolektif eylem	Ölçek geneli	(A) Temel eğitim	145	4,24	0,59			
		(B) Orta eğitim	201	4,20	0,60	,320	,727	-
		(C) Yüksek eğitim	104	4,20	0,55			
	İyimserlik	(A) Temel eğitim	145	3,59	0,92			
		(B) Orta eğitim	201	3,48	0,99	,785	,457	-
		(C) Yüksek eğitim	104	3,45	0,90			
	Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	(A) Temel eğitim	145	3,02	1,37			
		(B) Orta eğitim	201	2,98	1,26	,304	,738	-
		(C) Yüksek eğitim	104	3,10	1,19			
	Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	(A) Temel eğitim	145	3,30	1,49			
		(B) Orta eğitim	201	3,23	1,36	,559	,572	-
		(C) Yüksek eğitim	104	3,41	1,32			
STK algısı	Ölçek geneli	(A) Temel eğitim	145	2,45	1,42			
		(B) Orta eğitim	201	2,50	1,33	,060	,942	-
		(C) Yüksek eğitim	104	2,50	1,26			
	Olumlu yargı	(A) Temel eğitim	145	3,66	0,80			
		(B) Orta eğitim	201	3,60	0,68	,272	,762	-
		(C) Yüksek eğitim	104	3,62	0,69			
	Olumsuz yargı	(A) Temel eğitim	145	3,78	0,97			
		(B) Orta eğitim	201	3,72	0,83	,214	,807	-
		(C) Yüksek eğitim	104	3,72	0,82			
		(A) Temel eğitim	145	2,71	1,07			
		(B) Orta eğitim	201	2,77	0,98	,349	,706	-
		(C) Yüksek eğitim	104	2,68	0,91			

Bu sonuçlar, katılımcıların baba eğitim durumunun öğretmenlerle siyasal iletişim puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Babası temel eğitim mezunu olan katılımcıların öğretmenlerle siyasal iletişim puanları, babası yüksek eğitim mezunu olan katılımcılardan daha yüksektir. Ancak, baba eğitim durumunun siyasal katılım ölçeği geneli, sosyal sorumluluk, kolektif eylem ve STK algısı puanları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Bu sonuçlara göre H8 kısmen kabul edilmiştir.

4.2.9. STK Üyelik Durumu Değişkenine Göre Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanları Arasındaki Farklar

Araştırmanın dokuzuncu hipotezi “H9: İstanbul'da yaşayan gençlerin STK üyeliğine göre (STK üyesi, STK üyesi değil) STK katılımı, Kolektif eylem, Siyasal katılım ve Sosyal sorumluluk puanları arasında anlamlı farklılık vardır” şeklindedir. Bu hipotezin test edilmesi kapsamında gerçekleştirilen t-testi sonuçları Tablo 13'te yer almaktadır.

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım ölçeği genelinde STK üyesi olan katılımcıların puanları ($\bar{x} = 2,99$, $ss = ,74$), STK üyesi olmayan katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 3,15$, $ss = ,87$) anlamlı düzeyde daha düşüktür ($t = -2,131$, $p < ,05$). Alt boyutlar incelendiğinde, ana babayla siyasal iletişim ($t = -2,710$, $p < ,01$) ve arkadaşlarla siyasal iletişim ($t = -3,299$, $p < ,01$) alt boyutlarında STK üyesi olmayan katılımcıların puanları, STK üyesi olan katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer alt boyutlarda STK üyelik durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde STK üyelik durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir ($t = 1,842$, $p > ,05$). Alt boyutlar incelendiğinde, toplum ve çevreye yönelik sorumluluk ($t = 2,638$, $p < ,01$) ve duyarlılık ($t = 2,766$, $p < ,01$) alt boyutlarında STK üyesi olan katılımcıların puanları, STK üyesi olmayan katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Diğer alt boyutlarda STK üyelik durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Tablo 13. Katılımcıların Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Puanlarının STK Üyelik Durumuna Göre Farklılaşmasına İlişkin T-Testi Sonuçları

Ölçek Boyut		Kategori	n	Ort.	ss	t	p
Siyasal katılım	Ölçek geneli	STK üyesi	216	2,99	,74	-2,131	,034
		STK üyesi değil	234	3,15	,87		
	Toplumsal sorumluluk	STK üyesi	216	2,35	1,22	-,055	,956
		STK üyesi değil	234	2,35	1,24		
	Kişisel siyasal hedefler	STK üyesi	216	3,63	1,28	-1,083	,279
		STK üyesi değil	234	3,76	1,21		
	Ana babayla siyasal iletişim	STK üyesi	216	2,61	1,31	-2,710	,007
		STK üyesi değil	234	2,96	1,40		
	Öğretmenlerle siyasal iletişim	STK üyesi	216	3,38	1,24	-,650	,516
		STK üyesi değil	234	3,46	1,34		
Arkadaşlarla siyasal iletişim	STK üyesi	216	2,61	1,12	-3,299	,001	
	STK üyesi değil	234	3,00	1,37			
Sosyal	Ölçek geneli	STK üyesi	216	3,89	,47	1,842	,066
		STK üyesi değil	234	3,80	,54		

	Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk	STK üyesi	216	3,40	,73	2,638	,009
		STK üyesi değil	234	3,20	,83		
	İnsiyatif alma	STK üyesi	216	3,55	,95	-1,501	,134
		STK üyesi değil	234	3,68	,98		
	Yardımlaşma	STK üyesi	216	4,52	,47	,859	,391
		STK üyesi değil	234	4,48	,54		
	Duyarlılık	STK üyesi	216	4,29	,56	2,766	,006
		STK üyesi değil	234	4,14	,60		
	İyimserlik	STK üyesi	216	3,60	,87	1,947	,052
		STK üyesi değil	234	3,43	1,01		
Kolektif eylem	Ölçek geneli	STK üyesi	216	3,40	1,23	6,193	,000
		STK üyesi değil	234	2,68	1,23		
	Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	STK üyesi	216	3,67	1,32	5,693	,000
		STK üyesi değil	234	2,95	1,37		
STK algısı	Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	STK üyesi	216	2,85	1,34	5,785	,000
		STK üyesi değil	234	2,15	1,25		
	Ölçek geneli	STK üyesi	216	3,79	,69	4,682	,000
		STK üyesi değil	234	3,47	,73		
	Olumlu yargı	STK üyesi	216	3,91	,81	3,928	,000
		STK üyesi değil	234	3,59	,90		
	Olumsuz yargı	STK üyesi	216	2,58	,97	-3,167	,002
		STK üyesi değil	234	2,87	1,00		

Kolektif eylem ölçeği genelinde STK üyesi olan katılımcıların puanları ($\bar{x} = 3,40$, $ss = 1,23$), STK üyesi olmayan katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 2,68$, $ss = 1,23$) anlamlı düzeyde daha yüksektir ($t = 6,193$, $p < ,001$). Alt boyutlar incelendiğinde, yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım ($t = 5,693$, $p < ,001$) ve yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım ($t = 5,785$, $p < ,001$) alt boyutlarında STK üyesi olan katılımcıların puanları, STK üyesi olmayan katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

STK algısı ölçeği genelinde STK üyesi olan katılımcıların puanları ($\bar{x} = 3,79$, $ss = ,69$), STK üyesi olmayan katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 3,47$, $ss = ,73$) anlamlı düzeyde daha yüksektir ($t = 4,682$, $p < ,001$). Alt boyutlar incelendiğinde, olumlu yargı alt boyutunda STK üyesi olan katılımcıların puanları ($\bar{x} = 3,91$, $ss = ,81$), STK üyesi olmayan katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 3,59$, $ss = ,90$) anlamlı düzeyde daha yüksektir ($t = 3,928$, $p < ,001$). Olumsuz yargı alt boyutunda ise STK üyesi olmayan katılımcıların puanları ($\bar{x} = 2,87$, $ss = 1,00$), STK üyesi olan katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 2,58$, $ss = ,97$) anlamlı düzeyde daha yüksektir ($t = -3,167$, $p < ,01$).

Bu sonuçlar, STK üyelik durumunun siyasal katılım, sosyal sorumluluk, kolektif eylem ve STK algısı puanları üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğunu göstermektedir.

STK üyesi olan katılımcıların kolektif eylem, STK algısı, toplum ve çevreye yönelik sorumluluk ve duyarlılık puanları, STK üyesi olmayan katılımcılardan daha yüksektir. Ancak, STK üyesi olmayan katılımcıların siyasal katılım, ana babayla siyasal iletişim, arkadaşlarla siyasal iletişim ve olumsuz yargı puanları, STK üyesi olan katılımcılardan daha yüksektir. Bu sonuçlara göre H9 hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

4.3. Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü sorusu “İstanbul'da yaşayan gençlerin STK algısı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında pozitif bir ilişki var mıdır?” şeklindedir. Bu araştırma sorusuna yanıt aramak amacıyla “H10: İstanbul'da yaşayan gençlerin STK algısı, kolektif eylem, siyasal katılım ve sosyal sorumluluk puanları arasında pozitif bir ilişki vardır” hipotezini test etmek üzere Pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 14'te yer almaktadır.

Tablo 14. Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk, Kolektif Eylem ve STK Algısı Arasındaki İlişkilere Yönelik Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçek	Boyut	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)
Siyasal katılım	(1) Ölçek geneli	1																	
	(2) Toplumsal sorumluluk	,424**	1																
	(3) Kişisel siyasal hedefler	,667**	-,196**	1															
	(4) Ana babayla siyasal iletişim	,732**	,419**	,255**	1														
	(5) Öğretmenlerle siyasal iletişim	,694**	-,141**	,623**	,345**	1													
	(6) Arkadaşlarla siyasal iletişim	,771**	,418**	,231**	,640**	,423**	1												
Sosyal sorumluluk	(7) Ölçek geneli	-0,062	-0,044	-0,029	-0,059	-0,045	-0,032	1											
	(8) Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk	-0,049	0,037	-,098*	-0,008	-0,080	0,021	,820**	1										
	(9) İnsiyatif alma	-0,061	-0,007	-0,061	-0,044	-0,052	-0,028	,773**	,541**	1									
	(10) Yardımlaşma	-0,059	-,126**	0,028	-0,085	0,013	-0,050	,677**	,341**	,372**	1								
	(11) Duyarlılık	-0,018	-,126**	,108*	-,095*	0,050	-0,063	,538**	,185**	,312**	,434**	1							
	(12) İyimserlik	0,001	-0,007	0,051	0,000	-0,023	-0,047	,467**	,273**	,179**	,288**	,214**	1						
Kolektif eylem	(13) Ölçek geneli	-,183**	0,006	-,103*	-,168**	-,190**	-,192**	,324**	,367**	,137**	,188**	0,084	,250**	1					
	(14) Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	-,198**	-0,029	-,101*	-,179**	-,176**	-,211**	,335**	,360**	,129**	,231**	,118*	,242**	,967**	1				
	(15) Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	-,113*	0,078	-0,086	-,111*	-,178**	-,110*	,231**	,302**	,123**	0,058	-0,004	,211**	,850**	,690**	1			
STK algısı	(16) Ölçek geneli	-0,077	-,138**	0,032	-,122**	0,027	-,096*	,142**	0,073	0,045	,188**	,158**	0,079	,181**	,194**	,114*	1		
	(17) Olumlu yargı	-0,075	-,116*	0,005	-,099*	0,020	-0,079	,190**	,127**	0,079	,222**	,141**	,112*	,220**	,222**	,168**	,940**	1	
	(18) Olumsuz yargı	0,028	,097*	-0,080	0,092	-0,027	0,070	0,085	,122**	0,077	0,037	-0,088	0,065	0,055	0,021	,113*	-,435**	-,101*	1

*p<0,05; **p<0,01

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım ile kolektif eylem arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = -.183, p < .01$). Siyasal katılımın alt boyutları incelendiğinde, toplumsal sorumluluk ile yardımlaşma ($r = -.126, p < .01$) ve duyarlılık ($r = -.126, p < .01$) arasında negatif yönde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir. Kişisel siyasal hedefler ile toplum ve çevreye yönelik sorumluluk arasında negatif yönde ($r = -.098, p < .05$), duyarlılık arasında ise pozitif yönde ($r = .108, p < .05$) anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Ana babayla siyasal iletişim ile duyarlılık arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($r = -.095, p < .05$).

Sosyal sorumluluk ile kolektif eylem arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .324, p < .01$). Sosyal sorumluluğun alt boyutları incelendiğinde, toplum ve çevreye yönelik sorumluluk ($r = .367, p < .01$), insiyatif alma ($r = .137, p < .01$), yardımlaşma ($r = .188, p < .01$) ve iyimserlik ($r = .250, p < .01$) ile kolektif eylem arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir.

STK algısı ile kolektif eylem arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .181, p < .01$). STK algısının alt boyutları incelendiğinde, olumlu yargı ile kolektif eylem arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir ($r = .220, p < .01$). Olumsuz yargı ile yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .113, p < .05$).

Siyasal katılım ile STK algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r = -.077, p > .05$). Ancak, siyasal katılımın alt boyutlarından toplumsal sorumluluk ile STK algısı arasında negatif yönde ($r = -.138, p < .01$), ana babayla siyasal iletişim ile STK algısı arasında negatif yönde ($r = -.122, p < .01$) ve arkadaşlarla siyasal iletişim ile STK algısı arasında negatif yönde ($r = -.096, p < .05$) anlamlı ilişkiler gözlenmiştir.

Sosyal sorumluluk ile STK algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r = .142, p < .01$). Sosyal sorumluluğun alt boyutları incelendiğinde, yardımlaşma ($r = .188, p < .01$) ve duyarlılık ($r = .158, p < .01$) ile STK algısı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler gözlenmiştir.

Bu sonuçlar, siyasal katılım ile kolektif eylem arasında negatif yönde, sosyal sorumluluk ve STK algısı ile kolektif eylem arasında ise pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Ayrıca, sosyal sorumluluk ile STK algısı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ancak, siyasal katılım ile STK algısı arasında

anlamli bir iliski gözlenmemiştir. Bu sonuçlara göre H10 hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

4.4. Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk ve Kolektif Eylemin STK Algısını Yordamasına Yönelik Bulgular

Araştırmanın dördüncü sorusu “İstanbul’da yaşayan gençlerin siyasal katılım, sosyal sorumluluk anlayışı ve kolektif eylem düzeyleri, STK algısı düzeylerini yordamakta mıdır?” şeklindedir. Bu soruya yanıt aramak amacıyla “H11: İstanbul’da yaşayan gençlerin siyasal katılım, sosyal sorumluluk anlayışı ve kolektif eylem düzeyleri, STK algısı düzeylerini pozitif yönde ve anlamlı olarak yordamaktadır” hipotezini test etmek üzere çok değişkenli regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 15’te sunulmuştur.

Tablo 15. Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk ve Kolektif Eylemin STK Algısını Yordamasına Yönelik Çok Değişkenli Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler	β	t	p	Tolerans	VIF
Siyasal katılım	-,045	-,964	,335	,966	1,035
Sosyal sorumluluk	,094	1,909	,057	,895	1,117
Kolektif eylem	,142	2,853	,005	,868	1,152

Bağımlı Değişken: STK algısı

Model: $F=6,589$; $p=0,000$; $R^2=0,036$

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım, sosyal sorumluluk ve kolektif eylem değişkenleri birlikte, STK algısındaki varyansın %3,6’sını açıklamaktadır ($R^2 = ,036$). Regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır ($F = 6,589$, $p < ,001$).

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde, kolektif eylemin STK algısının anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür ($\beta = ,142$, $t = 2,853$, $p < ,01$). Ancak, siyasal katılım ($\beta = -,045$, $t = -,964$, $p > ,05$) ve sosyal sorumluluğun ($\beta = ,094$, $t = 1,909$, $p > ,05$) STK algısı üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi bulunmamıştır.

Regresyon analizinde çoklu bağlantı sorunu olup olmadığını belirlemek amacıyla tolerans ve VIF değerleri incelenmiştir. Tolerans değerinin 0,1’den büyük olması ve VIF değerlerinin 10’dan küçük olması, bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu olmadığını göstermektedir (Field, 2009). Analiz sonucunda, tolerans

değerlerinin ,868 ile ,966 arasında, VIF değerlerinin ise 1,035 ile 1,152 arasında olduğu görülmüştür. Bu değerler, bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu olmadığını göstermektedir.

Bu sonuçlar, kolektif eylemin STK algısının anlamlı bir yordayıcısı olduğunu, ancak siyasal katılım ve sosyal sorumluluğun STK algısı üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisinin olmadığını ortaya koymaktadır. Başka bir ifadeyle, gençlerin kolektif eylemlere katılım düzeyi arttıkça STK algılarının da olumlu yönde etkilendiği söylenebilir. Ancak, gençlerin siyasal katılım ve sosyal sorumluluk düzeylerinin STK algıları üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamaktadır.

Daha detaylı sonuçlara ulaşmak amacıyla, siyasal katılım, sosyal sorumluluk anlayışı ve kolektif eylem alt boyutlarının, STK algısını yordayıcı etkilerini incelemek üzere çok değişkenli regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 16’da sunulmuştur.

Tablo 16. Siyasal Katılım, Sosyal Sorumluluk ve Kolektif Eylem Alt Boyutlarının STK Algısını Yordamasına Yönelik Çok Değişkenli Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımsız Değişkenler		β	t	p	Tolerans	VIF
Siyasal katılım	Toplumsal sorumluluk	-,072	-1,229	,220	,614	1,630
	Kişisel siyasal hedefler	-,005	-,076	,939	,570	1,754
	Ana babayla siyasal iletişim	-,062	-,972	,331	,518	1,931
	Öğretmenlerle siyasal iletişim	,066	1,007	,314	,486	2,058
	Arkadaşlarla siyasal iletişim	-,009	-,138	,890	,466	2,144
Sosyal sorumluluk	Toplum ve çevreye yönelik sorumluluk	-,014	-,229	,819	,584	1,713
	İnsiyatif alma	-,042	-,722	,471	,630	1,587
	Yardımlaşma	,121	2,175	,030	,673	1,486
	Duyarlılık	,086	1,633	,103	,752	1,330
	İyimserlik	-,003	-,068	,946	,840	1,191
Kolektif eylem	Yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılım	,145	2,125	,034	,448	2,230
	Yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılım	,026	,393	,695	,486	2,057

Bağımlı Değişken: STK algısı

Model: F=3,356; p=0,000; R²=0,059

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım, sosyal sorumluluk ve kolektif eylem alt boyutları birlikte, STK algısındaki varyansın %5,9'unu açıklamaktadır (R² = ,059). Regresyon modeli istatistiksel olarak anlamlıdır (F = 3,356, p < ,001).

Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde, sosyal sorumluluk alt boyutlarından yardımlaşmanın (β = ,121, t = 2,175, p < ,05) ve kolektif eylem alt boyutlarından yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılımın (β = ,145,

$t = 2,125$, $p < ,05$) STK algısının anlamlı yordayıcıları olduğu görülmüştür. Ancak, siyasal katılım alt boyutlarının (toplumsal sorumluluk, kişisel siyasal hedefler, ana babayla siyasal iletişim, öğretmenlerle siyasal iletişim, arkadaşlarla siyasal iletişim), sosyal sorumluluk alt boyutlarının (toplum ve çevreye yönelik sorumluluk, inisiyatif alma, duyarlılık, iyimserlik) ve kolektif eylem alt boyutlarından yasal sorumluluk yükleyen eylemlere katılımın STK algısı üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi bulunmamıştır ($p > ,05$).

Regresyon analizinde çoklu bağlantı sorunu olup olmadığını belirlemek amacıyla tolerans ve VIF değerleri incelenmiştir. Tolerans değerlerinin ,448 ile ,840 arasında, VIF değerlerinin ise 1,191 ile 2,230 arasında olduğu görülmüştür. Bu değerler, bağımsız değişkenler arasında çoklu bağlantı sorunu olmadığını göstermektedir.

Bu sonuçlar, sosyal sorumluluk alt boyutlarından yardımlaşma ve kolektif eylem alt boyutlarından yasal sorumluluk yüklemeyen eylemlere katılımın STK algısının anlamlı yordayıcıları olduğunu ortaya koymaktadır. Başka bir ifadeyle, gençlerin yardımlaşma davranışları ve yasal sorumluluk gerektirmeyen kolektif eylemlere katılım düzeyleri arttıkça STK algılarının da olumlu yönde etkilendiği söylenebilir. Ancak, siyasal katılım alt boyutları, sosyal sorumluluğun diğer alt boyutları ve yasal sorumluluk yükleyen kolektif eylemlere katılımın STK algısı üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi bulunmamaktadır.

Bu sonuçlara göre H11 hipotezi kısmen kabul edilmiştir.

4.5. Siyasal Katılım ile STK Algısı Arasındaki İlişkide Sosyal Sorumluluk Anlayışının Aracılık Rolüne İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci sorusu “Siyasal katılım ile STK algısı arasındaki ilişkide sosyal sorumluluk anlayışının aracılık rolü var mıdır?” şeklindedir. Bu soruya yanıt aramak amacıyla “H12: Siyasal katılım ile STK algısı arasındaki ilişkide sosyal sorumluluk anlayışının aracılık rolü vardır” hipotezini test etmek üzere Hayes Process Macro Model 4 kullanılarak aracılık analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17. Siyasal Katılım ile STK Algısı Arasındaki İlişkide Sosyal Sorumluluk Anlayışının Aracılık Rolüne İlişkin Analiz Sonuçları

Bağımlı Değişken	Bağımsız Değişken	Katsayı	Standart Hata	t	p	Alt Güven Aralığı (LLCI)	Üst Güven Aralığı (ULCI)
STK Algısı	Siyasal Katılım	-,068	,042	-1,640	,102	-,150	,014
Sosyal Sorumluluk	Siyasal Katılım	-,039	,029	-1,309	,191	-,096	,019
STK Algısı	Siyasal Katılım	-,061	,041	-1,469	,143	-,142	,021
	Sosyal Sorumluluk	,196	,066	2,951	,003	,065	,327

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılımın STK algısı üzerindeki doğrudan etkisi istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\beta = -,068$, $t = -1,640$, $p > ,05$, %95 GA [-,150, ,014]). Benzer şekilde, siyasal katılımın sosyal sorumluluk üzerindeki doğrudan etkisi de istatistiksel olarak anlamlı değildir ($\beta = -,039$, $t = -1,309$, $p > ,05$, %95 GA [-,096, ,019]).

Bağımsız değişken ve aracı değişkenin birlikte bağımlı değişken üzerindeki etkileri incelendiğinde, siyasal katılımın STK algısı üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($\beta = -,061$, $t = -1,469$, $p > ,05$, %95 GA [-,142, ,021]), ancak sosyal sorumluluğun STK algısı üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($\beta = ,196$, $t = 2,951$, $p < ,01$, %95 GA [,065, ,327]).

Bu bulgular, siyasal katılımın STK algısı üzerinde doğrudan bir etkisinin olmadığını ve sosyal sorumluluk anlayışının da bu ilişkide aracılık rolü üstlenmediğini ortaya koymaktadır. Bu sonuçlara göre H12 hipotezi reddedilmiştir.

TARTIŞMA

Bu çalışmada gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri ile sivil toplum kurumlarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular mevcut literatürle aşağıda tartışılmıştır.

Araştırma Değişkenlerinin Cinsiyete göre Fark Testlerine Yönelik Bulguların Tartışılması

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım ölçeği genelinde ($t = 1,919$, $p > ,05$) ve alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Verba, Schlozman ve Brady'nin (1995) siyasal katılım üzerine yaptıkları çalışmada, geleneksel siyasal katılım biçimlerinde kadınların daha az katılım gösterdiği belirtilmiştir. Bu çalışmada, kadınların genellikle daha az sıklıkla oy kullandığı, siyasi partilere daha az üye olduğu ve kamu toplantılarına daha az katıldığı bulunmuştur. Ancak, günümüzdeki bulgular, bu cinsiyet farkının azaldığını veya ortadan kalktığını göstermektedir. Inglehart ve Norris (2003), cinsiyet farklarının siyasi katılımı azaldığını, ancak tamamen ortadan kalkmadığını öne sürmüşlerdir. Özellikle, gelişmiş ülkelerde kadınların siyasal katılım düzeylerinin erkeklere yaklaştığı gözlemlenmiştir. Bu bulgu, günümüzde gençler arasında cinsiyete dayalı bir fark bulunmamasının, toplumsal cinsiyet eşitliği çabalarının ve eğitim düzeyinin artmasının bir sonucu olabileceğini göstermektedir. Coffé ve Bolzendahl (2010), kadınların siyasal katılımının arttığını, ancak bazı geleneksel katılım biçimlerinde hala erkeklerden daha az aktif olduklarını bulmuştur. Mevcut bulgu, bu geleneksel farkların gençler arasında ortadan kalktığını göstermektedir ve literatürdeki önceki çalışmalarla karşılaştırıldığında, gençler arasında siyasal katılımı cinsiyete dayalı farkın azaldığını veya ortadan kalktığını söylenebilir. Bu durum, toplumsal cinsiyet eşitliği çabalarının, eğitim düzeyinin artmasının ve yeni siyasal katılım biçimlerinin etkisiyle açıklanabilir. Önceki çalışmalar, cinsiyet farklarının zamanla azaldığını ve gençler arasında bu farkın tamamen ortadan kalkabileceğini öngörmüşlerdir.

STK algısı ölçeği genelinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($t = 4,272$, $p < ,001$). Kadınların STK algısı puanları ($\bar{x} = 3,73$, $ss = ,71$), erkeklerin puanlarından ($\bar{x} = 3,44$, $ss = ,71$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Coffé ve Bolzendahl (2010),

kadınların erkeklerden daha fazla sivil toplum kuruluşlarına katıldığını ve bu kuruluşların faaliyetlerine daha fazla önem verdiğini bulmuşlardır. Bu bulgu, mevcut çalışmanızdaki kadınların daha yüksek STK algısı puanlarını desteklemektedir. Einolf (2011), kadınların daha fazla gönüllülük faaliyetlerine katıldığını ve bu faaliyetlere yönelik daha olumlu algılara sahip olduklarını belirtmiştir. Kadınların sosyal sorumluluk ve yardımlaşma eğilimleri, STK'lara yönelik algılarının daha olumlu olmasına yol açmaktadır. Bode (2012), kadınların sosyal medya ve dijital platformlar üzerinden daha aktif olduklarını ve bu platformlar aracılığıyla sivil toplum faaliyetlerine daha fazla katıldıklarını belirtmiştir. Dijital aktivizm, kadınların STK'lar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmalarına ve bu kuruluşlara yönelik algılarının daha olumlu olmasına katkıda bulunmuş olabilir. Kadınların STK algısının erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olması, toplumsal cinsiyet rolleri, sosyal sorumluluk anlayışı, eğitim ve bilinçlenme düzeyi gibi birçok faktörle açıklanabilir. Literatürdeki önceki çalışmalar, kadınların sivil toplum faaliyetlerine ve sosyal sorumluluk projelerine daha fazla katılım gösterdiklerini ve bu tür faaliyetlere yönelik daha olumlu algılara sahip olduklarını desteklemektedir.

Araştırma Değişkenlerinin Yaş Gruplarına göre Fark Testlerine Yönelik Bulguların Tartışılması

Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($F = 9,869$, $p < ,001$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, 25-30 yaş grubundaki katılımcıların sosyal sorumluluk puanları ($\bar{x} = 3,97$, $ss = ,48$), 13-18 yaş ($\bar{x} = 3,72$, $ss = ,51$) ve 19-24 yaş ($\bar{x} = 3,78$, $ss = ,51$) gruplarındaki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Erikson (1968), psikososyal gelişim teorisinde, bireylerin belirli yaş dönemlerinde farklı sosyal roller ve sorumluluklar benimsediklerini öne sürmüştür. Bu teoriye göre, 25-30 yaş grubundaki bireyler, iş hayatına atılma, aile kurma gibi daha fazla sosyal sorumluluk gerektiren yaşam evrelerine girmektedirler. Bu nedenle, bu yaş grubundaki bireylerin sosyal sorumluluk algısının daha yüksek olması beklenebilir. Zaff ve diğerleri (2003), genç yetişkinlerin (25-30 yaş) sosyal sorumluluk algılarının, ergenlik ve erken yetişkinlik dönemindeki bireylerden daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu çalışmada, genç yetişkinlerin toplumsal sorunlara daha fazla ilgi gösterdiği ve bu sorunlara çözüm üretme konusunda daha fazla sorumluluk hissettikleri belirtilmiştir. Wray-Lake ve

diğerleri (2010), yaşla birlikte sosyal sorumluluk algısının arttığını ve bu artışın özellikle 20'li yaşların sonlarında belirginleştiğini belirtmişlerdir. Bu bulgu, 25-30 yaş grubundaki bireylerin sosyal sorumluluk puanlarının daha yüksek olmasını desteklemektedir. Bu bulgu, 25-30 yaş grubundaki katılımcıların sosyal sorumluluk algısının, 13-18 ve 19-24 yaş gruplarındaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Literatürdeki bulgular, bu farkın psikososyal gelişim, eğitim ve iş deneyimi, kişisel ve mesleki olgunluk ile sosyal ve kültürel faktörler gibi çeşitli etmenlerle açıklanabileceğini öne sürmektedir.

Kolektif eylem ölçeği genelinde yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($F = 4,018$, $p < ,05$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, 25-30 yaş grubundaki katılımcıların kolektif eylem puanları ($\bar{x} = 3,15$, $ss = 1,31$), 13-18 yaş grubundaki katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 2,71$, $ss = 1,29$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Verba, Schlozman ve Brady (1995), bireylerin siyasal ve sosyal deneyimlerinin artmasının, onların kolektif eylemlere katılımını artırdığını belirtmişlerdir. 25-30 yaş grubundaki bireyler, ergenlik dönemine göre daha fazla sosyal ve politik deneyime sahip olabilirler. Bu deneyimler, onların toplumsal değişim için kolektif eylemlere katılma eğilimlerini artırabilir. Sherrod ve arkadaşları (2002), genç yetişkinlerin (25-30 yaş) kolektif eylem ve sivil katılım düzeylerinin, ergenlik dönemindeki bireylere göre daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Bu çalışmada, genç yetişkinlerin toplumsal sorunlara daha fazla ilgi gösterdiği ve bu sorunlara çözüm üretme konusunda daha aktif oldukları belirtilmiştir. Flanagan ve Levine (2010), ergenlik dönemindeki bireylerin sosyal ve politik aktivizme ilgi duyduklarını, ancak genç yetişkinlik döneminde bu ilginin daha olgun ve yapılandırılmış kolektif eylemlere dönüştüğünü öne sürmüştür. Bu bulgu, 25-30 yaş grubundaki bireylerin kolektif eylem puanlarının, 13-18 yaş grubundaki bireylerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Literatürdeki bulgular, bu farkın psikososyal gelişim, eğitim ve farkındalık düzeyi, sosyal ve politik deneyim gibi çeşitli etmenlerle açıklanabileceğini öne sürmektedir.

Araştırma Değişkenlerinin Eğitim Durumuna göre Fark Testlerine Yönelik Bulguların Tartışılması

Analiz sonuçlarına göre, siyasal katılım ölçeği genelinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($F = 3,594$, $p < ,05$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcıların siyasal katılım puanları ($\bar{x} = 3,19$, $ss = ,84$), lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 2,84$, $ss = ,83$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Genel literatür, eğitim düzeyinin siyasal katılım üzerinde önemli bir etkisi olduğunu belirtmektedir. Genellikle, yüksek eğitim düzeyine sahip bireylerin siyasal katılımlarının daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Verba, Schlozman ve Brady (1995), eğitim düzeyinin siyasal bilgi, etkinlik ve katılım için önemli bir belirleyici olduğunu öne sürmüşlerdir. Ancak, mevcut bulgu bu genel eğilimin tersine bir durumu göstermektedir. Putnam (2000), topluluk bağlarının güçlü olduğu yerlerde siyasal katılımın daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Daha düşük eğitim düzeyine sahip bireyler, yerel topluluklarla daha güçlü bağlar kurabilir ve bu da siyasal katılımlarını artırabilir. Lise ve altı eğitim düzeyindeki bireyler, günlük yaşamlarında karşılaştıkları somut sorunlara daha fazla odaklanabilirler ve bu nedenle siyasal süreçlere daha fazla katılım gösterebilirler. Bu bireyler, eğitim düzeyi yüksek olanlardan farklı olarak, daha pratik ve doğrudan etkileri olan siyasal eylemlere yönelebilirler. Galston (2001), eğitim düzeyinin siyasal bilgi ve katılım için önemli olduğunu, ancak bu ilişkinin doğrudan ve basit olmadığını vurgulamıştır. Eğitim düzeyi yüksek olan bireyler, siyasal katılım için daha fazla bilgiye sahip olabilirler, ancak bu bilgi her zaman doğrudan katılım olarak yansımayabilir.

Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir ($F = 5,346$, $p < ,01$). Scheffe post hoc testi sonuçlarına göre, üniversite ($\bar{x} = 3,88$, $ss = ,50$) ve lisansüstü ($\bar{x} = 3,94$, $ss = ,45$) eğitim düzeyindeki katılımcıların sosyal sorumluluk puanları, lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından ($\bar{x} = 3,73$, $ss = ,53$) anlamlı düzeyde daha yüksektir. Eğitim düzeyinin sosyal sorumluluk bilinci üzerinde önemli bir etkisi olduğu, literatürde yaygın bir şekilde kabul edilmektedir. Astin (1993), yükseköğretim deneyiminin bireylerin sosyal sorumluluk ve toplumsal katılım bilincini artırdığını belirtmiştir. Üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyindeki bireyler, eğitim süreçleri boyunca sosyal sorumluluk

projelerine ve etkinliklerine daha fazla maruz kalabilirler. Ehrlich (2000), üniversite eğitiminin bireylerin toplumsal sorunlara yönelik farkındalığını artırdığını ve sosyal sorumluluk bilincini güçlendirdiğini öne sürmüştür. Üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcılar, eğitimleri boyunca toplumsal konulara daha fazla maruz kalabilir ve bu konular hakkında daha fazla bilgi sahibi olabilirler. Bu farkındalık, onların sosyal sorumluluk puanlarının daha yüksek olmasına katkıda bulunabilir. Colby ve arkadaşları (2010), yükseköğretimin bireylerin toplumsal katılım ve aktivizm düzeylerini artırdığını öne sürmüştür. Üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyindeki bireyler, toplumsal katılım ve sosyal sorumluluk projelerinde daha aktif rol alabilirler. Bu da onların sosyal sorumluluk puanlarının daha yüksek olmasını sağlayabilir. Bu bulgu, üniversite ve lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların sosyal sorumluluk puanlarının, lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Literatürdeki bulgular, bu durumu çeşitli faktörlerle açıklamaktadır. Bu faktörler eğitim düzeyinin artması, sosyal bilinçlenme, sosyal sorumluluk projelerine katılım ve profesyonel gelişim şeklinde sıralanabilir.

STK Algısı, Kollektif Eylem, Siyasal Katılım ve Sosyal Sorumluluk Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması

Elde edilen sonuçlara göre siyasal katılım ile sosyal sorumluluk arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Bu bulgu, gençlerin siyasal katılım düzeylerinin artmasıyla birlikte sosyal sorumluluk algılarının da güçlendiğini göstermektedir. Bu durum, gençlerin siyasal alanda aktif bir rol üstlendikçe toplumsal sorunlara duyarlılıklarının arttığını ve bu sorunları çözmek için daha fazla sorumluluk almak istediklerini göstermektedir. Araştırmanın bulguları, literatürde yapılan diğer çalışmalarla da uyumludur. Acar ve Becel (2021), üniversite gençliğinin gönüllü siyasal katılımını inceledikleri çalışmalarında sosyal sorumluluğun, siyasal katılımın önemli bir aracı olduğunu belirtmişlerdir. Bu da gençlerin siyasal katılımı arttıkça sosyal sorumluluk duygularının da güçlendiğini ortaya koymaktadır. Lim ve Moon (2022), sosyal sorumluluğun bireylerin kendi kendini kontrol etme ve kendi kendine yeterlilik duygularını beslediğini ve bunların arzu edilen sosyal veya politik değişimin sağlanmasında bireylerin aktif olarak yer almasına yol açtığını öne sürmektedir. Bu da bizim bulgumuzla uyumlu bir şekilde, sosyal sorumluluk duygusunun artmasıyla

birlikte gençlerin siyasal katılıma daha fazla eğilim gösterdiğini göstermektedir. Son olarak, siyasal katılımın bireylerin kişisel ve siyasal sonuçları yeniden şekillendirdiği ve kendini gerçekleştirmeyi doğurduğu belirtilmektedir (Pateman, 2012). Bireylerin siyasal katılımı arttıkça öz kontrol ve öz yeterlilik duygularının geliştiği ve bu da onları sosyal ve siyasal meselelere meydan okumaya ve çözmeye motive ettiği ifade edilmektedir. Bu da bizim bulgumuzla uyumlu bir şekilde, gençlerin siyasal katılımı arttıkça sosyal sorumluluk duygularının da güçlendiğini göstermektedir. Bu bağlamda, bulgularımız gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri arasında önemli bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Gençlerin siyasal alanda aktif bir rol üstlendikçe sosyal sorumluluk duygularının da arttığı ve bu durumun toplumsal sorunlara duyarlılıklarını artırarak aktif bir şekilde çözüm aramalarını teşvik ettiği görülmektedir.

Elde edilen sonuçlara göre siyasal katılım ile örgütlenme eğilimi arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Bu bulgu, gençlerin siyasal alanda aktif bir rol üstlendikçe örgütlenme eğilimlerinin de arttığını göstermektedir. Yani gençler, siyasal katılım faaliyetlerine katıldıkça daha fazla örgütlenme eğilimi göstermektedirler. Araştırmamızın bulguları, literatürde yapılan diğer çalışmalarla da uyumludur. Yıldız (2023), Cumhuriyetin ilk dönemlerinde gençlik hareketlerinin önemli bir özelliği olarak üniversite öğrencilerinin örgütlenme yolunu seçerek siyasal hayata katılımı amaçladığını belirtmektedir. Bu da gençlerin siyasal katılım ile örgütlenme eğilimi arasındaki ilişkinin tarihsel bir bağlamda da önemli olduğunu göstermektedir. Tütünsatar ve Okcu (2020), siyasal katılımın örgütlenme eğilimini artırmaya yardımcı olduğunu ve bireylerin siyasal olaylara duyarlı olması ve bu olaylara katılmasıyla örgütlenme eğiliminin arttığını ifade etmektedir. Bu da bizim bulgumuzla uyumlu bir şekilde, siyasal katılımın bireylerin toplumsal sorunlara duyarlı olmalarını ve bu sorunların çözümü için çaba göstermelerini teşvik ettiğini ve bu süreçte örgütlenme eğilimlerini artırdığını göstermektedir. Sonuç olarak, bulgularımız gençlerin siyasal katılımı ve örgütlenme eğilimi arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Siyasal katılımın artmasıyla birlikte gençlerin örgütlenme eğilimlerinin de arttığı görülmektedir. Bu durum, gençlerin siyasal alanda aktif bir rol üstlendikçe toplumsal sorunlara duyarlılıklarının arttığını ve bu sorunları çözmek için daha fazla sorumluluk almaya yönlendiklerini göstermektedir.

Elde edilen sonuçlara göre, siyasal katılım ile STK katılımı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmaktadır. Yani gençlerin siyasal alandaki katılımı arttıkça, sivil toplum kurumlarına katılım düzeyleri de artmaktadır. Bu bulgu, literatürde yapılan diğer çalışmalarla da uyumludur. Acar ve Becel (2021), bireylerin siyasal hayata bireysel düzeyde, grup düzeyinde ve STK'lar aracılığıyla katılabildiğini ifade etmektedir. Bu da bizim bulgumuzla uyumlu bir şekilde, siyasal katılımın farklı seviyelerde gerçekleşebildiğini ve STK'ların bu süreçte önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Ünalı (2019), STK'ların siyasal katılım sorununun çözümüne katkı sağlayacak aktörler olarak belirlediğini ifade etmektedir. STK'ların siyasal alanda karar alma süreçlerine katılımı kolaylaştırdığı ve seçmen katılımını teşvik ettiği belirtilmektedir. Bu da bizim bulgumuzla uyumlu bir şekilde, siyasal katılımın artmasıyla birlikte STK'ların daha etkin bir şekilde faaliyet göstererek gençlerin bu kurumlara katılımını teşvik ettiğini göstermektedir. Boulding (2010) ise STK'ların güven inşa ederek, kolektif eylemi kolaylaştırarak ve seçmen katılımını teşvik ederek ılımlı sivil toplumun önemli bir parçası olduğu belirtilmektedir. Bu da bizim bulgumuzla uyumlu bir şekilde, STK'ların gençlerin siyasal katılımını artırmak için önemli bir rol oynadığını ve bu sayede sivil toplum kurumlarına katılımın arttığını göstermektedir. Sonuç olarak, bulgularımız gençlerin siyasal katılımı ile sivil toplum kurumlarına katılımı arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermektedir. Siyasal katılımın artmasıyla birlikte gençlerin STK'lara katılım düzeylerinin de arttığı görülmektedir. Bu durum, gençlerin siyasal alanda aktif bir rol üstlendikçe sivil toplum kurumlarına olan ilgilerinin arttığını ve bu kurumlara katılımın teşvik edildiğini göstermektedir.

Elde edilen sonuçlar sosyal sorumluluk ile örgütlenme eğilimi ve STK katılımı arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler olduğunu göstermektedir. Sosyal sorumluluk bilinci giderek artan bir öneme sahipken, bireylerin ve toplumun sosyal sorumluluklarını yerine getirmek için örgütlenme eğilimi ve STK katılımı da artmaktadır. Bu artışta, bireylerin toplumsal sorunlara duyarlılığı ve çözüm bulma isteği etkili olmaktadır. STK'ların çeşitli sosyal sorumluluk projeleri ve kampanyaları yürütmeleri, insanların bu kuruluşlara katılımını teşvik etmektedir (Dany, 2012). Bu bağlamda, bireylerin sosyal sorumluluk bilinci ve örgütlenme eğilimi arasında güçlü ve pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Bireyler, sosyal sorumluluklarına daha etkin bir

şekilde yanıt verebilmek ve toplumsal fayda sağlamak amacıyla STK'lara katılarak, sosyal sorumluluk bilincini pratiğe dönüştürme fırsatı bulmaktadırlar. Bu nedenle, sosyal sorumluluk ile örgütlenme eğilimi ve STK katılımı arasındaki pozitif ilişki, toplumun daha adil, sürdürülebilir ve kapsayıcı bir yapıya doğru ilerlemesine katkı sağlamaktadır. Altun ve Demirişler'in (2023) çalışması da bizim bulgularımızı desteklemektedir. Bu çalışmada, sorumluluğun toplumların sürdürülebilir kalkınması ve sosyal uyumun sağlanması için önemli bir katalizör olduğu belirtilmektedir. Bireylerin toplumsal fayda için özveride bulunmalarının, toplumla olan bağlarını güçlendirdiği ve daha geniş bir sosyal sorumluluk anlayışının gelişmesine yardımcı olduğu vurgulanmaktadır. Bu da bizim bulgumuzla uyumlu bir şekilde, sosyal sorumluluk anlayışının artmasıyla birlikte bireylerin STK'lara katılımının da arttığını göstermektedir. Bu sonuçlar, gençlerin sosyal sorumluluk bilincinin artmasıyla birlikte STK'lara katılım düzeylerinin de artabileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, sosyal sorumluluk anlayışının geliştirilmesi ve teşvik edilmesi, gençlerin sivil toplum kurumlarına katılımını artırmak için önemli bir faktör olabilir.

Siyasal Katılım ile STK Algısı Arasındaki İlişkide Sosyal Sorumluluk Anlayışının Aracılık Rolü

Elde edilen sonuçlar sosyal sorumluluğun siyasal katılım ile STK katılımı arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır. Sosyal sorumluluk, toplumsal sorunlara duyarlılık ve çözüm bulma isteği ile birlikte bireylerin toplumsal etkinliklere katılma eğilimini artırabilir. Bu bağlamda, sosyal sorumluluk bilincinin yükselmesi, bireylerin siyasal katılım ve STK katılımı arasında önemli bir aracılık rolü oynayabilir. Sosyal sorumluluk bilincine sahip olan bireyler, toplumsal sorunların çözümüne aktif olarak katkıda bulunmak için siyasal süreçlere ve STK'lara daha fazla ilgi gösterebilirler. (Acar ve Becel, 2021). Örneğin, bir bireyin çevresel sorunlara duyarlılığı arttıkça, bu konuda politika yapım sürecine katılma isteği de artabilir. Bu birey, çevreyle ilgili politikaların oluşturulmasına veya çevre dostu projelerin hayata geçirilmesine yönelik siyasal katılımını artırabilir. Aynı zamanda, çevre konusunda çalışan bir STK'ya üye olarak veya destekleyici bir rol üstlenerek, sosyal sorumluluk bilincini eyleme dönüştürebilir. Bu bağlamda, sosyal sorumluluk bilincinin siyasal katılım ile STK

katılımı arasında kısmi aracılık ettiği söylenebilir. Sosyal sorumluluk bilincine sahip bireyler, toplumsal sorunlara çözüm bulma çabalarında aktif rol alarak siyasal süreçlere ve STK'lara katılımı artırabilirler. Bu durum, sosyal sorumluluğun toplumsal değişim ve ilerleme için önemli bir itici güç olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırmada gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı, örgütlenme eğilimleri ve sivil toplum kurumlarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır;

- Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmazken, yardımlaşma ve duyarlılık alt boyutlarında kadınların lehine anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Kadınların yardımlaşma ve duyarlılık puanları, erkeklerin yardımlaşma ve duyarlılık puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu bulgu, toplumsal cinsiyet rollerinin ve sosyalizasyon süreçlerinin kadın ve erkekler üzerinde farklı etkiler yarattığının göstergesidir. Geleneksel olarak, kadınlar daha fazla bakım verme ve empati kurma rollerine teşvik edilirken, erkekler daha rekabetçi ve bağımsız olma yönünde sosyalleştirilmektedirler. Bu sosyalleşme süreçleri, kadınların yardımlaşma ve duyarlılık konularında daha yüksek puanlar almasına katkıda bulunabilir.
- STK algısı ölçeği genelinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Kadınların STK algısı puanları, erkeklerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, STK'ların kadınlar tarafından daha fazla desteklendiğini ve olumlu algılandığını göstermektedir. Bu durum, STK'ların kadınları hedefleyen ve kadınların katılımını teşvik eden stratejiler geliştirmeleri gerektiğine işaret eder.
- Sosyal sorumluluk ölçeği genelinde yaş gruplarına göre anlamlı bir farklılık gözlenmiştir. 25-30 yaş grubundaki katılımcıların sosyal sorumluluk puanları, 13-18 yaş ve 19-24 yaş gruplarındaki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgu, yaş gruplarının sosyal sorumluluk anlayışında önemli bir etken olduğunu göstermektedir. 25-30 yaş grubundaki katılımcıların sosyal sorumluluk puanlarının, 13-18 yaş ve 19-24 yaş gruplarındaki katılımcılardan anlamlı düzeyde daha yüksek olması, yaşın sosyal sorumluluk bilincinin gelişiminde önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Yaş gruplarına göre sosyal sorumluluk anlayışındaki farklılıklar,

gençlerin bu konuda daha fazla eğitim ve katılım fırsatlarına ihtiyaç duyduğunu göstermektedir. Bu farkındalık ve katılım fırsatlarının artırılması, gençlerin sosyal sorumluluk bilincini geliştirerek, toplumsal sorunlara daha duyarlı bireyler olmalarını sağlayacaktır.

- Siyasal katılım ölçeği genelinde eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur Lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcıların siyasal katılım puanları, lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcıların puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Lise ve altı eğitim düzeyindeki katılımcılar, siyasal katılımı daha çok yerel ve günlük yaşamla ilgili konularda gösterebilirler. Bu katılım biçimleri, daha doğrudan ve pratik olabilir. Örneğin, yerel seçimlere katılım, topluluk toplantılarına katılma veya protestolara katılma gibi faaliyetler bu grup için daha yaygın olabilir. Bu bulgu, onların siyasal katılım puanlarının daha yüksek olmasına katkıda bulunabilir. Ayrıca lisansüstü eğitim düzeyindeki katılımcılar, genellikle yoğun bir akademik veya profesyonel yaşam sürdürürler. Bu, onların siyasal katılım için ayıracakları zaman ve kaynakların sınırlı olmasına neden olabilir. Bu nedenle, daha az doğrudan katılım gösterebilirler.
- Araştırma bulguları gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı, örgütlenme eğilimleri ve sivil toplum kurumlarına katılım düzeyleri arasında önemli ve pozitif ilişkilerin bulunduğunu göstermektedir. Sonuçlar, gençlerin siyasal katılım düzeylerinin artmasıyla birlikte sosyal sorumluluk algılarının da güçlendiğini ve toplumsal sorunlara duyarlılıklarının arttığını ortaya koymaktadır. Bu da gençlerin siyasal alanda daha aktif bir rol üstlendikçe daha fazla sorumluluk almak istediklerini göstermektedir.
- Özellikle siyasal katılım ile sosyal sorumluluk arasındaki pozitif ilişki dikkat çekicidir. Gençlerin siyasal alanda aktif olmaları, toplumsal sorunlara duyarlılık göstermeleri ve bu sorunların çözümü için sorumluluk almaları arasında doğrudan bir ilişki bulunmaktadır. Bu durum, gençlerin siyasi faaliyetlerde bulundukça toplumsal sorumluluk anlayışlarının güçlenerek sosyal sorunlara duyarlılık gösterme isteklerinin arttığını göstermektedir. Benzer şekilde, siyasal katılım ile örgütlenme eğilimi arasındaki pozitif ilişki

de dikkat çekicidir. Gençlerin siyasal katılım faaliyetlerine katıldıkça, daha fazla örgütlenme eğilimi gösterdikleri görülmektedir. Bu durum, gençlerin siyasal faaliyetlere katıldıkça, toplumsal hareketler ve sivil toplum kurumları içinde daha aktif bir rol üstlenme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Ayrıca, siyasal katılım ile STK katılımı arasındaki pozitif ilişki de önemlidir. Gençlerin siyasal alandaki katılımı arttıkça, STK'lara katılım düzeylerinin de arttığı görülmektedir. Bu da gençlerin siyasal faaliyetlere katıldıkça, sivil toplum kurumlarına ilgi gösterme ve bu kurumlar içinde aktif bir rol üstlenme isteklerinin arttığını göstermektedir.

- Sosyal sorumluluğun siyasal katılım ile STK katılımı arasında kısmi aracılık ettiği bulgusu önemlidir. Sosyal sorumluluk bilinci arttıkça, bireylerin siyasal ve sivil toplum kurumlarına katılım düzeylerinin de arttığı gözlemlenmektedir. Bu durum, sosyal sorumluluğun toplumsal sorunlara duyarlılık ve çözüm bulma isteği ile birlikte bireylerin toplumsal etkinliklere katılma eğilimini artırdığını göstermektedir. Bu bulguların ışığında, gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı, örgütlenme eğilimleri ve sivil toplum kurumlarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkilerin karmaşık ve önemli olduğu görülmektedir.
- Türkiye'nin sosyal, politik ve kültürel yapısı, gençlerin sivil toplum kuruluşlarına (STK) katılımı, sosyal sorumluluk, kolektif eylem ve siyasal katılım düzeylerini önemli ölçüde etkilemektedir. Araştırmanın bulgularına göre, katılımcıların bu alanlardaki puanları belirli demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir. Gençlerin siyasal katılım düzeyleri orta seviyede bulunmuştur. Ancak, kişisel siyasal hedefler konusunda daha yüksek puanlar elde ederken, toplumsal sorumluluk konusunda daha düşük puanlar almaktadırlar. Bu durum, Türkiye'nin politik atmosferi ve gençlerin politik süreçlere olan ilgisiyle doğrudan ilişkilidir. Katılımcıların sosyal sorumluluk düzeyleri genel olarak yüksektir, özellikle yardımlaşma konusunda oldukça duyarlı oldukları görülmektedir. Ancak, toplum ve çevreye yönelik sorumluluk alma konusunda görece daha düşük bir eğilim sergilemektedirler. Bu durum, Türkiye'deki sosyal yapının, dayanışma ve yardımlaşma kültürünün bir yansımasıdır. Katılımcıların kolektif eylemlere katılım düzeyleri orta seviyede

bulunmuştur. Yasal sorumluluk gerektirmeyen eylemlere daha fazla eğilim göstermeleri, gençlerin politik eylemlerde daha temkinli davrandıklarını göstermektedir. Bu durum, Türkiye'deki politik ortamın ve toplumsal hareketlere yönelik tutumların bir yansımasıdır. Gençlerin STK'lara yönelik algıları genel olarak olumludur, ancak olumsuz yargılar da azımsanmayacak düzeydedir. Kadınların STK algıları erkeklere göre daha olumludur, bu da Türkiye'deki toplumsal cinsiyet rolleri ve kadınların sosyal hareketlere katılımı ile ilgili olabilir.

- Türkiye'nin mevcut sosyal, politik ve kültürel yapısı, gençlerin STK'lara katılımını, sosyal sorumluluk anlayışını ve siyasal katılım düzeylerini şekillendiren önemli faktörlerdir. Araştırma sonuçları, Türkiye'nin toplumsal yapısının ve gençlerin bu yapıya uyum sağlama biçimlerinin, STK'lara yönelik algılar ve katılım düzeyleri üzerinde belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, Türkiye'nin sosyal, politik ve kültürel yapısı, gençlerin STK'lara katılımı, sosyal sorumluluk ve siyasal katılım düzeyleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda, araştırma sonuçlarının Türkiye'nin mevcut durumu ile yakından ilişkili olduğu söylenebilir.
- Kadınlar, sosyal sorumluluk ölçeğinin yardımlaşma ve duyarlılık alt boyutlarında, ayrıca STK algısı ölçeğinin genelinde ve olumlu yargı alt boyutunda erkeklerden daha yüksek puanlar almıştır. Erkekler ise STK algısının olumsuz yargı alt boyutunda kadınlardan daha yüksek puanlar almıştır.
- 25-30 yaş grubundaki katılımcılar, sosyal sorumluluk puanlarında diğer yaş gruplarına göre daha yüksek puanlar almıştır. Bu grup, inisiyatif alma ve duyarlılık konularında da daha yüksek puanlar elde etmiştir.

Bu bulgular, gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı, örgütlenme eğilimleri ve sivil toplum kurumlarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkilerin anlaşılması ve gençlerin toplumsal sorunlara duyarlılığını artırma potansiyelini göstermektedir. Bu bağlamda, gençlerin sosyal sorumluluk bilincini güçlendirmek ve toplumsal değişime aktif katılımlarını teşvik etmek için aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- Eğitim Programları: Eğitim kurumları, gençlere sosyal sorumluluk bilincini geliştirecek ve siyasal katılımı teşvik edecek programlar sunabilir. Bu programlar, gençlerin toplumsal sorunlara duyarlılığını artırarak aktif bir vatandaşlık anlayışını benimsemelerine yardımcı olabilir.
- STK'lara Destek: STK'lara yönelik destekler arttırılmalı ve gençlerin bu kuruluşlara katılımını teşvik edecek ortamlar oluşturulmalıdır. Gençlerin, STK'ların faaliyetlerine katılarak sosyal sorumluluklarını yerine getirmeleri ve toplumsal değişime katkıda bulunmaları önemlidir.
- Siyasal Eğitim: Gençlere siyaset ve siyasal süreçler hakkında bilgi vermek ve siyasal katılımın önemini vurgulamak için siyasal eğitim programları düzenlenmelidir. Bu programlar, gençlerin siyasi faaliyetlere katılımını teşvik ederek demokratik süreçlere aktif katılımlarını sağlayabilir.
- Gençlik Merkezleri ve Kulüpleri: Gençlik merkezleri ve kulüpleri, gençlerin bir araya gelerek toplumsal sorunlara yönelik projeler geliştirebilecekleri ve sosyal sorumluluklarını yerine getirebilecekleri ortamlar sunmalıdır. Bu tür ortamlar, gençlerin örgütlenme eğilimlerini artırarak toplumsal değişime aktif katılımlarını sağlayabilir.
- Mentorluk Programları: Deneyimli bireylerden oluşan mentorluk programları, gençlerin siyasal katılım ve sosyal sorumluluk alanlarında kendilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu programlar, gençlerin potansiyellerini keşfetmelerine ve toplumsal etkinliklere daha fazla katılım göstermelerine olanak sağlayabilir.
- Yerel topluluklarda sosyal ağların güçlendirilmesi, bireylerin kolektif eylemlere katılımını artırabilir. Topluluk merkezleri ve sosyal etkinlikler, bireylerin bir araya gelmesini ve ortak eylemlerde bulunmasını sağlayabilir.
- Sivil toplum kuruluşları, genç yetişkinlerin kolektif eylemlere katılımını teşvik edecek gönüllülük programları düzenlemelidir. Bu programlar, gençlerin toplumsal değişim için aktif rol almalarını sağlayabilir.

- 25-30 yaş grubundaki bireyler için kolektif eylem ve toplumsal katılım fırsatları yaratılmalıdır. Bu yaş grubundaki bireyler, toplumsal sorunlara çözüm bulma konusunda daha motive olabilirler.
- Üniversite ve lisansüstü eğitim kurumları, öğrencilere yönelik sosyal sorumluluk projeleri ve hizmet öğrenimi programları geliştirmelidir. Bu programlar, öğrencilerin toplumsal sorunlara duyarlılıklarını artırabilir.

Bu öneriler, gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı, örgütlenme eğilimleri ve sivil toplum kurumlarına katılım düzeylerini artırmak için alınabilecek önlemlerdir. Bu şekilde, gençlerin toplumsal sorunlara duyarlılıklarını artırarak toplumsal değişime daha etkin bir şekilde katkıda bulunmaları sağlanabilir.

Bu öneriler dışında gelecek çalışmalar için de aşağıdaki öneriler getirilmiştir;

- Bu çalışmada, gençlerin siyasal katılım, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri ile sivil toplum örgütlerine katılım düzeyleri üzerinde cinsiyet, yaş, eğitim durumu gibi demografik değişkenlerin etkileri incelenmiştir. Gelecekteki araştırmalar, daha geniş ve çeşitli bir örneklem kullanarak bu değişkenlerin etkilerini daha detaylı bir şekilde incelemelidir. Özellikle farklı coğrafi bölgelerde ve farklı sosyoekonomik düzeylerdeki gençler üzerinde yapılacak çalışmalar, bu bulguların genellenebilirliğini artıracaktır.
- Bu çalışmada kullanılan kantitatif yöntemler, gençlerin katılım düzeylerini ve bu katılımın belirleyicilerini ortaya koymuştur. Ancak, gençlerin bu konulardaki derinlemesine düşüncelerini, motivasyonlarını ve engellerini anlamak için nitel araştırmalara da ihtiyaç vardır. Gelecekte yapılacak nitel araştırmalar, odak grup görüşmeleri ve derinlemesine mülakatlar gibi yöntemlerle gençlerin siyasal katılım ve sosyal sorumluluk anlayışlarını daha ayrıntılı bir şekilde ortaya koyabilir.
- Gençlerin siyasal katılım, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimlerinin zaman içindeki değişimini anlamak için uzunlamasına araştırmalara ihtiyaç vardır. Bu tür araştırmalar, gençlerin yaşlandıkça bu

konulardaki tutum ve davranışlarının nasıl değiştiğini gözlemleyerek, daha uzun vadeli ve sürdürülebilir stratejiler geliştirilmesine katkıda bulunabilir.

- Günümüzde dijital medya ve sosyal ağlar, gençlerin siyasal katılım ve sosyal sorumluluk anlayışlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Gelecekteki araştırmalar, teknolojinin ve sosyal medyanın bu süreçler üzerindeki etkilerini daha derinlemesine incelemelidir. Bu, gençlerin dijital platformlar üzerinden nasıl mobilize olduklarını ve bu platformların sivil toplum örgütlerine katılımı nasıl teşvik ettiğini anlamamıza yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- Acar, E., & Becel, Y. (2021). Üniversite gençliğinin gönüllü siyasal katılımı: Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İİBF öğrencileri üzerine uygulamalı bir çalışma. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Çalışmalar Dergisi*, 2(1), 15-35.
- Acar, Ş. (2012). *Sivil toplum kurumu olarak Türkiye’de derneklerin profili*. Bizim Ofset.
- Adıgüzel, D. Ü., Sarıtaş, E., & Barutçu, S. (2017). Bireysel sorumluluk ve sosyal sorumluluk: öğrencilerin bireysel sorumluluk algılarının sosyal sorumluluk kampanyalarına yönelik tutumlarına etkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(15), 388-398.
- Akfırat, O. N., & Çok, F. (2013). Gençlerin Siyasal ve Toplumsal Katılımı Ölçeğinin Geliştirilmesi. [The Turkish Adaptation of the Scale that Effect Political and Social Participation]. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi [Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences]*, 46(2), 369-398.
- Akıncı, S. (2014). Siyasal katılım düzeyleri üzerine bir inceleme. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, (7), 33-45.
- Akman, K. (2021). Türkiye’de gençlik ve siyaset: gelecek için nasıl bir katılım?. *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 4(1), 157-181.
- Aksoy, F. (2018). *Sivil toplum kuruluşlarında kurumsal itibar yönetimi: farklı alanlarda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları üzerine bir araştırma*. [Yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Alacahan, O. (2000). *Siyasal parti seçmenlerinin nitelikleri ve siyasal katılmaları*. [Doktora tezi], Cumhuriyet Üniversitesi, Sivas.
- Alkan, H., & Bağcı, H. (2011). Sosyo-ekonomik değişme ve siyasal katılma: Kahramanmaraş örneği 1950–2002. *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, (39), 207-229.
- Altan, C. (2011). Eğitim-siyasal eğilim ilişkisi: Mersin örneği. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(1), 313-329.

- Altın, E., & Kasımoğlu, M. (2018). Gençlerin siyasal katılımı: Şırnak örneği. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 6(14), 111-148.
- Altındal, Y. (2007). *Kadının siyasal katılımı bağlamında partilerin kadın kollarının sosyolojik açıdan değerlendirilmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın.
- Altun, F. (2005). *İnternet ve küresel muhalefetin dili sivil toplum: Farklı bakışlar*. Kaknüs Yayınları.
- Altun, F., & Demirişler, P. (2023). Kadın derneklerinde gönüllü faaliyetlerde bulunan kadınların gönüllülük motivasyonları ve deneyimleri üzerine bir değerlendirme. *Sosyal Çalışma Dergisi*, 7(2), 142-166.
- Asar, İ. (2017). *Lisansüstü öğrencilerinin kişilik yapılarıyla bireysel sosyal sorumluluk bilinçleri arasındaki ilişkiler*. [Yüksek lisans tezi]. Karabük Üniversitesi, Karabük.
- Aslan, S. (2010). Sivil toplum ve demokrasi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 15(2), 357-374.
- Astin, A. W. (1993). Diversity and multiculturalism on the campus: How are students affected?. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 25(2), 44-49.
- Aşıcı, E., & Akyavuz, E. K. (2021). Sosyal duyarlılık dersinin yardımseverlik ve kültürlerarası duyarlılık üzerindeki etkisi. *e-Kafkas Journal of Educational Research*, 8(2), 355-369.
- Ateş, H., & Nohutçu, A. (2006). Kamu hizmeti sunumunda gönüllü kuruluşlar ve devlet. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 6(11), 244-276.
- Avşarbay, A., & Dilekci, T. (2014). Türkiye’de kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile ilgili temel tartışmalar ve İngiltere’deki tıp mesleği ile ilgili uygulama. *Türk İdare Dergisi*, (478), 323-358.
- Ay, E. (2009). *Türkiye’de sivil toplum düşüncesinin gelişimi ve din*. [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Aydın, A. (2019). Olumlu ve olumsuz manası ile siyasal katılım kavramının incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 10(17), 2121-2138.
- Aziz, A. (2015). *Siyasal iletişim* (6. Baskı). Nobel Akademik Yayıncılık.

- Balaban, A. Y., & İnce, İ. Ç. (2015). Gençlerin sivil toplum kuruluşlarındaki gönüllülük faaliyetleri ve gönüllülük algısı: Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı (TEGV) Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(2), 149-169.
- Balcı, Ş., Tarhan, A., & Bal, E. (2013). *Medya ve siyasal katılım*. Literatürk.
- Başaran, İ. E. (2005). *Eğitim psikolojisi: gelişim, öğrenme ve ortam* (6. Baskı). Nobel.
- Bayrakdar, S., & İncekara, A. (2013). Türkiye'nin genç işsizlik profili. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 4(1), 15-38.
- Bayraktar, G., Tozoğlu, E., Gülbahçe, Ö., Öztürk, M.E. & Gülbahçe, A. (2016). Üniversite öğrencilerinin bireysel sosyal sorumluluk düzeylerinin spor ve farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, (18), 77-88.
- Becel, Y. (2017). *Türkiye'de üniversite gençliğinin siyasal katılım durumu: Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencileri üzerine bir uygulama*. [Yüksek lisans tezi]. Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya.
- Biber, A. (2006). *Sivil toplum örgütlerinde halkla ilişkiler*. Nobel Yayın.
- Bilici, M. V. (2020). Gençlerin STK katılımları önündeki engeller ve STK'lardan beklentileri, *Türkiye'nin gençleri* içinde (ss. 279-315), TGSP Yayınları.
- Bode, L. (2017). Closing the gap: Gender parity in political engagement on social media. *Information, Communication & Society*, 20(4), 587-603.
- Bolluk, N. (2017). *Türkiye'de siyasi partilerde parti içi demokrasi ve kadın katılımı sorunu*. [Yüksek lisans tezi]. Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.
- Boulding, C. E. (2010). NGOs and political participation in weak democracies: Subnational evidence on protest and voter turnout from Bolivia. *The Journal of Politics*, 72(2), 456-468.
- Bowen, F., & Blackmon, K. (2003). Spirals of silence: The dynamic effects of diversity on organizational voice. *Journal of management Studies*, 40(6), 1393-1417.
- Budakoğlu, M. E., & Tuysuz, M. (2023). XYZ kuşakları karakteristik özelliklerinin siyasal katılımdaki rolü: İstanbul ili örneği. *Strategic Public Management Journal*, 9(16), 121-161.

- Bulut, Y., Akın, S., & Kahraman, Ö. F. (2017). Kamu politikalarının oluşturulmasında sivil toplum kuruluşlarının etkisi. *Strategic Public Management Journal*, 3(6), 23-34
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (14. baskı). Pegem Akademi.
- Büyüktosunoğlu, T. (2013). *Selçuk ve Dicle üniversitesi öğrencilerinin siyasal katılma davranışları üzerine uygulamalı bir çalışma*. [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Cansever, N. (2024). Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Eğitiminin Siyasal İlgi ve Katılım Düzeyine Etkisi Üzerine Bir Araştırma. *Yükseköğretim Dergisi*, 13(3), 367-380.
- Cengil, M. (2015). Hitit üniversitesi ilahiyat fakültesi öğrencilerinde sorumluluk duygusu ve sorumluluk davranışı üzerine bir araştırma. *Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (33), 7-23.
- Cengiz, S., Üstün, K., & Vargün, B. (2022). Sosyal dışlanmanın işsizlik ve siyasal katılım ilişkisinin ortaya konulmasına dair bir araştırma: Ardahan Üniversitesi İİBF öğrencileri örneği. *Uluslararası İnsan Çalışmaları Dergisi*, 5(9), 148-172.
- Cincil, F. (2020). *Sivil toplum kuruluşları hakkında hazırlanan vignettelerle öğrencilerin etkin vatandaşlık algılarının belirlenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi, Trabzon.
- Coffé, H., & Bolzendahl, C. (2010). Same game, different rules? Gender differences in political participation. *Sex Roles*, 62, 318-333.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nd ed.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Colby, A., Beaumont, E., Ehrlich, T., & Corngold, J. (2010). *Educating for democracy: Preparing undergraduates for responsible political engagement* (Vol. 19). John Wiley & Sons.
- Coşkun, S. (2019). Aristoteles ve Kant'ta sorumluluk. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (28), 87-100.
- Creswell, J. W. (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. Sage Publications.

- Çağlar, N. (2011). *2007 genel seçimlerinde yerel medyada kadın adayın temsili: Antalya ve Isparta örneği*. [Yüksek lisans tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Çaha, Ç. (2017). *Sivil toplum sivil topluma karşı: sivil toplumun Türkiye ve dünya üzerindeki serüveni*, Mana Yayınları.
- Çaha, Ö. (2011). Türkiye’de Meslek Odaları: Oligarşinin Merkez Üsleri. *Liberal Düşünce Dergisi*, (63), 213-222.
- Çelik, A., (2007). Şirketlerin sosyal sorumlulukları, *Kurumsal sosyal sorumluluk: işletmeler ve sosyal sorumluluk içinde* (ss. 61–84), İGİAD Yayınları.
- Çizakça, M. (2017). *İslam dünyasında vakıflar*. KTO Karatay Üniversitesi Yayınları.
- Çolak, R. (2020). *Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım sürecinde Twitter kullanımı*. [Yüksek lisans tezi]. Trabzon Üniversitesi, Trabzon.
- Çukurçayır, M. A. (2012). *Siyasal katılma ve yerel demokrasi* (4. Baskı). Çizgi Kitabevi.
- Çukurçayır, M. A., & Gökçe, G. (2002). Yerel siyaset ve katılma davranışı: Konya’da katılım eğilimleri. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 126-146.
- Dahl, R. A. (1971). *Polyarchy participation and opposition*. Yale University Press.
- Dany, C. (2012). *Global governance and NGO participation: Shaping the information society in the United Nations*. Routledge.
- Dâver, B., (1969). *Siyaset bilimine giriş*. Doğan Yayınevi.
- Demir, F. (2013). Sendikaların kuruluşu ve işleyişi. *Çalışma ve Toplum*, 4(39), 17-42.
- Demir, G. (2011). Habermas ve Foucault: Müzakereci demokrasi ve yönetimsellik. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 11(22), 48-71.
- Demirel, N. (2009). *Kuramsal ve tarihsel aşamaları ile sivil toplum ve Türkiye*. [Doktora tezi]. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Dilber, F. (2013). Siyasal katılıma etki eden psikolojik faktörler ve seçmen tercihinin etkisi; Karaman seçmenleri üzerine bir alan araştırması. *Akademik Bakış Dergisi*, (35), 1-21.
- Dillman, D. A., Smyth, J. D., & Christian, L. M. (2014). *Internet, phone, mail, and mixed-mode surveys: The tailored design method*. John Wiley & Sons.

- Duran, H. (2005). Siyasal katılmayı etkileyen faktörler üzerine bir araştırma: Tavşanlı-Kütahya örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (13), 131- 152.
- Durdu, M. (2018). Maliye politikalarının belirlenmesinde sivil toplum kuruluşlarının rolü. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (39), 15-28.
- Dursun, D. & Altunoğlu, M. (2015). *Siyaset bilimi*. Anadolu Üniversitesi Yayınevi.
- Dursun, D. (2006). *Siyaset bilimi* (3. Baskı). Beta Yayınları.
- Dursunoğlu, İ. (2012). *Demokrasilerde Sivil Toplum Kuruluşlarının Yeri ve Önemi*. [Yüksek lisans tezi], Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Ehrlich, T. (2000). *Civic responsibility and higher education*. Rowman & Littlefield Publishers.
- Einolf, C. J. (2011). Gender differences in the correlates of volunteering and charitable giving. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 40(6), 1092-1112.
- Eraslan, L. (2011). Bireysel sosyal sorumluluk ölçeğinin (BSS) geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 24(24), 81-92.
- Eraslan, L., & Erdoğan, E. (2015). Değerler, gençlik ve sivil toplum kuruluşları. *Sakarya University Journal of Education*, 5(2), 122-139.
- Erdinç, İ. E. (2018). Üniversite gençliği bağlamında siyasal katılım ve kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 194-223.
- Erdoğan, E. (2015). Siyasal psikoloji siyasal katılım hakkında ne öğretebilir? Gezi protestoları'na katılanlar üzerinden bir değerlendirme. *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 3(1), 31-58.
- Erdoğan, E. (2016). *Hemşirelerin bireysel sosyal sorumluluk düzeyleri ile yaşam doyumunun demografik değişkenlere göre araştırılması*. [Yüksek lisans tezi]. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Erdoğan, E. (2017). İnternet ve siyasal katılım: Türkiye gençliği üzerinden bir değerlendirme. *Gençlik Araştırmaları Dergisi*, 5(13), 5-38.
- Erdoğan, E., & Erdem, R. (2017). Hemşirelerin bireysel sosyal sorumluluk düzeyleri ile yaşam doyumunun demografik değişkenlere göre araştırılması. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(28), 293-312.

- Ertugay, F. (2005). *Sivil toplum örgütlerinin siyasal iktidar üzerine etkileri*. [Yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Eryılmaz, Ö., & Deveci H. (2019). Ortaokul öğrencilerine yönelik sosyal sorumluluk ölçeği'nin geliştirilmesi. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(2), 751-792
- Erzen, M. Ü., & Yalın, B. E. (2011). Siyasal kültürün temel paradigmaları üzerine: Kültürden, siyasal toplumsallaşma, örgütlenme ve katılma süreçlerine yansıyanlar. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 41, 49-61.
- Eser, H. B. (2013). Siyasal bilgi edinme amacı ile internetin kullanımı, siyasal yeterlilik, ilgi ve katılım ilişkisi üzerine bir araştırma. *Electronic Turkish Studies*, 8(8), 1873-1893.
- Eser, H. B., & Güler, Ö. (2015). İnternet ve sosyal ağların siyasal katılım üzerine etkisi- SDÜ örnek olayı. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(12), 196-219.
- Eser, H. B., & Sarışahin, P. (2016). Cinsiyet-siyasal katılım ilişkisi: SDÜ örnek olayı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15), 38-58.
- European Commission, (2024). *Youth policy*. <https://ec.europa.eu/youth/policy/implementation>
- Evre, B. (2020). KKTC'deki ergen gençlerin siyasal katılım düzeyleri ve biçimleri: 9 Yıllık kohort çalışması. *Electronic Turkish Studies*, 15(3), 1-24.
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Filiz, U. (2019). *Seçmen davranışını etkileyen sosyo-psikolojik faktörler: Pamukkale üniversitesi örneği*. [Yüksek lisans tezi]. Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Flanagan, C. A., & Levine, P. (2010). Civic engagement and the transition to adulthood. *The Future of Children*, 20(1), 159-179.
- Galston, W. A. (2001). Political knowledge, political engagement, and civic education. *Annual Review of Political Science*, 4(1), 217-234.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update* (10th ed.). Pearson.
- Görgülü, B. (2018). *Gençlerin siyasal katılım sürecinde sosyal medyanın rolü*. (Yüksek lisans tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Green Paper (2001). *Green paper: promoting a european framework, for corporate social responsibility*. https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_01_9
- Hasırcı, O. N. (2008). *Almanya'da Türklerin siyasal katılımı: Köln örneği*. [Doktora tezi]. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Inglehart, R., & Norris, P. (2003). *Rising tide: Gender equality and cultural change around the world*. Cambridge University Press.
- İçduygu, A., Toktaş, Ş., & Soner, B. A. (2014). The Politics of Population in a Nation-Building Process: Emigration of Non-Muslims from Turkey. *Ethnic and Racial Studies*, 37(2), 280-301.
- İlter, E. (2022). Türkiye'de siyasal katılma, *Türkiye'de demokrasi süreç, yapı, tartışmalar* içinde (ss. 215-239), Efe Akademi Yayınları.
- İşliyen, M. (2015). *Siyasal katılım sürecinde sosyal medyanın rolü ve etkileri*. [Doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Jensen, F. (2006). Responsibility. *Endgame*. Vol. II. Seven Stories Press.
- Jones, G. R. (2013). *Organizational theory, design, and change*. Pearson.
- Kahraman, A. B. (2011). *Siyasal katılımın sosyolojik analizi*. Çizgi Kitabevi.
- Kalender, A. (2005). *Siyasal iletişim seçmenler ve ikna stratejileri*. Çizgi Kitabevi.
- Kapani, M. (2019). *Politika bilimine giriş*. Tarcan Matbaası.
- Karabey, C. N., & Battal, F. (2018). Profesyonel etik standartlar, kurumsal sosyal sorumluluk. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(4), 2249-2263.
- Karaca, Ş. (2019). Bireysel sosyal sorumluluğun bilinçli tüketim davranışı üzerindeki etkisini incelemeye yönelik bir çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 147-172.
- Karadağ, A. vd., (2014). *Siyaset bilimine giriş* (3. Baskı). Lisans Yayıncılık.
- Karakoç, R. (2010). *Göç ve siyasal katılma davranışı: Konya örneğinde kentsel bütünleşme ve siyasal katılma*. [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım.

- Karlı, N. (2022). Genç ve yetişkinlerde yardımseverlik ve dindarlık. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 21, 60-84.
- Kartopu, S., Geçer, H., & Hacıkeleşoğlu, H. (2018). Sorumluluk duygusu ve dindarlık: Üniversite öğrencileri üzerine ampirik bir araştırma. *Journal of International Social Research*, 11(58), 465-488.
- Kavak, B., & Vatansever, N. (2007). Hizmet sektöründe örgüt içi iletişim bileşenleri ve işgören verimliliği üzerindeki etkileri: Ankara'daki beş yıldızlı otel işgörenlerinin düşünceleri. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 120-140.
- Kaya, O. (2015). *Kimlik gücü, kimlik işlevleri ile kolektif eylem arasındaki ilişkide sosyal adaletin rolü*. [Yüksek lisans tezi]. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Kırıkçı, S. (2024). Siyasal iletişimin hedef kitlesi olarak Z kuşağı: Politik aidiyetler üzerinden bir değerlendirme. *SDÜ İFADE*, 6(1), 29-43.
- Kışlalı, A. T. (2021). *Siyasal sistemler siyasal çatışma ve uzlaşma* (2. Baskı). Kırmızı Kedi Yayın Evi.
- Kocabaş, F. (2010). *Sosyal politika aracı olarak kâr amacı gütmeyen kuruluşlar*. Nisan Kitabevi.
- Koc-Michalska, K., Lilleker, D. G., & Vedel, T. (2014). Civic political engagement and social change in the new digital age. *New Media & Society*, 16(3), 537-556.
- Korkusuz, M. (2021). Globalleşen dünya ve politik psikolojik kodlar bağlamında geleceğin dinamik Türkiye'si için perspektif arayışı. *Uludağ Uluslararası Çalışmalar Dergisi*, 5(1), 20-34.
- Koru, A. M. (2019). *Gençlerin siyasal katılımları ve gençlik meclisleri: Konya örneği*. [Yüksek lisans tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.
- Kömürcü, A. H. (2012). *Toplumsal beklentilerin özel öğretim kurumlarının sosyal sorumluluk uygulamalarına etkisini belirlemeye yönelik bir araştırma*. [Yüksek lisans tezi]. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Kutlu, A. (2018). Dönüşen medya çağında siyasal katılım: İstanbul'da yaşayan 18-22 yaş seçmen örneği. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5(3), 90-106.

- Kutlu, Ö., & Altuntaş, A. (2019). Gençlerin kamu politikaları süreçlerine sosyal medya üzerinden katılımı. *V. Stratejik Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiri Kitabı* içinde; (ss. 39-67), İstanbul.
- Küçükşen, K., & Budak, H. (2017). Lise öğrencilerinin sosyal değer tercihlerinin küresel sosyal sorumluluk düzeylerine etkisi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(3), 1813-1826.
- Lim, J., & Moon, K. K. (2022). Does political participation strengthen the relationship between civic morality and environmentally friendly attitudes? Evidence from South Korea. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(4), 2095.
- Madsen, D. (1987). Political self-efficacy tested. *American Political Science Review*, 81(2), 571-581.
- Metin, H. (2006). *Halkla ilişkilerde sosyal sorumluluk*. [Doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Meyer, J. W., & Rowan, B. (1977). Institutionalized organizations: Formal structure as myth and ceremony. *American Journal of Sociology*, 83(2), 340-363.
- Norris, P. (2002). *Democratic phoenix: Reinventing political activism*. Cambridge University Press.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- Olsen, M. E. (1969). Two categories of political alienation. *Social Forces*, 47(3), 288-299.
- Olsen, M. E. (1970). Social and political participation of blacks. *American Sociological Review*, 35(4), 682-697.
- Orhan, E. A. (2009). *Toplumsal, kültürel ve katılımsal boyutuyla siyasal davranışın sosyo-politik analizi*. Nobel Yayın Dağıtımı.
- Öz Döm, Ö., & Bingöl, Y. (2021). Türkiye'de gençlerin siyasal katılımı: motivasyon olarak sosyal medya. *Itobiad: Journal of the Human & Social Science Researches*, 10(1), 605-620
- Özaydın, M. M., & Han, E. (2014). Sendika üyesi kamu görevlilerinin “sendika-siyaset” ilişkisine yönelik yaklaşımları üzerine bir alan araştırması. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 19(2), 57-73.

- Özcan, M. (2021). Ortaokul öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeyleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 25(1), 291-302.
- Özdemir, G. (2019). Siyasal katılmayı etkileyen sosyoekonomik faktörler üzerine bir araştırma-Çankırı örneği. *Sakarya İktisat Dergisi*, 8(3), 252-283.
- Özen, Y. (2006). *Grupla psikolojik danışmada çağdaş yaklaşımlar*. Seçkin Yayıncılık.
- Özen, Y. (2010). Kişisel sorumluluk bağlamında öznel ve psikolojik iyi oluş sosyal psikolojik bir değerlendirme. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (4), 46-58.
- Özen, Y. (2013). Sorumluluk duygusu ve davranışı ölçeğinin geliştirilmesi güvenilirliği ve geçerliği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(7), 343–357.
- Özer, M. H. (2008). Günümüz itibariyle sivil toplum kuruluşlarının iktisadi ve sosyal fonksiyonları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 86-97.
- Özer, M., & Aktaş, B. Ç. (2019). Değerler eğitimi devamlılığı: Okul öncesi eğitim programından hayat bilgisi öğretim programına. *İlköğretim Online*, 18(1), 389-405.
- Özgün, G. (2014). *Sosyal medyada siyasal iletişim: 2011 genel seçimlerinde iktidar ve anamuhalefet partilerinin sosyal medya stratejileri*. [Yüksek lisans tezi]. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Özkan, Y., Akgül Gök, F., Kocaoğlu, F., Taşkiran, H., Özdemir, P., & Muslu Köse, S. (2015). Sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal sorumluluk düzeylerinin belirlenmesi. *Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (3), 89-108.
- Özkaya, B. (2010). İşletmelerin sosyal sorumluluk anlayışının uzantisi olarak yeşil pazarlama bağlamında yeşil reklamlar-Green advertisements in the context of green marketing as an extension of the social responsibility understanding of companies. *Öneri Dergisi*, 9(34), 247-258.
- Özkaynar, K., Altunışık, R., & Yolcu, T. (2017). Facebook ve twitter kullanıcılarının siyasal katılım eğilimlerinin incelenmesi üzerine bir araştırma. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(5), 97-109.
- Özkul, O. (2017). Demokratik hakların gelişmesinde sivil toplum düşüncelerinin katkısı. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(14), 10-24.

- Özpolat, V. (2014). Postmodern bir sosyalleşme mecrası olarak sosyal medya ve gençlik. *Gençlik ve Kültürel Mirasımız Youth And Cultural Heritage*, Cilt:2, Sayı: 1, 45-56.
- Öztop, S. (2011). Yönetim ve örgüt kültüründe değerlerin önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(3), 217-230.
- Öztürk, M. (2013). Sendikal demokrasinin örgütlü hareketler açısından önemi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi*, 18(2), 269-285.
- Öztürk, Z., & Demir, Ö. (2017). Klasik, neo-klasik ve modern yönetim yaklaşımlarının karşılaştırılmasına ilişkin bir analiz. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 3(2), 119-134.
- Özüpek, M. N. (2005). *Kurum imajı ve sosyal sorumluluk*. Tablet Kitapevi.
- Özyılmaz, H., Dağtekin, E., & Oğuz, G. P. (2008). Sivil toplum kuruluşları ve meslek örgütlerince mimarlık. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26), 206-222.
- Özyurt, C. (2010). Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım davranışları: 29 Mart 2009 yerel seçimleri, Balıkesir örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 289-320.
- Pateman, C. (2012). Participatory democracy revisited. *Perspectives on politics*, 10(1), 7-19.
- Putnam, R. D. (1995). Tuning in, tuning out: The strange disappearance of social capital in America. *PS: Political Science & Politics*, 28(4), 664-683.
- Putnam, R. D. (2000). Bowling alone: America's declining social capital. In *Culture and politics: A reader* (pp. 223-234). Palgrave Macmillan US.
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2018). *Management* (14th ed.). Pearson.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2017). *Organizational Behavior* (17th ed.). Pearson.
- Sagawa, S., & Segal, E. (2000). Common interest, common good: Creating value through business and social sector partnerships. *California Management Review*, 42(2), 105-122.
- Salamon, L. M. (1994). The rise of the nonprofit sector. *Foreign Affairs*, 73(4), 109-122.

- Savaş, S. (2022). A Study on the Relationship between Corporate Social Responsibility and Art. *ART/icle: Sanat ve Tasarım Dergisi*, 2(1), 72-86.
- Schlenker, B. R. (1997). Personal responsibility: applications of the triangle model. *Reasearch in Organisational Behavior*, (19), 241- 301.
- Schmitter, P. C., & Streeck, W. (1999). *The organization of business interests: Studying the associative action of business in advanced industrial societies* (No. 99/1). MPIfG discussion paper.
- Scott, W. R. (2003). *Organizations: Rational, Natural, and Open Systems*. Prentice Hall.
- Secgin, F., & Yazıcı, F. (2018). Tarih ve sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kontrol odakları ve küresel sosyal sorumluluk düzeyleri arasındaki ilişki. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1267-1292.
- Selamoğlu, A. (2004). Örgütlenme sorunu ve sendikal yapıda değişim arayışı. *Çalışma ve Toplum*, 2(2), 39-54.
- Sert, N. Y. (2012). Türkiye’de özel sektörün kurumsal sosyal sorumluluk anlayışına ilişkin yarar algısı: kurumsal sosyal sorumluluk faaliyetlerinin duyurulmasında Web sitelerinin kullanılması. *Online Academic Journal of Information Technology*, 3(9), 31–50.
- Sezer, A., Çoban, O., & Akşit, İ. (2017). Öğretmenlerin sorumluluk değeri algılarının incelenmesi. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 122-144.
- Sezgin, F., & Tınmaz, A. (2017). Okulun sosyal sorumluluk rolü hakkında okul müdürü, sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşleri. *TÜBAV Bilim Dergisi*, 10(2), 77-92.
- Sherrod, L. R. (2007). Civic engagement as an expression of positive youth development. *Research in Human Development*, 4(3-4), 249-264.
- Sherrod, L. R., Flanagan, C., & Youniss, J. (2002). Dimensions of citizenship and opportunities for youth development: The what, why, when, where, and who of citizenship development. *Applied Developmental Science*, 6(4), 264-272.
- Silsüpür, Ö. (2021). Siyasal katılım, siyasal iletişim ve medya. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (6), 163-172.

- Smith, E. S. (1999). The effects of investments in the social capital of youth on political and civic behavior in young adulthood: A longitudinal analysis. *Political Psychology*, 20(3), 553-580.
- Soyyigit, Z. S. (2019). *Gençlerin sosyal sorumluluk çalışmalarına gönüllü katılımlarıyla algılanan ebeveyn tutumları, motivasyon ve iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Süer, S., & Oral, B. (2015). Öğretmen adaylarının sorumluluk duygusu algılarının belirlenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 32(1), 481-497.
- Şahan, E. (2011). *İlköğretim 5. ve 8. sınıf ders programlarındaki sorumluluk eğitime dönük kazanımların gerçekleşme düzeyleri*. [Yüksek lisans tezi]. Ahi Evran Üniversitesi, Kırşehir.
- Şahan, S. (2022). *Siyasal davranış: siyasal katılma ve siyasal toplumsallaşma üzerine bir değerlendirme*. Akademisyen Kitabevi.
- Şahin, L., & Öztürk, M. (2011). Küreselleşme sürecinde sivil toplum kuruluşları ve Türkiye'deki durumu. *Journal of Social Policy Conferences*, (54), 3-29.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Pearson.
- Talas, M. (2011). Sivil toplum kuruluşları ve Türkiye perspektifi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, (29), 387-401.
- Tanilli, S. (2006). *Uygarlık tarihi* (23. Baskı). Alkım Yayınevi.
- Tavşancıl, E. (2006). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi* (3. baskı). Nobel Yayın Dağıtım.
- Taylı, A. (2013). Sorumluluğun bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(30), 68-84.
- Teke, H. K. (2016). *Üniversite gençliği ve siyasal katılım: Selçuk Üniversitesi örneği*. [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Tekin, E. (2018). Kurumsal Sosyal Sorumluluk Faaliyetlerinde Sosyal Medyanın Rolü: GSM Firmaları Örneği. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(1), 31-55.
- Tekin, G. (2015). *Gençlerin siyasal katılımında kitle iletişim araçlarının rolü*. [Yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya.

- Temizel, M. (2012). *Türkiye’de seçmen davranışlarında sosyo-psikolojik, kültürel ve dinsel faktörlerin röli: Kuramsal ve ampirik bir çalışma*. [Doktora tezi]. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Toker, H., & Tat, M. (2013). Sosyal sorumluluk: kamu ve vakıf üniversiteleri öğrencilerinin sosyal sorumluluğa ilişkin bilgi düzeyleri ve algılarının ölçülmesi. *Selçuk İletişim*, 8(1), 34-56.
- Topbaş, H. (2009). *David Watson’un siyasal sistem teorisi bağlamında Türkiye’de siyasal iletişim ve siyasal katılma*. [Doktora tezi]. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tuncay, S., Hurma, H., & Konuş, L. (2008). Türkiye’de kentleşme ve göç olgusu sürecinde medya ve siyasal katılma ilişkisi. *Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Yeni Düşünceler Hakemli E-Dergisi*, (3), 9-42.
- Tuncel, G. (2011). *Sivil toplum ve devlet*. Bilsam Yayınevi.
- Turan, İ. (1986). *Siyasal sistem ve siyasal davranış*. Der Yayınları.
- Tütünsatar, A., & Okcu, M. (2020). Sosyal medya siyasal katılım ilişkisi: uygulamalar ve olaylar üzerinden değerlendirme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (36), 66-93.
- Uğurlu, H. Y. (2019). *Sivil toplum çalışmalarına katılımı motive eden faktörler ve gönüllü üniversite öğrencileri arasında bir araştırma*. [Yüksek lisans tezi]. Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- United Nations (2010). World programme of action for youth, New York, Printed at the United Nations, ss. 10-25.
<https://www.un.org/esa/socdev/unyin/documents/wpay2010.pdf>
- Urhan, B., & Gümüş, Ç. (2021). Kültür aktarımında bireysel sosyal sorumluluk ve dilin doğru kullanımı: bir afiş tasarımı. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (27), 427-447.
- Ünalmiş, A. N. (2019). Temsili demokrasideki siyasal katılım sorununun çözümünde Türkiye ve AB’nin STK’lara yaklaşımı. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 331-343.
- Van Deth, J. (2021). *What is political participation?* Politics.
<https://oxfordre.com/politics/display/10.1093/acrefore/9780190228637.001.0001/a>

[crefore-9780190228637-e-
68;jsessionid=B372566CBF76C9E455626FB5D8F1BF38](https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9781400864102.354/html?lang=en)

- van Deth, J. W. (2001, April 6–11). Studying political participation: Towards a theory of everything? [Paper presentation] *Joint Sessions of Workshops of the European Consortium for Political Research*, France: Grenoble.
- Verba, S., Schlozman, K., & Brady, H. (1995). Race, ethnicity, and political participation. *Classifying* by *Race*.
<https://www.degruyter.com/document/doi/10.1515/9781400864102.354/html?lang=en>
- Warth, A. (2013). “Gençlerin Hayatla Başetme Stratejisi olarak Gönüllülük”. *2000’li Yıllar Türkiye’inde Genç Olmak-Gençlik Halleri içinde* (ss. 247-269), Efil Yayınları.
- Weber, M. (1947). *The theory of social and economic organization*. Free Press.
- Wray-Lake, L., Crouter, A. C., & McHale, S. M. (2010). Developmental patterns in decision-making autonomy across middle childhood and adolescence: European American parents’ perspectives. *Child Development*, 81(2), 636-651.
- Wright, K. B. (2005). Researching internet-based populations: Advantages and disadvantages of online survey research, online questionnaire authoring software packages, and web survey services. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 10(3), JCMC1034.
- Yaşar, İ. H., Demirkol, F., Daşdemir, E., & Türkdoğan, T. G. (2021). 2020 sosyoekonomik gençlik araştırması: istanbul ili örneğinde gençlerin ekonomik ve siyasal eğilimleri. *International Journal of Social Inquiry*, 14(2), 839-884.
- Yazıcı, M. (2016). Değerler ve toplumsal yapıda sosyal değerlerin yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 209-223.
- Yeşil, R. (2017). Sivil toplum kuruluşu algısı ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*. 18(3), 471-484.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.

- Yıldırım, F. (2011). Üniversite gençliği “sosyal adalet”ten ne anlıyor? Sosyal adalet ilkelerinin sosyal adalet algısı üzerindeki etkisi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 25(25), 113-124.
- Yıldırım, İ. (2004). *Demokrasi ve sivil toplum kuruluşları ve yönetim*. Seçkin Yayınevi.
- Yıldız, M. M. (2014). *Gençlik ve siyasal katılım: Diyarbakır örneği*. [Yüksek lisans tezi] Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Yıldız, M. M. (2023). *Gençlik ve siyasal katılım: Dicle Üniversitesi örneği*. Özgür Yayın-Dağıtım Co. Ltd.
- Yılmaz, M., Sertbaş, K., & Gümüş, H. (2019). Gönüllülerin faaliyetlere katılım nedenleri ve motivasyonel faktörlerin analizi: gençlik merkezleri örneği. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 21(3), 117-127.
- Yılmaz, R. A., & Yaşar, İ. H. (2020). Sosyal medya kullanımının siyasal etkinlik, ilgi ve katılım üzerine etkisi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (25), 195-207.
- Yorgun, S. (2007). Türkiye’de sendikal örgütlenmenin güncel sorunları ve alternatif öneriler. *Isguc The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 9(2), 49-78.
- Youniss, J., & Yates, M. (1997). *Community service and social responsibility in youth*. University of Chicago Press.
- Yücel, H., & Lüküslü, D. (2013). 2000’li Yılları Gençlik Üzerinden Okumak, *Gençlik halleri 2000’li yıllar Türkiye’inde genç olmak içinde* (ss. 9-23), Efil Yayınevi.
- Yüceşahin, M. M. (2009). Türkiye’nin demografik geçiş sürecine coğrafi bir yaklaşım. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 7(1), 1-25.
- Zaff, J. F., Moore, K. A., Papillo, A. R., & Williams, S. (2003). Implications of extracurricular activity participation during adolescence on positive outcomes. *Journal of Adolescent Research*, 18(6), 599-630.
- Zukin, C., Keeter, S., Andolina, M., Jenkins, K., & Delli Carpini, M. X. (2006). *A new engagement? Political participation, civic life, and the changing American citizen*. Oxford University Press.

EKLER

EK 1: Anket Formu

ARAŞTIRMA ANKETİ		
Değerli Katılımcı, Bu araştırma İstanbul Medeniyet Üniversitesi Sivil Toplum Örgütlerinin Yönetimi Tezli Yüksek Lisans programı kapsamında yapılmaktadır. Araştırma, 13-30 yaş aralığındaki İstanbul'da ikamet eden gençlerin siyasi katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri ile sivil toplum kuruluşlarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla taşımaktadır. Çalışma; 1. Demografik bilgiler 2. Bireysel Sosyal Sorumluluk 3. Kolektif Eylem 4. Siyasi Katılım 5. STK Algısı Ölçeği maddelerle 5 bölümden oluşmaktadır. Ortalama 8-10 dakika sürmektedir. Veriler yalnızca bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Sizi tanımlayacak kimlik bilgileriniz kesinlikle istenmemektedir. Formu doldurduktan sonra kişisel bilgilerinizin alınmadığını ve verilerin kişileri tanıtmak şeklinde kullanılmayacağını açıkça belirtmek isterim. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına sahipsiniz. Formdaki tüm soruları eksiksiz ve samimiyetle cevaplamanız çalışmanın başarısı için önemlidir. Katkılarınız için teşekkür ederim. Öznur Altındal E-posta: Oznuraltindal0@gmail.com		
1. DEMOGRAFİK SORULAR		
1	Cinsiyetiniz	() Kadın () Erkek
2	Yaşınız	() 13-15 () 16-18 () 19-21 () 22-24 () 25-27 () 28-30
3	Medeni durumunuz.	() Evli () Bekar
4	Doğum yeriniz.	() Köy () Kasaba/İlçe () Şehir Merkezi
5	Yaşadığınız yer. (il, ilçe)	

6	Eğitim Durumunuz.	☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Yüksek Lisans ☐ Doktora
7	Mesleğiniz	☐ Öğrenci ☐ İşçi ☐ Memur ☐ Çifçi ☐ Sanayi ve Büyük Tüccar ☐ Küçük Esnaf ve Zanaatkar ☐ Ordu-Emniyet Mensubu ☐ Sağlıkçı ☐ Serbest Meslek ☐ Akademik Personel ☐ İşsiz ☐ Diğer:.....
8	Ailenizle birlikte yaşıyorsanız Ailenizin Ortalama Aylık Geliri (Bekar ve yalnız yaşıyorsanız bu soruyu atlayınız)	☐ 50 bin TL altı ☐ 50 bin – 100 bin TL arası ☐ 100 bin TL üstü
9	Bekar ve yalnız yaşıyorsanız ortalama aylık gelirin (Ailenizle birlikte yaşıyorsanız bu soruyu atlayınız)	☐ 50 bin TL altı ☐ 50 bin – 100 bin TL arası ☐ 100 bin TL üstü
10	Babanızın Eğitim Durumu.	☐ Okur-yazar değil ☐ Sadece okur-yazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise mezunu ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Yüksek lisans ☐ Doktora
11	Annenizin Eğitim Durumu.	☐ Okur-yazar değil ☐ Sadece okur-yazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise mezunu ☐ Ön Lisans ☐ Lisans ☐ Yüksek lisans ☐ Doktora

12	Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna (sendika, dernek) üye misiniz?	() Evet () Hayır Diğer.....
13	Herhangi bir siyasi partiye üye misiniz?	() Evet () Hayır Diğer.....

2. BİREYSEL SOSYAL SORUMLULUK ÖLÇEĞİ

Değerli katılımcımız, aşağıdaki ifadeleri ne sıklıkla yaptığınızı belirtiniz.

- Hiçbir Zaman
- Nadiren
- Bazen
- Sıklıkla
- Her Zaman

İFADELER	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her zaman
1. Okul koridorunda yürürken sınıflardan birinin ışıklarının açık ve içeride kimse olmadığını görürsem ışıkları kapatırım.					
2. Gençlik, izci merkezleri, çocuk bakımı ve engellilerin eğlendirilmesi gibi bir etkinlikte yapabileceğim bir şey teklif edildiğinde kabul ederim.					
3. İnsanlar, halka açık yerlerde diğer insanların bıraktığı çöpleri alıp çöp kutusuna atabilmeli.					
4. Görevimiz olmasa dahi iş arkadaşlarımız yardım talep ettiklerinde yardımcı olmamız gerekir.					

5. İnsanlar, telefonunun şarjının bittiğini söyleyen tanımadıkları birisine telefonlarını kullandırabilmeli.					
6. Arabası bozulmuş ve yol kenarında bekleyen birisine yardım edebilmemiz gerekir.					
7. Üniversiteyi kazanmış fakat maddi durumunun yetersiz olması nedeniyle okuyamayacak birisine yardım edebilmeliyiz.					
8. Yaralı bir sokak hayvanı gördüğümde onunla ilgilenirim.					
9. Rahatsızlanmış bir komşunun çocuğunu hastaneye götürmem istendiğinde geri çevirmem.					
10. Mahallemizde oluşan bir çevre kirliliğini hemen yetkililere haber veririm.					
11. Herhangi bir restoranda insan sağlığına zararlı maddelerin kullanıldığına emin olursam yetkililere haber veririm.					
12. Uyuşturucu sattığını öğrendiğim kişi tanıdığım olsa dahi yetkililere ihbar ederim.					

13. Sigara içme yasağı bulunan bir alanda bu yasağa uymayanları görürsem uyarırım.					
14. Toplu taşıma araçlarında yaşlı, hamile veya küçük çocuklu olanlara yerimi veririm.					
15. Kaldırımında yürürken, bebek arabalarının geçmesini ya da insanların rahat yürümesini engelleyen bir taş vs. görürsem bunu kenara iterim.					
16. Bir yolda şebekenin arızalandığını ve su sızıntısı olduğunu görürsem ilgili kurumu ararım.					
17. Bir araçta seyahat halinde iken, yiyecek ambalaj malzemesi, peçete, çöp, izmarit türü şeyleri camdan dışarı atarım.					
18. Hasta veya yaşlı olan komşularımı ve tanıdıklarımı uygun aralıklarla ziyaret ederim.					
19. Spor, el sanatı veya sosyal kulüp ve derneklerin aktif üyeliklerinde bulunurum.					
20. Acil müdahale gerektiren sivil toplum çalışmalarında görev alırım.					

21. Yaşam alanımdaki ağaç dikme projelerine her fırsatta destek veriyorum.					
22. Kasiyerlerin yanlışlıkla fazla verdikleri paraların iade edilmesi gerekir.					
23. Balkondan herhangi bir şey silkelerken komşuların zarar görüp görmeyecekleri kontrol ederim.					
24. Huzur evi, kimsesiz çocuklar yurdu gibi kurumları ziyaret ederim.					
25. Piknik vb. bir yere gittiğimde, hazırladığım yiyeceklerimden etrafta bunu görenlere ikram ederim.					
26. Her insan, etrafında şiddete maruz kalan mağdurların ilgili devlet kurumlarına müracaat etmelerine yardımcı olmalıdır.					
27. Ödev, proje, tez vb. yazan ve bilmediklerini bana soran kişilere yardımcı olurum.					
28. Yolda para vb. değerli bir şey bulduğumda etrafta kimse yoksa kendim alırım.					
29. Engellilerin kullanımı için yapılmış asansörlere engellileri umursamadan bindiğim olmuştur.					

30. Çalıştığım yere yiyecek, içecek getirdiğimde orada bulunan kişilere ikram ederim.					
---	--	--	--	--	--

3. KOLEKTİF EYLEM ÖLÇEĞİ

Kendinizi öncelikli olarak ait hissettiğiniz /tanımladığınız ve çıkarlarınızı savunduğunuz bir sosyal grup varsa belirtir misiniz?

(Örneğin; öğrenci, feminist, X cemaati üyesi, Atatürkçü, Gezi aktivisti, LBGT aktivisti, Kürt aktivisti, Devletçi, Türk milliyetçisi, X partisi üyesi, dindar, muhafazakar, liberal, milliyetçi, çevreci, Adanalı, Karadenizli gibi)

Kendimi Tanımladığım Öncelikli Sosyal Grubum

Lütfen Yazınız

Yukarıda tanımladığınız sosyal grubunuzu ilgilendiren konularda aşağıdaki etkinliklere ne sıklıkta katıldığınızı değerlendiriniz. Seçeneklerin anlamı şu şekildedir.

1. Hiç
2. Nadiren
3. Ara Sıra
4. Çoğunlukla
5. Sıklıkla
6. Çok Sık

		Hiç	Nadiren	Ara sıra	Çoğunlukla	Sıklıkla	Çok Sık
1	Grup için sözcülük yaptım.	1	2	3	4	5	6
2	Politik kampanya (mesela bağış kampanyası) çalışmalarına katıldım.	1	2	3	4	5	6
3	Sosyal medyada (Facebook, Twitter...vb) grubumu ilgilendiren kampanyalara destek verdim.	1	2	3	4	5	6
4	Politik buluşmalar veya workshoplara/çalıştaylara katıldım.	1	2	3	4	5	6
5	Farklı ortamlarda (farklı sosyal grup dernek vb.) grubumu ilgilendiren konuları tartışmaya açtım/ savundum/ dile getirdim.	1	2	3	4	5	6
6	Basın açıklaması veya protestoya katıldım.	1	2	3	4	5	6

7	Sosyal medyada (Facebook, Twitter...vb) grubumu ilgilendiren konularda görüşlerimi dile getirdim.	1	2	3	4	5	6
8	Yasadışı politik aktivitelere (mesela bir protestoda caddeleri trafiğe kapatmak) katıldım.	1	2	3	4	5	6
9	İmza kampanyalarına katıldım.	1	2	3	4	5	6

4. SIYASAL KATILIM ÖLÇEĞİ						
Aşağıda bazı ifadeler verilmiştir. Bu ifadelere katılma düzeyinizi seçeneklerden birini işaretleyerek yanıtlayınız. Seçeneklerin anlamı şu şekildedir. 1. Kesinlikle Katılıyorum 2. Katılıyorum 3. Kararsızım 4. Katılmıyorum 5. Kesinlikle katılmıyorum						
		Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1	Ülkeni seviyorsan, ülkenin sorunlarını fark etmeli ve onları çözmek için çalışmalısın.					
2	Ülkemdeki bazı siyasi çalışmalara / yaklaşımlara karşıyım çünkü ülkemi seviyorum ve gelişmesini istiyorum.					
3	Toplumsal konulara etkin olarak katılmak benim sorumluluğumdur.					
4	Devlet işleri ve yerel meselelerle ilgilenmek herkes için önemli bir sorumluluktur.					
5	Siyaset ve siyasal konularda konuşmaktan hoşlanırım.					
6	Siyaset ve hükümet konularında kariyer yapmakla ilgileniyorum.					
7	Gelecekte siyasete atılıp milletvekili olmak istiyorum					
8	Gelecekte siyasete atılıp belediye başkanı olmak istiyorum					

9	Gelecekte siyasete atılıp bir siyasi partinin yönetim kademelerinde görev almak istiyorum					
10	Annem / Babam ile siyasal konularda konuşurum					
11	Annem / Babamın siyasal konulardaki görüşleri ile ilgiliyim.					
12	Derslerime giren öğretim üyelerinin/öğretmenlerin çoğuyla siyasal konularda konuşurum					
13	Derslerime giren öğretim üyelerinin/öğretmenlerin çoğunun siyasal konulardaki görüşleri ile ilgiliyim.					
14	Derslerime giren öğretim üyelerinin/öğretmenlerin çoğu, siyasetle ve gündemle ilgili görüşlerim onlarınkinden farklı olduğunda da görüşlerimi ifade etmemi desteklerler.					
15	Arkadaşlarım ile siyasal konularda konuşurum.					
16	Arkadaşlarımla siyasal konulardaki görüşleri ile ilgiliyim.					
17	Arkadaşlarım, siyasetle ve gündemle ilgili görüşlerim onlarınkinden farklı olduğunda da görüşlerimi ifade etmemi desteklerler.					

5. STK ALGISI ÖLÇEĞİ

Aşağıda, sivil toplum kuruluşlarının yapı, amaç, işlev ve işleyişlerine ilişkin önermelere yer verilmiştir. Sizden istenen, her bir maddeyi okuyup önermeye katılma düzeyinizi seçeneklerden birini işaretleyerek belirtmenizdir. Seçeneklerin anlamı şu şekildedir.

1. Kesinlikle Katılmıyorum
2. Katılmıyorum
3. Kısmen Katılıyorum
4. Katılıyorum
5. Kesinlikle Katılıyorum

Sivil Toplum Kuruluşları;		Seçenekler				
1	Yapmış oldukları faaliyetlerle toplumsal gelişmede önemli rol oynayan kuruluşlardır.	①	②	③	④	⑤
2	Katılımcı uygulamaların yapıldığı gönüllü kuruluşlardır.	①	②	③	④	⑤
3	Ortak amaçları olan insanları bir araya getiren kuruluşlardır.	①	②	③	④	⑤

4	Birey ve toplumun demokratikleşmesine önemli katkılar sunan kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
5	Yapmış oldukları etkinlik ve faaliyetleriyle, ilgili oldukları konularda toplumu bilinçlendiren kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
6	Toplumu farklı yönlerden eğitmek ve bilinçlendirmek için var olan kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
7	Toplumsal uzlaşmaya ve sosyal bütünleşmeye katkıda bulunan kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
8	Dayanışmayı artırmaya yarayan kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
9	Kişilerin, kendi düşüncelerini duyurmak ve savunmak için bir araya geldikleri kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
10	Toplum içindeki grupların ekonomik ve sosyal hayata katılımını sağlayan kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
11	Toplumdan aldığı güçle topluma hizmet eden kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
12	Toplumda yaşanan sorunlara çözümler üretmek için gayret sarf eden kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
13	Siyasal ve sosyal etkileşim için fırsatlar oluşturan kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
14	İnsanları yalnızlıktan kurtaran ve toplumsal dayanışmayı sağlayan kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
15	Devletin ulaşamadığı noktalara ulaşıp topluma yarar sağlayan kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
16	İnsan kaynağından daha etkin yararlanabilmeyi sağlayan kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
17	Varoluş nedeni ve görev tanımları net ve herkes tarafından bilinen şeffaf kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
18	Demokrasiyi güçlendiren ve demokrasi temelinde yükselen kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
19	Gönüllülük esasıyla hareket eden kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
20	İhtiyaç sahiplerine ekonomik ve sosyal destek vermek amacıyla oluşturulan kuruluşlardır.	0	1	2	3	4
21	Devlet ile vatandaş arasında aracılık yapan kuruluşlardır.	0	1	2	3	4

22	Siyasal iktidarı ele geçirerek toplumun diğer kesimleri üzerinde egemenlik sağlamayı amaçlayan kuruluşlardır.	①	②	③	④
23	Grup ve sınıfların güç gösterisi yapmak üzere çatışma zemini olarak gördükleri kuruluşlardır.	①	②	③	④
24	Var olan bir otoritenin, partinin, cemaatin veya görüşün gölgesinde türeyen kuruluşlardır.	①	②	③	④
25	İnsanların masum duygularının sömürüldüğü ve istismar edildiği kuruluşlardır.	①	②	③	④
26	Ekonomik kaynakların kontrolsüz ve düzensiz harcandığı kuruluşlardır.	①	②	③	④
27	Devletten ayrı hareket edebilen, gerekirse muhalefet edebilen kuruluşlardır.	①	②	③	④
28	Kamuoyu oluşturarak devlet politikalarını etkileyen ve denetleyen kuruluşlardır.	①	②	③	④

EK 2: Açık Rıza Beyanı

AÇIK RIZA BEYANI

.../.../2024

Gençlerin Siyasal Katılım Sosyal Sorumluluk Anlayışı ve Örgütlenme Eğilimleri ile Sivil Toplum Örgütlerine Katılım Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Alan Araştırması

Bu araştırmada, gençlerin siyasal katılımı, sosyal sorumluluk anlayışı ve örgütlenme eğilimleri ile sivil toplum kurumlarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkiler incelenecektir. Araştırmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Katılımcılardan toplanacak veriler, anonim olarak işlenecek ve sadece bilimsel amaçlar için kullanılacaktır.

Katılım Koşulları:

1. Katılım gönüllüdür ve katılımcı istediği zaman, herhangi bir gerekçe göstermeksizin, araştırmadan çekilebilir.
2. Katılımcının mahremiyetine saygı gösterilecek ve kişisel bilgiler gizli tutulacaktır.
3. Katılımcı, araştırma hakkında bilgilendirilmiş olup, araştırmanın amacı ve süreci hakkında tam bilgiye sahiptir.

Veli/İlgili Kişinin Onayı: Ben..... (Katılımcının adı soyadı) isimli çocuğumun/ilgili kişinin yukarıda belirtilen araştırmaya katılmasına izin veriyorum. Araştırma hakkında tam olarak bilgilendirildim ve çocuğumun/ilgili kişinin gönüllü olarak katıldığını onaylıyorum.

Katılımcının Doğum Tarihi :

Veli/İlgili Kişinin Adı Soyadı :

Veli/İlgili Kişinin İmzası. :

Araştırmacının İmzası. :

Araştırmacı: Öznur Altındal

Danışman: Prof. Dr. İbrahim Hakan Karataş